

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME BÖLÜMÜ
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN
VAKIF VE DEVLET ÜNİVERSİTELERİNİ TERCİH ETME NEDENİ VE
ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTELERDEN BEKLENTİLERİ

Hazırlayan
Banu BAYKARA

Tez Danışmanı
Prof.Dr.Özkan ÜNVER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA-2017

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN VAKIF VE DEVLET ÜNİVERSİTELERİNİ
TERCİH ETME NEDENİ VE ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTELERDEN
BEKLENTİLERİ

Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Bölümü

İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı

Hazırlayan
Banu Baykara

Tez Danışmanı
Prof.Dr.Özkan ÜNVER

Yüksek Lisans Tezi

Ankara-2017

KABUL VE ONAY

Banu BAYKARA tarafından hazırlanan 'Üniversite Öğrencilerinin Vakıf ve Devlet Üniversitelerini Tercih Etme Nedeni ve Öğrencilerin Üniversitelerden Beklentileri" başlıklı bu çalışma 21.07.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunularak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Türkmen DERDİYOK

Danışman: Prof. Dr. Özkan ÜNVER

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali AKTAŞ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ufuk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

21.07.2017 İMZA

Banu BAYKARA

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın amacı Vakıf ve Devlet Üniversitesinde okuyan öğrencilerin üniversitelerini seçme nedenleri ve seçimlerinde etken olan nedenler ile seçtikleri okuldan duydukları memnuniyet ölçülmektedir.

Bu konuyu seçmem de yardımcı olan, teze başladığım ilk günden beri her konuda desteğini esirgemeyen, yol gösteren saygıdeğer hocam, tez danışmanım sayın Prof.Dr.Özkan ÜNVER'e ,

Teze başladığım ilk günden son güne kadar, hoşgörü, saygı ve sabır ile desteklerini esirgemeyen saygıdeğer Öğr.Gör.Hakkı ASİLER'e

Zorluğa her düştüğümde desteğini esirgemeyen, başarabileceğimi her zaman canı gönülden inanan dostum Yeliz POLAT'a

Her zaman güçlüklerimi paylaşan, desteğini hiç esirgemeyen, başarılarımın en güzel ortakları olan sevgili annem, babam ve aileme,

Sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

ÖZET

BAYKARA, Banu, Üniversite Öğrencilerinin Vakıf Ve Devlet Üniversitelerini Tercih Etme Nedeni Ve Öğrencilerin Üniversitelerden Beklentileri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

Bu araştırmanın amacı devlet ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin eğitim gördükleri üniversite ve bölümü tercih etme nedeni ve buna ilişkin aile, arkadaş vb. görüşleri ile tercih ettikleri üniversitelere duydukları memnuniyeti incelemektir. Bu kapsamda Ankara Üniversitesi, TOBB ETÜ, Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde eğitim gören 3. ve 4. sınıf öğrencileriyle yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. 300 öğrenciye uygulanan anket çalışması ile elde edilen veriler, ki-kare (X^2) yöntemi ile SPSS programında analiz edilerek değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Yapılan anket çalışması sonucunda; öğrencilerin cinsiyet, yaş, bölüm, ebeveynlerin ortalama gelir ve eğitimi, üniversite ve bölümü tercih nedeni, tercihte ailenin etkisi, seçme sınavında tercih sırası, aldıkları yabancı dil eğitimi, üniversite ile şehir ilişkisi, mezun olduktan sonraki gelecek planları açısından vakıf ve devlet üniversitesini tercih etme ve üniversitelerine duydukları memnuniyette anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Üniversite Öğrencileri, Üniversite Tercih Nedenleri, Öğrenci Memnuniyeti, Kamu ve Vakıf Üniversiteleri.

ABSTARCT

BAYKARA, Banu, University Students 'Preferences for Foundation and State Universities Presidents and Students' Expectations from Universities, Graduate Thesis, Ankara, 2017.

The reason for choosing the university and the department where the students studying at the aimed state and foundation universities of this research are educated and the related family, and their satisfaction with the universities they prefer. In this context, a face-to-face survey was conducted with third and fourth year students studying at Ankara University, TOBB ETU, Ufuk University Faculty of Law and Department of Business Administration, Faculty of Economics and Administrative Sciences. The questionnaire study applied to 300 students and the data obtained by chi-square (X^2) method were analyzed and evaluated in SPSS program.

As a result of the questionnaire survey, the results of the questionnaire survey showed that the students' gender, age, department, average income and education of parents, university and department preference cause, preferential family effect, preference order in elective examination, foreign language education, university and city relationship, there seems to be significant differences in preference of state university and satisfaction with their universities.

Key Words: University Students, The Reason of University Selection, Satisfactory of Student, Public and Private Universities.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ	x
EKLER	xi
TABLO LİSTESİ	xii
GİRİŞ	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Üniversite Kavramı ve Üniversitenin Tarihsel Gelişimi	1
1.1. Üniversite Kavramı	1
1.2. Üniversitenin Tarihsel Gelişimi	3
1.2.1. Batıda Üniversitenin Tarihsel Gelişim.....	3
1.2.2. Doğuda Üniversitelerin Tarihsel Süreci	17

İKİNCİ BÖLÜM

2. Türkiye’de Üniversitelerin Gelişimi.....	19
2.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Üniversiteler.....	19
2.2. Cumhuriyet Sonrası Üniversitelerin Gelişimi	25
2.3. Türkiye’de Vakıf Üniversitelerinin Gelişimi	40
2.3.1. Vakıf Üniversitelerinin Finansmanı.....	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Öğrencilerin Yükseköğretim Tercihlerini Belirleyen Etmenler.....	49
3.1. Aile ve Çevresel Etmenler	50
3.1.1. Ailelerin Eğitim Düzeyi	51
3.1.2. Ailelerin Gelir Düzeyi	51
3.2. Meslek Seçimi	52
3.2.1. Meslek Seçiminde Cinsiyet	52
3.3. Mezun Oldukları Okul	53
3.4. Üniversite Sınavı	53
3.5. Kamu ve Vakıf Üniversitelerinde Okumanın Meslek Seçimi Etkisi	54
3.6. Bölümlere Duyulan İlgi	54
3.7. Kurumsal Faktörler	55
3.7.1. Kurumun Kalitesi	55
3.7.2. Özerklik ve Hesap Verebilirlik	55
3.7.3. Fiziki Koşulları	56
3.7.4. Öğretim Elemanları	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Kamu Ve Vakıf Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Memnuniyet Anketi	
Araştırmanın Bulguları Ve Değerlendirme.....	57
4.1. Araştırmanın Bulguları Ve Değerlendirme.....	57
4.1.1. Araştırmanın Sınırlıkları.....	57
4.1.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	57
4.1.3. Veri Toplama Araçları.....	58
4.1.4. Verilerin Analizi.....	59
4.2. Bulgular.....	60

4.2.1. Öğrencilerin Cinsiyeti ile Üniversite Tercih İlişkisi	60
4.2.2. Öğrencilerin Yaşları ile Üniversite Tercih İlişkisi.....	61
4.2.3. Öğrencilerin Bölümü ile Üniversite Tercih İlişkisi	62
4.2.4. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi	63
4.2.5. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi	64
4.2.6. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Ortalama Gelir Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi	65
4.2.7. Öğrencilerin Okudukları Üniversiteyi Tercih Etme Nedenleri İle Üniversite Tercih İlişkisi	67
4.2.8. Öğrencilerin Okuduğu Bölümü Tercih Etme Nedenleri ile Üniversite Tercih İlişkisi	68
4.2.9. Öğrencilerin Okuduğu Fakülte/Bölüm Seçiminde Ebeveyn Etkisinin Üniversite Tercih İlişkisi	69
4.2.10. Öğrencilerin Üniversite Seçme Sınavında Tercih Sırası ile Tercih İlişkisi	70
4.2.11. Öğrencilerin Okudukları Üniversiteye Duydukları Memnuniyet İle Tercih İlişkisi	71
4.2.12. Öğrencilerin Okudukları Bölüm/Fakülte Memnuniyet İle Üniversite Tercih İlişkisi	72
4.2.13. Öğrencilerin Üniversitelerinden Aldıkları Yabancı Dil Eğitimi İle	

Üniversite Tercih İlişkisi	73
4.2.14. Öğrencilerin Üniversite Seçiminde Şehir Merkezinde Olması İle Üniversite Tercih İlişkisi	74
4.2.15. Öğrencilerin Oturdukları Şehir ile Üniversite Tercih İlişkisi	75
4.2.16. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Gerçekleştirmek İstedikleri Plan ile Üniversite Tercih İlişkisi	77
4.2.17. Öğrencilerin Üniversitelerden Memnun Olduğu Yerlere Göre Dağılımı	78
4.2.18. Kamu Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Vakıf Üniversiteleri Seçmeme Nedenlerine Göre Dağılımı	79
4.2.19. Vakıf Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Kamu Üniversiteleri Seçmeme Nedenlerine Göre Dağılımı	79
DEĞERLENDİRME	81
SONUÇ	85
KAYNAKLAR	86
EKLER	91

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Üçlü Sarmal Modeli16

Şekil 2. Devlet ve vakıf üniversitelerinin yıllara göre sayısı44

EKLER

Ek 1. Türkiye’de Kurulan Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Kuruluş Tarihleri (1933-2016).....	91
Ek 2. Vakıf Anket Çalışması Soruları	93

TABLolar

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet ile Üniversite Tercih İlişkisi	60
Tablo 2. Öğrencilerin Yaş Grubu ile Üniversite Tercih İlişkisi	61
Tablo 3. Öğrencilerin Bölümü ile Üniversite Tercih İlişkisi	62
Tablo 4. Öğrencilerin Annelerin Eğitim Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi.....	63
Tablo 5. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi ...	64
Tablo 6. Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Ortalama Gelir Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi	65
Tablo 7. Öğrencilerin Okudukları Üniversiteyi Tercih Etme Nedenleri ile Üniversite Tercih İlişkisi	67
Tablo 8. Öğrencilerin Okuduğu Bölümü Tercih Etme Nedenleri ile Üniversite Tercih İlişkisi	68
Tablo 9. Öğrencilerin Okuduğu Fakülte/Bölümü Seçiminde Ebeveyn Etkisinin Üniversite Tercih İlişkisi	69
Tablo 10. Öğrencilerin Üniversite Seçme Sınavında Tercih Sırası ile Üniversite Tercih İlişkisi	70
Tablo 11. Öğrencilerin Okudukları Üniversiteye Duydukları Memnuniyeti ile Üniversite Tercih İlişkisi	71
Tablo 12. Öğrencilerin Okudukları Fakülte/Bölüm Üniversite Tercih İlişkisi	72
Tablo 13. Öğrencilerin Üniversitelerinde Aldıkları Yabancı Dil Eğitimi ile Üniversite Tercih İlişkisi	73

Tablo 14. Öğrencilerin Üniversite Seçiminde Şehir Merkezinde Olması ile Üniversite Tercih İlişkisi	74
Tablo 15: Öğrencilerin Oturdukları Şehir ile Üniversite Tercih İlişkisi	75
Tablo16: Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Gerçekleştirmek İstedikleri Plan ile Üniversite Tercih İlişkisi	77
Tablo 17. Öğrencilerin Üniversitelerden Memnun Olduğu Yerlere Göre Dağılımı.....	78
Tablo 18. Kamu Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Vakıf Üniversiteleri Seçmeme Nedenlerine Göre Dağılımı	79
Tablo 19. Vakıf Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Kamu Üniversiteleri Seçmeme Nedenlerine Göre Dağılımı	79

Giriş

Eğitim bir insanın hayatı boyunca toplum içinde alacağı rollerin oluşmasında gerekli bilgi, beceri ve anlayışa yardım eden, gerek okul gerekse okul dışında dolaylı ve doğrudan etkisi olan bir süreçtir. Bireyin eğitim süreci toplumsal yapıyı etkilemekte ve değişen dünya düzenine büyük bir katkı sağlamaktadır. Özellikle son yüzyılda dünyada ve Türkiye’de yaşanan değişim; eğitim ve bilginin, araştırma ve geliştirme ile birlikte önem kazandığı görülmekte, üniversitelerin etkisi daha çok hissedilmektedir.

Türkiye’de genç nüfus sayısında son yıllarda hızla artış yaşanmaktadır. Artan nüfus karşısında üniversite eğitimi almak isteyen gençlerin oranı da artmakta, bu konuda devlet üniversiteleri yeterli olmamaktadır. Devlet üniversitelerin yetersizliği vakıf üniversitelerine duyulan ihtiyacı artırmıştır. İlerleyen zaman içerisinde devlet ve vakıf üniversitelerde sayıca bir artış yaşanmış ve bu durum üniversiteler arasında rekabeti hızlandırmıştır. Üniversiteler arasında rekabet sürecinin olumlu yansıması ile birlikte ülkemizdeki üniversiteler Avrupa’daki sayılı üniversitelere rakip olacak dereceye gelmiştir.

Ülkemiz üniversitelerinin sayıca artışıyla birlikte eğitim almak isteyen bireylerin tercihlerinde bir çok etkenin olduğu görülmüştür. Bu etkenler üniversite seçiminde olduğu gibi bölüm seçiminde de görülmektedir. Devlet üniversitelerinin tercih edilmesinde taban puanın, vakıf üniversitelerinin seçiminde yüksek ücretin etkisi günümüzde önemli bir yer bulmakla birlikte meslek seçimi, çevresel ve aile faktörü, üniversitelerin fiziki koşulları, üniversitelerin araştırma ve geliştirmeye verdiği önem gibi belli başlı etkenler üniversite ya da bölüm seçiminde etkili olabilmektedir. Bu etkenler göz önünde bulundurulduğunda yapılan çalışmada öğrencilerin devlet ve vakıf üniversitelerini tercih etme nedenleri, tercih sırasında çevresel faktörlerin neler olduğu, tercih sonrasında üniversitelerin beklentileri karşılayıp karşılamadığı ve beklentileri karşılığında üniversitelerinden memnun olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışmada öncelikle üniversite kavramı tanımlanmış, dünyada ve Türkiye'deki üniversitelerin tarihsel süreci ve gelişimi anlatılmıştır. Kamu ve vakıf üniversitelerinin ülkemizdeki gelişmelerine yer verildikten sonra daha önce öğrencilerin tercihlerini etkileyen nedenler üzerine yapılan çalışmalar incelenmiş ve son olarak yapılan anket çalışması ile öğrencilerin üniversitelerini tercih etme nedenleri, etkenleri, üniversitelerinden memnun olup olmadığı tartışılarak değerlendirme yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE ÜNİVERSİTENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Üniversite Kavramı

Modern anlamdaki üniversite için uzun yıllar kullanılan ve ilk üniversiteler için geçerli olan kavram *studium generale*'dir (Rukancı ve Anameriç, 2004: 3). *Studium* kelimesi eğitim anlamındaki kurum, müfredat; *generale* kelimesi şehir dışından gelen öğrencileri; *studium generale* kelimesi ise şehir dışından gelen öğrencileri kabul eden okul anlamında kullanılmıştır (Kenan, 2015: 346).

Studium Generale kavramı genel anlamda kullanılmakla birlikte başka kavramlarında kullanıldığı görülmektedir. *Universitas scholarium*, üniversite yerine kullanılan kelimelerden biridir (Rukancı ve Anameriç, 2004:3). 12. yüzyılın başlarına doğru din dışı hukuk eğitiminde ün kazanan Bologna üniversitesinin kurulmasına zemin hazırlayan idareciler ve öğrenciler tarafından ortaya çıkan *Universitas Scholarium*, hukuk eğitimi almak isteyen ve farklı eğitimcilerden *özel ders* almak isteyenler tarafından kurulmuştur (Dölen, 2009:4). *Scholarium* dönemin liderleri tarafından tanınan bir kurum olarak görülmektedir. Bu iki kavramın birleşimi sonucu ortaya çıkan *Universitas Magistrorum et Scholarium* topluluk anlamındaki kurum olarak görülmüştür (Rukancı ve Anameriç, 2004:3). Bu kavram ise İngiltere'de kurulan *Oxford Üniversitesi* ve diğer Avrupa Üniversiteleri, öğrenci korporasyonunu göz önünde bulundurarak kurulmuş olup *üniversiteler, bağımsız ve kendi kendilerini yöneten kurumlar* olarak varlıklarını sürdürmüştür. Ayrıca bu korporasyon *özel hak ve ayrıcalıklar elde ettikleri gibi krallıkların ve kilisenin otoritesi karşısında haklarını korumuşlardır* (Dölen, 2009:4).

Studium generale olarak kurulan ilk okullar 11. yüzyılda *Paris'te* kurulmuş olan *Notre Dame, Saint Victor, Ste. Genevieve* ve okulları ülke dışından gelmiş olan yabancı uyruklu öğrencilere din eğitimi veren okullardır. *Paris Üniversitesi* ile birlikte bu üç okul *Bologna Üniversitesinin* kurulmasında büyük bir etkisi olmuştur. Okullar kurulmak için *papa, kral ya da imparator*dan icazet almaktadır. Nitekim 1225 yılında *İmparator II. Frederick'in* emri ile kurulan ilk *studium general Napoli Üniversitesi* olmuş ve *Napoli'de* büyük bir saygınlık kazanmıştır. Böylece *Napoli Üniversitesi* ilk devlet üniversitesi olmuştur (Rukancı ve Anameriç, 2004: 4).

Studium generale, 12. yüzyılda temelleri atılan Avrupa üniversiteleri için her türlü bilginin öğretildiği okullar olarak görülmekte (Dölen, 2009:3) ancak Ortaçağ Avrupası'nda 13. yüzyıl öncesinde üniversiteye benzer bir kurum olarak görülmemektedir. Daha çok kilise, katedral, manastırda veya özel hocaların ders verdiği yerler olarak bilinmektedir. Eğitim görmek isteyen öğrenciler Avrupa'da birçok yerden gelen öğrenciler *studium generale* de toplanmıştır. İlerleyen dönemlerde öğrenciler tarafından iyi öğretmenlere rağbet gösterilmesi ile *dernek lonca* benzeri örgütlenmelere yönlendirilmiştir. Öğretmenlerin örgütlenmesi dönemin liderleri tarafından desteklenmesi sonucu daha kurumsal hale gelmeye başlamıştır (Rukancı ve Anameriç, 2004:1-2). 13. ve 14. yüzyıla geldiğimizde bu üniversiteler eşdeğer şekilde imtiyazlardan yararlanan zümreler tarafından kullanılan okullar olmuştur (Dölen, 2009:3). Bu dönem içerisinde şehirlerin gelişimi ticari ve mesleki yapıları etkilemiş ve *studium generale* ile etkileşimde olmasından dolayı ticari örgüt ve lonca düzeni halini almıştır (Kenan, 2015:346).

Üniversite kelimesi ise Latince kökenli *universitas* kelimesinden gelmektedir. Bu kelime ilk olarak *Cicero'nun* metinlerinde görülmektedir. *Universitas* kelimesi tek parça anlamında olan *Universus* kelimesinden gelmektedir (Kenan, 2015: 346). *Universitas* kelime anlamı ise topluluk, *colleague* ve *bedenin* birleşimi olarak kullanıldığı gibi (Ülgen, 2010: 348) lonca anlamındaki ortak fayda üzerine kurulmuş insan topluluğu anlamında da kullanılmaktadır (Antalyalı, 2007: 26). Diğer yandan korporatif teşkilat yapısını tanımlamış olsa da, dönem itibari ile *universitas* bütün ilimleri kapsamak yerine, şehirlere bağlı kalmaksızın her yerden gelen öğrencilerin toplandığı *ders birliği* anlamından öteye gidememiştir (Ülken, t.y.: 1).

Günümüzdeki üniversite kelimesine anlam katan “*universitas*” kavramı, dönem içerisindeki öğrencileri temsil etmekte ve diğer ülkelerden gelen öğrencileri anlatmak için kullanılmıştır. Bu kavram zaman içerisinde anlamında değişme yaşamış ve günümüzdeki anlamından çok; dernek, kurum anlamında olan “*corporation*” olarak kullanılmıştır (Rukancı ve Anameriç, 2004: 3). Avrupa’da 1300’lü yıllarda kullanılan *universitas* kelimesi ise hoca ve bilim adamlarının bulunduğu örgüt olarak eski Fransızca terim olarak kullanılmıştır. 14. yüzyılda ise üniversite kavramı Avrupa dillerinde kullanılmıştır (Kenan, 2015: 346).

1.2. Üniversitenin Tarihsel Gelişimi

Üniversite kavramı, *Eflatun’un Academi’si* (M.Ö. 400), *Aristo’nun Lyceum’u* (M.Ö. 378) ve *İskenderiye Müzesi* (M.Ö. 330-200) dönemine kadar gitmektedir (Kılıç, 1999: 306-307). Avrupa’da 529 yılında *Platon’un* okulu olan *Academia’nın* kapatılmasıyla eğitimde değişiklik yaşanmış ve bu durum ile birlikte *Doğu Roma İmparatorluğu* içinde bulunan Hıristiyanlık dışındaki tüm okullar kapatılmıştır. Bu okullar Hıristiyan dininin anlatıldığı ve din adamlarının yetiştirildiği okullara dönüştürülmüştür (Rukancı ve Anameriç, 2004:3). Günümüzdeki üniversitelerin yapısını ise *Bologna ve Paris* üniversitelerinin oluşturduğu görüşü savunulmaktadır (Kılıç, 1999: 306-307).

1.2.1. Batıda Üniversitenin Gelişimi

Ortaçağ üniversitelerinde temel öğe insan olmuştur. Bu düşünceyle birlikte maddi anlamda eksiklikler göz ardı edilerek, üniversiteler eğitimcilerin ve eğitim alanlarının korunması amacıyla kurulmuş olan loncalar şeklinde örgütlenmiştir (Ülgen, 2010: 348-349).

Ortaçağ Avrupa’sında açılan üniversiteler antik döneme ait insanların özgür düşüncesini barındırmak amacıyla edebi ve beşeri bilimler olan *Grammer, Hitabet, Mantık, Geometri, Aritmetik, Astronomi, Müzik* gibi dersleri miras olarak kullanmıştır (Antalyalı, 2007: 26). Diğer yandan Antik Yunan dönemi içerisinde münakaşaların yapıldığı yer olarak bilinen *universitas* içinde *insan (öğrenci, öğretene ve diğerleri), mekan (derslik ve amfiler vediger binalar), ruh (maneviyatı: ilim anlayışı, akademik yapısı)* en önemli öğelerdir (Güvenç, 2016: 7).

Ortaçağ dönemindeki üniversiteler antik dönemin mirasını barındırdığı gibi *Çin Manastırları ve İslam Medreseleri* yapısından da etkilenmiştir (Kılıç, 1999: 307). Özellikle üniversiteler kurulmadan önce Avrupa'daki üniversite öğrencileri *İspanya'daki İslam uygarlığı* alanında eğitim almış ve eğitim sisteminden etkilenen bu öğrenciler özellikle *İtalya, Fransa ve İngiltere'deki* üniversitelerin kurulmasında İslam medeniyetlerinden de esinlenmiştir (Antalyalı, 2007: 26). Ayrıca yüzyıllar boyu *Yunan ve İslamın bilimsel eserlerinin Latinceye çevrilmesi* üniversitelerin önemli bir fonksiyonunu yerine getirmiştir. İlerleyen dönemlerde *din ve bilimin* birbirinden ayrılmaya başlaması, *Ortaçağ'da* ayrı iki fikrin *etkinlik, bilgi üretme yöntemi ve bilgi türü* konularında da gelişme sağlamıştır (Rukancı ve Anameriç, 2004: 1-2).

Bütün bu gelişmeler ışığında Batı Avrupa'sında *Arapça* öğrenilmeye önem verilmiş ve var olan eserler Latinceye çevrilmiştir (Tekeli, 2010: 62). Çevirilerle birlikte Doğu'da eğitim şekli Batıya aktarılmıştır. Çevirilerin katkısı ile 13. yüzyılda görülecek olan Rönesans'ın da altyapısını oluşturulduğu söylenebilir (Ülgen, 2010: 352-353). 14. yüzyılda ise Batı Avrupa'sında ilim ilerlemiş *Arapça* çevirilerinden çok *Yunanca ve Latince* çevirilere ağırlık verilmiştir (Tekeli, 2010: 62). Üniversitelerin *Eski Yunan ve Roma* felsefesinin mirasçılığını yapmasıyla birlikte Batı ve Doğu toplumlarının dini anlamda kendine ait eğitim sistemi oluşturulmuştur. Bu dönemde genellikle skolastik felsefe, din öğretisi üzerine çalışmalar yapılmıştır (Rukancı ve Anameriç, 2004: 11).

Üniversiteler eski dönemlerde de varlığını sürdürmüş ancak üniversite bir kurum olarak görülmemiştir çünkü üniversitelerde eğitim 12. yüzyıla kadar *katedraller ve manastırda* yapılmıştır (Ülgen, 2010: 348-349). 12. yüzyıldan itibaren *Avrupa'da üniversiteler*, katedrallerin değiştirilmesiyle kurulmuş olmasına rağmen, yeni bir kurum olmaktan çok eski sistemin dönüştürülmesinden öteye gidememiştir (Kenan, 2015: 344). Diğer yandan Ortaçağ Avrupa'sında üniversiteler *Papa* ve devlet yöneticilerinden icazet alarak kurulmuştur (Kılıç, 1999: 307).

Üniversiteler zamanın ve yaşamın şartlarına göre biçimlenmiş ve kurum halini almıştır (Ülgen, 2010: 348-349). Özellikle Avrupa'daki kentleşme ile üniversitenin ortaya çıkışı bağlantılıdır. Kentleşme ile gelişen kilise, manastır ve diğer din kurumları; araştırma yapan, bilgi üreten kurumlar olmuştur (Antalyalı, 2007: 26).

Avrupa'da *Universitas* olarak örgütlenmiş ilk üniversite *Bologna Üniversitesi*dir (Ülken, t.y.: 2). Bologna'da eğitimin gelişimi 1155 yılında *Kral I. Frederick Barbarossa'nın* öğrencilerin yargılanmasında kendi hocalarına ya da *Bologna Piskoposuna* yargılama yetkisinin verilmesini belirten buyruğu ile başlamış, böylece öğrenciler koruma altına alınmıştır. Bunun sonucunda da hukuk eğitimine önem verilmiş ve Bologna'da hukuk üzerine eğitim verecek üniversitenin temelleri atılmıştır (Rukancı ve Anameriç, 2004: 4). Bu nedenle Bologna Üniversitesi bütün ilimlerin bulunduğu üniversite olmak yerine sadece *Hukuk Fakültesi* bulunan üniversite halini almıştır (Ülken, t.y.: 2). Diğer yandan fakültenin kabul görmesi 1292 yılında *Papa IV. Nicholas'ın* buyruğu ile sağlanmıştır (Rukancı ve Anameriç, 2004: 4-5).

Bologna Üniversitesinin yönetim süreci mali ve idari konuda öğrencilerin desteği ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler mesleki bakımdan eğitimlerini alırlarken, mali yapılarını kendileri oluşturmakta, *yöneticilerinin* seçimlerini yapmakta ve hocalarının aylıklarını belirlemektedirler. Bu durum 13. yüzyıldan sonra değişerek üniversitelerin idaresi mahalli idarelere bırakılmıştır (Kılıç, 1999: 307).

Ortaçağda oluşan üniversiteler, günümüzde bulunan üniversiteler için ilk öğeleri barındırmış olsa da günümüz üniversitelerinin düşünce yapısını oluşturamamaktadır. Çünkü ortaçağ üniversitelerindeki temel amaç *Yunan ve İslam* ile ilgili çalışmalar yapmak ve bu alanda eğitim vermektir. *Teoloji ve Felsefe* alanında yapılan çalışmalarda hocaların verdiği eğitimlerde öğrenciler sorulan sorular karşısında kendini tekrarlamaya gitmiştir. Burada eğitimdeki amaç geçmişten gelen bilgileri tekrarlama ve güzel konuşma yeteneği kazandırmak olmuştur (Antalyalı, 2007: 28).

12. yüzyıl içerisinde *Aristoteles'in* çalışmaları *Latince ve Fransızcaya* çevrilerek Ortaçağ Üniversitelerinde mantık ve doğa felsefesi alanında çalışmalara ağırlık verilmiştir. Bu dersler üniversitelerde 450-500 yıl okutulmuş, doğa felsefesi, geometri, astronomi gibi alanlarda yükseköğretim ve doktora seviyelerinde eğitim verilmiştir. Bu eğitim seviyelerinde hukuk, din, tıp okutulması zorunlu hale getirilmiştir (Rukancı ve Anameriç, 2004: 8).

Bologna Üniversitesi'nin açılmasıyla birlikte diğer ülkelerde de öncü üniversiteler açılmaya başlanmıştır (Ülken, t.y.: 2). Bologna Üniversitesi ile açılan diğer bir üniversite Paris Üniversitesi'dir. Eğitim hayatına 1215 yılında başlayan Paris Üniversitesi (Ülken, t.y.: 5)

Papa IV. Innocent buyruğu ile gerçekleşmiştir. (Rukancı ve Anameriç, 2004:4-5). Öncü olan bir diğer üniversite ise *Oxford Üniversitesi*dir (Ülken, t.y.: 2). *Oxford Üniversitesi* 1254 yılında *Papa IV. Innocent*'in buyruğu ile resmi kimliğine kavuşmuştur. Diğer yandan 1318 yılında ise *Cambridge Üniversitesi*'de resmi kimliğine yine *Papa IV. Innocent* ile kavuşmuştur (Rukancı ve Anameriç, 2004: 4-5). Üniversitelerin kuruluşu sırasında kilisenin icazet vermesi din otoritesinin baskın olduğunu göstermekte ve bu süreç içinde başta İngiltere olmak üzere bir çok devlet din baskısından dolayı başka ülkelerden kaçan hocaları ve öğrencileri kendi ülkesine davet etmiştir (Ülken, t.y.: 5).

Matematik ve doğa bilimleri alanında *Oxford Üniversitesi* çok önemli olmasına rağmen borçlarından dolayı eğitimine bir süre devam edememiştir. Bu süre içinde üniversiteden ayrılan hocalar *Cambridge Üniversitesinin* kurulmasında da görev almıştır. *Cambridge Üniversitesi*, *studium generale* olarak 13. yüzyıldan itibaren eğitime devam etmiştir. *Cambridge ve Oxford Üniversiteleri*, *Merton College*'in kuruluş aşamasında etkili olmuştur. Bu *college* halk ve *ruhban sınıfı* tarafından kabul görmüş, böylece bu okullarda merkezi gücün ve din kurallarının baskısı azalmıştır (Rukancı ve Anameriç, 2004: 5).

Bologna Üniversitesi, *İtalya'nın* komün yapısından, *Oxford Üniversitesi* ise *İngiliz krallığından* büyük destek görmüştür. Üniversite üyeleri genelde Avrupa ülkelerinden gelen hocalardan ve öğrencilerden oluşmakta, mezun olan öğrencilere ise ders verebilme görevi verebilmiştir (Kenan, 2015: 347).

Bologna, Paris, Oxford, Cambridge gibi ilk kurulan üniversiteler yönetim açısından özgür olmalarına karşın, maddi açıdan zorlanmalarına neden olmuştur. Öğretim üyeleri ücret karşılığında çalışmalarını sürdürebilmekle birlikte hocalar öğrencilerinin geçimlerini de sağlamak zorunda kalmıştır. Geçimi sağlanamayan öğrencilerin ise başka üniversitelere geçmek zorunda kaldığı görülmektedir (Rukancı ve Anameriç, 2004: 10).

Paris Üniversitesine eğitime gelen öğrencilerin barınması ve eğitim göreceklere yer bulunmasında sorunlar yaşanmaktadır. Genelde bu yerler kiralanmakta ve kiralanmış yerlerde yaşanan sıkıntılardan dolayı yeni bir yere taşınmak zorunlu olmaktadır. Bu durumda yeni bir yerin bulunması kolay olmadığından eğitimin yapıldığı yerler zaman zaman ahır halindeki yerler veya çatısı, camı olmayan yerler olabilmektedir. Mekânda oluşan zorluklar öğrenciler için de zor şartlar oluşturmuş, öğrenciler eğitimlerini samanların üzerinde oturarak devam

ettirmiştir. Yaşanan sorunların çözüm bulunmaması durumunda ise hocaların derslerini bırakması veya başka bir kente göç etmesine neden olmaktadır. Bu göçler sadece hocaların gitmesi olarak görülmemekte, iyi bir hocadan eğitim almak isteyen öğrencilerin de kentten ayrılması anlamına gelmektedir. Yeni kentlere giden hocalar ve öğrencileri, gittikleri yerlerde yeni üniversiteler kurmaktadır. 1222 yılındaki Bologna Üniversitesindeki göç dalgası birçok yeni üniversitenin kurulmasına neden olmuştur (Ülgen, 2010: 355-357).

Ortaçağda üniversite üyeleri *ruhban sınıfından* sayılmış ve ağırlıklı olarak *kilisenin yargısına* bağlı olmuştur (Kenan, 2015: 347). Bu dönem içerisinde *kiliseye* düşen en önemli görevlerden biri öğretimdir. *Kiliseye* bağlı ve okul yöneticisi olan *piskoposlar* ise kendi topluluğu olarak orada kalan üniversitelileri görmektedir. *Piskoposlara* verilen yöneticilik 12. yüzyıldan itibaren *okul yöneticisi* daha sonra *şansölye* olarak kullanılmıştır. Ancak *şansölyeler* zamanla üniversitede yetkilerini kaybetmiştir. Üniversitede ders verebilme hakları bulunurken 1213 yılında bu durum üniversite hocalarına geçmiştir. Şansölye 1301 yılında yetkisi olan başkanlık görevinden de çıkarılmıştır. Bu durum kısa bir süre içinde yeniden değişmiş ve *şansölye* üniversitede görevli olmuştur (Ülgen, 2010: 357).

Üniversiteler kuruluşlarında devlet kurumları olarak kurulmamış kilise ve devletin imtiyazlarından yararlanarak bağımsız kurumlar olarak kurulup devam etmiştir (Ülgen, 2010: 369). Kiliseye bağlı olarak kurulmuş olan üniversiteler gelişimi laiklik sayesinde olmuş ve 13. yüzyılda kendi denetimi dışındaki diğer denetimleri azaltılarak özerkliği sağlanmıştır. Bu kurumlarla birlikte akademisyen ve aydın gruplar oluşturulmuştur (Ülgen, 2010: 370). Avrupa ülkelerinde gelişen okullar Avrupa'yı canlandırmış, özellikle *Martin Luther'in 1517 yılında Wittenberg Üniversitesi'nin kilise kapısına astığı tezi* üniversitelerin şekillenmesinde etkili olmuştur (Kenan, 2015: 348).

Bu dönemdeki üniversitelerin en önemli mücadeleleri iktidarda bulunan *krallarla* olmuştur. 13. Yüzyıldan itibaren dayatılan otorite 1229 yılında *kralın* görevlileri ile öğrenciler arasında *Paris'te* yaşanan olaylar üzerine üniversiteler özerkliğini kazanmıştır. Bu olaylarda birçok öğrenci öldürülmüş üniversiteler ise greve gitmiştir. Ancak yaşanan bu çatışmalar bitmemiş 1240 yılına kadar sürmüş ve *Kral 3. Henry'nin* üniversite özerkliğini kabul etmesiyle sonlanmıştır (Ülgen, 2010: 358).

14. ve 15. yüzyıla geldiğimizde kurulan üniversitelerin hemen hemen hepsi devletin yöneticileri veya yerel yönetimi tarafında destek görmüştür. Bu üniversitelerde yayınlanan fermanlarla belli bir otonom yapının oluşmasının sağlanmasına karşılık devlet müdahalesi hala açık bulunmaktadır. Bu otonom yapının oluşmasındaki amaç dini otoriteler ile yerel yönetimlerin üniversitelere olacak müdahalelerini engellemektir (Antalyalı, 2007: 28).

15. yüzyılda basma makineleri kullanılması ve eski yazma eserlerin kitap haline gelmesi ile üniversiteler büyük gelişme göstermiştir. Özellikle *Arapçadan Latinceye çevrilen; felsefe, matematik, tıp* v.b. bilimlere ait eserler Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Ancak bu eserlerin yayılması ile birlikte kilise arasında bir görüş ayrılığı oluşmuş ve *kilise*, üniversiteler üzerindeki nüfuzunu daha çok *Papa* tarafından fermanların yayınlanması, kitapları yasaklanması gibi baskılarla sağlanmaya çalışılmıştır. Üniversitelerin kilisenin aldığı kararlar karşısında direnmeleri devam etmiş ve artan baskılara üniversiteler siyasi değişimin yaşandığı feodal dönemden krallıklara geçilmesiyle birlikte 16. yüzyıl başlarında karşı koyabilmişlerdir. Tabii bu karşı koyma her yerde aynı olmamış monarşinin ağırlık kazandığı bölgelerde *kilisenin* üniversite üzerindeki baskısına daha iyi tepki verilmiştir. Feodalitenin etkin olduğu bölgelerde ise kilisenin gücü korunmuştur. *Kralların* destek verdiği üniversiteler ise zamanla kralların kararlarını onaylayan kurum haline gelmeye başlamıştır (Ülken, t.y.: 25).

15. ve 16. yüzyıllarda ise *Batı Avrupa'sı deneysel metodlara geçecek* modeller geliştirmiştir. Tekeli bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

“Evren görüşü, Batlamyüs'ün yer merkezli sisteminden, Copernicus'un güneş merkezli sistemine geçecek, Aristo fiziği yerini Galileo'ya bırakacak, yeni dünyalar keşfolacak, pusula, matbaa icat edilecektir. Bunların paralelinde, gelişen bir ticaret kapitalizmi ve para ekonomisi yer alacaktır.”(Tekeli, 2010: 62).

17. yüzyılda üniversiteler dini sınıfların hâkimiyetinden çıkmış ancak bu hâkimiyet soylu ve zengin ailelerin çocuklarının olduğu kurumlar haline gelmiştir (Antalyalı, 2007: 32). *Fransız Devrimine* kadar üniversiteler aynı şekilde örgütlenmiş, dört veya beş fakülte olarak genelde aynı kollarda eğitim vermiştir (Antalyalı, 2007: 31).

1789 *Fransız İhtilali* hür fikirlerin doğmasına neden olsa da, hareketin ilk önceliği üniversiteleri yıkmak olmuştur. Bunun için radikal değişiklikler yapmaya başlanmış, öncelikle üniversiteleri kapatarak *Ecole Centrale'ler* kurulmuştur. Bunlar yeni rejimin getirdiği kendi

fikirlerini savunmasına yardımcı olacak kuruluşlar haline getirilmiştir. Ancak değişen durum araştırma ve hür fikirleri engelleyememiş ve üniversite dışında oluşan fikir akımları ortaya çıkmıştır. Bu fikir akımlarından biri de *obscurantisme* olmuştur. Bu fikir akımları zamanla yüksek öğretim kurumlarına karşı görüş oluşturmuştur (Ülken, t.y.: 25).

Fransız devrimiyle birlikte modern üniversite önem kazanmaya başlamış ve öğretimin yanında üniversitelerin araştırmayı temel amaçları içinde bulunan bir kurum haline gelmesi için çalışılmıştır. Özellikle 18. ve 19. yüzyılda *Almanya ve İskoçya'da* bu alanda çalışmalar yapılmıştır (Kenan, 2015: 352).

Avrupa'daki üniversiteler modern yapısına kavuşana kadar *kilisenin* etkisinde kalsa da Avrupalı birçok bilim insanının araştırmaları üniversitelerden bağımsız olmuştur. Birçok ünlü bilim insanı üniversitenin idari yapısında yer almanın kanuni bir zorunluluk olduğunu düşünse de bu teklifleri genelde reddetmişlerdir (Kenan, 2015: 349).

Napolyon'un çabaları ile oluşturulan üniversitelerde hiyerarşi etkili olmuş ve ulusun ihtiyacına göre nitelikli eleman yetiştiren kurum haline getirilmeye çalışılmıştır. Bu amaç daha sonra milli eğitim sistemi haline gelmiştir. *Napolyon'un* eğitim sistemindeki bakış açısı üniversitelerde *resmi eğitim* kavramını geliştirilmiştir. Üniversite yapı olarak üst düzey yöneticilere bağlıdır ve üniversite ulusal eğitim düşünce yapısının bir parçası olarak görülmüştür. Üniversite imparatorluk içerisinde bütün eğitim ve öğretimden sorumlu hale getirilmiş ve 1828 yılına kadar üniversitelerin yöneticileri, imparator tarafından belirlenmiştir (Antalyalı, 2007: 31).

19. yüzyıla gelindiğinde çağdaş üniversite diyebileceğimiz üniversiteler ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki *1810 yılında Wilhelm von Humboldt* tarafından geliştirilen *Berlin Üniversitesi* olmuştur (Çetinsaya, 2014: 22). Modern üniversite denildiğinde akla gelen ilk isim olan *Wilhelm von Humboldt, Berlin Üniversitesini* kurduğunda üniversitenin o ülke için toplum yapısını, kültürünü oluşturan kaynak olarak görmüş ve bilginin en iyi haliyle bilinebilmesi için özgürlüğün tam olarak sağlanmasının zorunlu olduğunu öngörmüştür. Bunun için sadece bilgi değil etkili ve canlı akıl, yorumlama yetisinin güçlü olması ve bunun ahlaki duygulara ulaşmış olmasını amaçlamıştır (Kenan, 2015: 352).

Wilhelm von Humboldt, 1789 yılında yaşanan Fransız İhtilali ile Fransa'da bulunan üniversiteler kapatılması ile birlikte Almanya'daki 22 üniversite de ortadan kaldırılmıştır. Kaldırılan bu üniversitelerin gözden geçirilmesi için 1808 yılında *Wilhelm Von Humboldt* vazifelendirilmiştir. *Araştırma Üniversitesi Modelinin* ortaya çıkmasında, modelin prensip ve konsepti şunlar olmuştur:

- “Üniversite, tüm bilim alanlarındaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin araştırma etkinlikleri ile birlikte ve bir bütünlük içinde yürütüldüğü kurumdur.
- Üniversite mesleki ve teknik yüksekokuldan farklı bir kurumdur. Üniversitenin temel işlevi, herhangi bir mesleğe yönelik olmaksızın eğitim-öğretim ve araştırma yapmaktır. Amaç, kişilerin kendilerini tanıyıp gelişmelerini sağlamaktır. Araştırmanın amacı, bilim için bilimdir.
- Üniversitenin sahibi devlet değil millettir. Devletin bu konudaki temel görevi öğretim üyelerini atamak, maaşlarını ödemek ve verimli çalışmalarını için gerekli olan özgürlük ortamını oluşturmaktır” (Erguvan, 2010: 16-17).

Humboldt reformunun en belirgin özelliği, üniversite ile araştırmanın birbiriyle olan ilişkisi ve araştırmanın önemidir. *Humboldt*'a göre doğa bilimleri ile sosyal bilim arasında bir ayırım bulunmamakta, bilimin tekliği savunulmaktadır. Ayrıca üniversite bilgiye bilimsel yaklaşmalı, öğrenciler ve öğretmenler kurumun yöneticilerine bağlı kalmadan kendi alanlarını seçmekte özgür olması gerektiğini belirtmektedir (Antalyalı, 2007: 33). *Humboldt* modeline göre üniversiteler *araştırma kurumu* tarzı benimsenecek ve *tek bilim dallı fakülteler içinde uzmanlaşma ile akademik kürsü ve disiplinler içinde tanışmamış bölüm* belirgin hale getirecektir (Çetinsaya, 2014: 22). *Humboldt*, üniversitelerin sahibinin millet olduğunu ve devletin görevinin ise öğretim üyelerini ve özgürlüklerini güvence altına alması gerektiğini belirtmiştir (Antalyalı, 2007: 33). Bu dönemde Almanya'da lisansüstü ve araştırmacı yetiştirmek adına önemli adımlarda bulunulmuştur. Özellikle *Berlin Üniversitesi*ni kurulmasında etkili olan *Humboldt*, üniversite kurulmasındaki amacının “*Öğretinin felsefe yoluyla sağlanması; temel bilimlerin derinlemesine işlenmesi; araştırma ve öğretim birliğinin sağlanması; devlet ve kiliseye karşı olmak*” olduğunu savunmuştur. *Humboldt*'a göre üniversite sadece ders veren kurum olmak yerine bilimsel çalışmalara da açık olan kurum olması gerektiğini savunmuştur (Okçabol, 2007: 36).

Alman bilim insanlarının kurduğu çağdaş üniversiteler ile ilk üniversiteler arasındaki en önemli farklılık “*eski üniversitelerin ağırlıklı olarak eğitimde, bilgi aktarmakla meşgul olmaları, modern üniversitelerin ise daha fazla araştırma odaklı olmasıdır.*” (Çetinsaya, 2014: 22).

19. yüzyıl üniversitenin toplumun tümüne yayılması açısından son derece önemli bir yüzyıldır. Üniversite, yeteneği olan herkese kapılarını bu dönemde açmış özellikle İngiltere’de *Jeremy Bentham* öncülüğünde kurulan *University College London*, her kesimden insanı üniversiteye almıştır. 19. yüzyılda gelişen bu üniversiteler ilerleyen zamanda modern üniversitelerin şekillenmesinde son derece önemli rol oynamıştır (Antalyalı, 2007: 32).

19. yüzyıldaki modern üniversitelerin temel öğeleri şunlardır:

- Akademik araştırmanın üniversitenin temel faaliyetleri arasında görülmesi; *bilginin üretilmesi*,
- Basit bir düzeyde bilgi aktarımından ziyade, düşünce ve tutumun formasyonu, değer aktarımını, yeteneklerin geliştirilmesini hedefleyerek, klasik yaklaşımları da modernize ederek, araştırma faaliyetleri sonucu üretilen bilginin üniversite öğrencilerine aktarılması; *bilginin yayılması*,
- Üniversitede üretilen bilginin, ekonomik dünyanın da içinde olduğu topluma sunulması; *bilginin topluma sunulmasıdır* (Antalyalı, 2007:32).

Girişimci Üniversiteler

Girişimcilik kavramı Fransızca “*entreprendre*” eylem sözcüğünden ortaya çıkmış olan ve “*bir şeyi farklı yapmak*” manasında kullanılmıştır. Avusturya’lı ekonomist *Joseph Schumpeter*’in fikirleri ile iktisadi paradigma şeklinde görülmüştür. *Schumpeter*’e göre yenilik, olağan sağlayıcıların tek bir bütün haline gelmesiyle, birey veya kuruluş ise yalnızca yenilik etkinliğinde bulunuyorsa girişimci niteliğini sağlamaktadır. Esas nitelikleri olarak yaratıcılık ve değişim yaratmak olan girişimcilikte , riziko, lider olmak ve yarışma fikrine yatkın olabilmek ise diğer niteliklerdir (Odabaşı, 2007: 117).

Girişimci üniversite kavramı 20. yüzyılda ortaya çıkan bir kavram olup, son dönemlere uygun olan bu kelime olumsuz anlama gelmekle birlikte , gelir sağlayıcı özelliği olan özel üniversite gibi görünen bir hal almıştır. Bu yüzden de daha olumlu anlamlar halini alan

kelimeler kullanılmaya özen gösterilmiş, “*Yaratıcı Üniversite*”, “*Hizmet Üniversitesi*”, “*Yenilikçi Üniversite*”, “*Proaktif Üniversite*” ve “*Öğrenen Üniversite*” gibi kavramlar kullanılmaya çalışılmıştır (Odabaşı, 2007: 121). Kullanılan bu kavramlar dışında bilgiye dayalı ekonomi modeli (Bingöl, 2012: 59) ve üçüncü kuşak üniversiteler (Ülker, t.y.: 1) de yine girişimci üniversite için kullanılan ve daha çok 20. yüzyıl üniversitelerinin tanımı içeren kavramlar olarak kullanılmıştır.

Yenilikçi üniversite kavramı hakkında birçok bilim insanı açıklık getirmiştir. *Etzkowitz (1983)* “bir özel girişim ile işbirliği, sözleşmeli araştırma, patent gibi faaliyetler ile yeni finansman kaynakları sağlayan üniversite” diyerek “teorik” açıdan altyapının önemine ağırlık verirken, *Chrisman et al. (1995)* ise “üniversite aktörlerince (akademisyenler/ teknisyenler/ öğrenciler) yeni girişimlerin oluşturulması” olarak üniversitenin temelinde bulunan insan unsuruna ağırlık vererek girişimci üniversiteleri tanımlamıştır. *Jacob et al. (2003)* “hem ticarileşme, hem de metalaşma esasına dayanan” ekonomi yönünden tarif edilmiş, *Robertson (2008)* ise “Kampüste bulunan tüm üniversite aktörlerinin girişimci kapasitelerini geliştiren güçlü liderlik, Katma değer doğuran dış paydaşlarla güçlü bağlar kurmak, üniversite-sanayi işbirliğini arttırmak, Bireyler ve kurumlar üzerinde etki yapan girişimci sonuçlar doğurmak, Girişimci eyleme yol açan yenilikçi öğrenme teknikleri uygulamak, Kurumlar arası etkin bilgi akışını destekleyecek şekilde sınırların kaldırılması, Kompleks dünya sorunlarını çözüm odaklı ve gerçek dünya deneyimini yansıtan multidisipliner eğitim yaklaşımlar, Girişimci düşünme ve liderlik uygulamalarını teşvik edici olmak” diyerek yenilikçi yükseköğretim kurumları için önemli niteliklerinden bahsetmiştir. (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2012: 94).

Girişimci üniversite, Amerika Birleşik Devletlerindeki eğitim kurumlarında 200 yıl önce başlayıp günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Ülkedeki üniversitelerin öncelikle akademisyenlerin endüstri ve ziraat çalışma çevrelerinde tecrübelerini aktarmış ve ilerleyen zamanda *girişimci üniversite* halini almıştır. 1990’dan sonra *girişimci üniversite* daha anlaşılır hale gelmiştir (Odabaşı, 2007: 117-118). 19. yüzyılın son çeyreğinde *MIT* ve *Standford* vb. bilimsel çalışmalar ve girişimci *ABD Üniversiteleri* öğretim elemanlarının hem endüstride hem de mal ve satımda müşavirlik için takdim edilmesi sürdürülen ve halen devam eden *Cambridge*, *Twente* gibi *Avrupa Üniversitelerinde* de gelişerek, yükseköğretim kurumları ve endüstri kuruluşları ile birlikte görev alan özgür kurumların varlığı, yükseköğretime en son

bulunan nitelikler ve fonksiyonların eklenmesi gibi ileri olay olarak görülmüştür. (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2012: 94).

Yaşanan bu değişim üniversitelerde başlangıçta “gerçeği araştırmak ve yaymak” olarak ortaya çıkan görevi, zaman içerisinde *araştırma yoluyla bilgi üretme, eğitim-öğretim ve diğer etkinliklerle ürettiği bilgiyi yayma işlevlerinin yanı sıra, toplumun her kesimini “özellikle unutulmuş kesimlerini” kavrama, onların sorunlarını ifade etme, beklentilerine yanıt verme, teknolojik ilerlemelerin sanayiye uygulanmasını sağlayarak gelişmede motor görevi üstlenme, küresel pazarlarda işe yarar bilgiyi üreterek uluslar arası rekabeti sağlama gibi işlevleri* artırmıştır (Ülker, t.y.: 2). 1990’dan sonra eğitim kurumları ile sanayinin birlikteliği özgür kurumlar ortaya çıkarıp kurumlara nitelik ve fonksiyonlarında değişim yaşatmıştır. “Eğitim kurumlarında bu değişimin asıl nedeni nedir?” sorusuna şu şekilde cevap verilebilir: “küreselleşmeye yönelik hızlı bilgi değişimi ve hızlı ekonomik gelişmeler çerçevesinde, üniversitelerin görevlerinin genişlemesi”. Son zamanlarda artan sosyolojik gereksinimler karşısında var olan vasıtalar ile bir görüş ortaya koyar. Eğitim kurumları klasik bilgi aktarımı ve yöntemleri ile sürece devam ederken fonksiyonları ve modelleri gelişmelere ve ihtiyaçlara cevap oluşabilecek şekilde ilerleterek, “geleneksel” ile “değişim” bir arada devam etmelidir. Başka bir açıdan hem eğitim alanında hem de ekonomik alanda bir birlik oluşturabilmektedir (Odabaşı, 2007: 117-118).

Yükseköğretim kurumlarında girişimciliğin ortaya çıkışından itibaren “eğitim” kısmı ağırlıklı yükseköğretim kurumları, endüstri kuruluşlarına gereken “araştırmacı” ihtiyacı yükseköğretim kurumlarının amaçları arasında yer almıştır (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2012: 93). Bu kavramlar girişimci üniversitelerin karakteristik yapılarını oluşturmuş, *Araştırmaya Öncelik, Disiplinlerüstü Etkinlik, Uluslararası Rekabet, Yaratıcılık ve Tasarımın Teşviki, Kosmopolit Örgütlenme, Endüstri ile İşbirliği* gibi konular girişimci üniversitelerde yoğunlaşmaktadır (Ülker, t.y.: 1-2).

Girişimci Üniversitelere İhtiyaç Duyulmasının Gerekleri

Mali Gereksinimler: Küreselleşmeyle birlikte üniversitelerde mali yapısından idari teşkilatlanmasına kadar birçok alanda gelişmeler yaşanmıştır. Üniversitelerde yaşanan değişimlerle birlikte ülkede yaşayan herkesin eğitim almasının önünün açılması devletin giderlerinde büyük bir etki yapmıştır. 1980 yılından sonra devletin yönetimindeki gelişmeler

ile birlikte devlet üniversiteleri hedeflerinde ve çalışma yaşamında daha fazla görev almakta ve denetim yapmaktadır (Çetinsaya, 2014: 25). Globalleşme ile birlikte 20. yüzyıl sonlarında etkili olan bu durum ekonomik yapının klasik serbestçilik siyasalarının ülkedeki eğitim yapısında etkisi yüksek olmuştur. Bu siyasalar ile iktisadi yapının da uygun olduğu ve kişisel yararların hedeflendiği bir eğitim yapısı oluşturulması öngörülmüştür. Bunlar olurken özellikle ülkemizde “*gelişmenin belirli bir aşamasına ulaşamayan*” sosyal yapıda daha anlaşılır olmuştur (Erguvan, 2010: 33).

Yükseköğretim Kurumları ile Endüstrinin ortak çalışmaları: Teknolojik gelişmelerin artışı ve bu artışın ekonomik sisteme yansımaları ile birlikte ekonomik faaliyetleri etkilenen işletmeler ağırlıklı olarak üniversiteler ile birlikte çalışma yapılmaktadır. Bu iki alan ortak bir alanda birleşmektedir (Çiftçi, t.y.:3).

Globalleşme: Eğitim alanında sınırların kalkması, her ülkeden insanların diğer ülkelerde eğitim almaya gitme isteği sonucu üniversiteler kaliteli öğrenci çekme yarışına girmiştir. Diğer yandan akademik çalışma yapanlar için aynı durum geçerli olmuş, üniversiteler nitelikli akademisyenleri kendi üniversitelerinde barındırmayı amaçlamışlardır. Teknolojik gelişmeler sonucunda bu alanda çalışan firmalar özellikle çalışma yapılacak konularda diğer firmalar ile yarışma haline girmişlerdir (Çiftçi, t.y.:3). Aslında üniversiteler, birçok yapıya göre daha uluslararası bir nitelik bulundurmakta, daima birey ve bilimsel çalışmaların olduğu kuruluşlar olmaktadır. Ayrıca üniversiteler, tabii yapıları gereği ananevi ve ekinsel yapının sığındığı bilimin gelişiminin sağladığı kurumdur. Lisan, ekinsel, inanç, bilim alanlarında çok fazla gelişmenin söz konusu olduğu, kompleks ve ayrı alanları söz konusu iken, üniversiteler yalnız kendilerine ait konular dışında, *ulusal/yerel* kuruluşlar olmaktadır (Erguvan, 2010: 32).

Devletlerin farklılaşan görüşleri: Son dönemde gelişen üniversite modeli bilimin oluşturduklarını *ticarileştirme* ile gerçekleştirmekte, uluslar bu alanda araştırma, geliştirme ve uygulama yapmak istemektedir (Çiftçi, t.y.:3). Ülkelerin amaçları ve beklentilerine karşılık araştırmalar şekillenmekte ve ülkeden ülkeye değişim yaşanmaktadır. Diğer yandan ülkelerin varlıklarının devam etmesinde en büyük etken yenilik yapabilmesidir. Bu yenilik “*icat ve buluş*” olarak gerçekleştirilebilir. Ancak inovasyon olgusu diğer ülkelerden ihraç edilmesiyle

ülkemize ulaşmaktadır. Yeniliğin devamlılığı olması için ülkemizde de *AR-GE* çalışmalarının artması gerekmektedir. Bunun için ise bilimsel çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bilimsel araştırmalar ise *üniversiteler ve araştırma enstitüleri* ile varlığını sürdürebilir (Güvenç, 2016: 14).

Eğitim görenlerin nicel yükseliş: Üniversitelerde eğitim alan birey sayısının artması ile birlikte bu alanda hükümetler etkili bir yol arayışına girmiştir. Ancak sayıdaki artış üniversitedeki eğitimlerin etkisini azaltan bir insan kalabalığına dönüşmüştür (Çiftçi, t.y.: 3).

Yenilikçi yükseköğretim kurumlarının hedeflerine bakıldığında yükseköğretimden başarı ile ayrılanların sadece çalışmak isteyen bireyler değil ayrıca da çalışma yaşamında üretim sağlayabilen birey halini almak; bilimsel çalışmaların ve neticelerinde, iktisadi, sosyolojik ve endüstride yenileşim sağlayan öge olmak ve firmalar açısından düşüncelerini geliştirebileceği ve katkı sağlayabilecekleri bireyler olmak istemektedirler. (Sakınç ve Bursalıoğlu, 2012: 94).

Bilgiye Dayalı Ekonomi

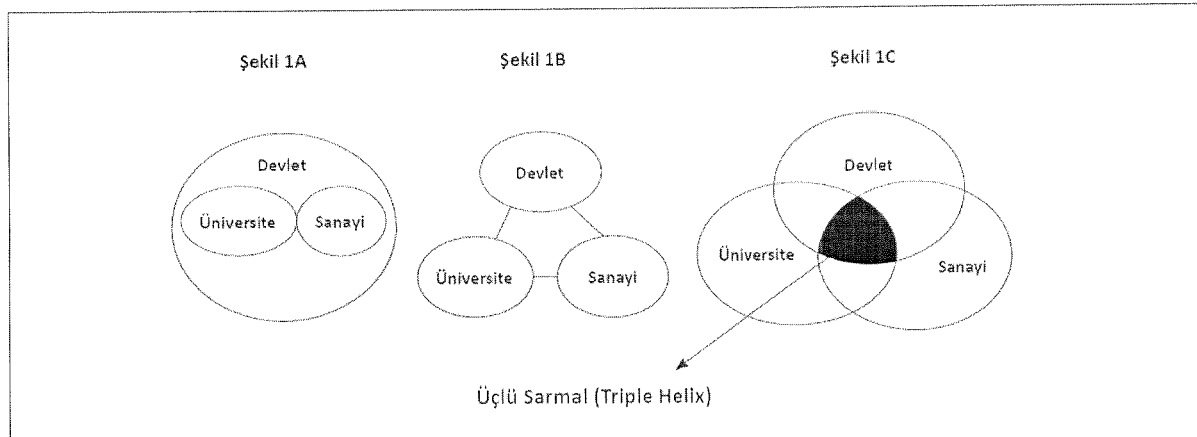
Bilgi ekonomisi ya da bilgiye dayalı ekonomi kavram oluşan iktisadi gelişmeleri tanımlayabilmek için 20. yüzyıl sonlarında kullanılmıştır. Günümüzde sosyolojik olarak paralel bir kavram olmak üzere *bilgi toplumu* kavramı kullanılmaktadır (Bingöl, 2012: 59).

Genel toplum düzeninde üniversitelerin değişiminde etkili olan *bilgi toplumu ve ekonomisinin* canlılığıdır. Endüstri devriminden sonra gelişen ve zaman içerisinde *bilgi toplumu* halini alması ve globalleşen dünyada "*bilgi ekonomisi*" değerinin ortaya çıkması üniversitelerin önemini daha belirgin hale getirmiştir (Çetinsaya, 2014: 27). Bilimin ortaya çıkması, yayılması dönüşüm yaşayan iktisadi etkilerin esasını oluşturan farklı şirket ve kuruluşlar ile bilimsel çalışmaların dağılmasını sağlayan merkezlere önem verilmiştir. Enformatik gelişmeler yeni bir endüstri devrimi ile iktisadi yapıda olarak dönüşüm yaşanmıştır. Ülkeler teknik yapısı ile iktisadi yapıları arasında doğrudan bir bağlantı söz konusudur. *Her dönemin teknolojisi o dönemin ekonomik sistemini belirlemektedir* (Bingöl, 2012: 59).

Bilgiye dayalı ekonomide yükseköğretim kurumlarını ortaya çıkaran iki kavram vardır; Bunlar **akademik kapitalizm ve üniversite-devlet-sanayi üçlü sarmal ilişkisi**dir *Akademik kapitalizm*; bilimsel çalışmaların, global ekonominin ihtiyaçlarını karşılamak için anlamların dönüştüğü 20. yüzyıl sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. *Bilgi ekonomisi* ile devletlerin global ekonomik yarışmalarının yükseldiği, bir çok devlette üniversitelerin yarışmaya dayalı olarak yeni bir hal almıştır (Bingöl, 2012: 61).

Akademik kapitalizm sonucu *üniversite-devlet-sanayi* sarmalı meydana gelmiştir. Bu yeni sarmalın niteliği *üniversite-devlet ve üniversite sanayi* bağının tek bir halde birleşmesidir. (Bingöl, 2012: 62). *Üçlü Sarmal Modeli* göre gruplar üstlendikleri görevleri temeldir. Bu durumda yükseköğretim kurumları, satış işlemleri, firma açmak vb. yenilikçi görevlere sahipken, endüstri grubunun *bilgi paylaşımı*, personelin bilgi ve becerilerini geliştirme konusunda bilimsel çalışmalarda görevlerin ilerlemelerinde destek olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında *Üçlü Sarmal Modeli* dar anlamda “aktörler”, orta seviyede ise “kurumlar”, geniş anlamda “kanunlar ve regülasyonlar” olan bir düzen sunmaktadır (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2012: 96).

Şekil 1. Üçlü Sarmal Modeli

Kaynak: (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2012: 97).

Üniversite-Sanayi İşbirliği oluşturabilmek için öncelikli olarak bütün ortakların geniş bir şebekeye sahip olması ve gelişmelerde daha iyi hale gelebilmesi için diğer yapılarla ve görevlerde bulunan grupların birlikte yarar oluşturacak mutabık kalacakların bu konuda beklentileri, ortak çalışmalarda zaman isteyen bir süreç olduğunu bilmek gerekmektedir (Kiper, 2010: 38).

AR-GE çalışmalarının artışı ise *üniversite-sanayi* ortak çalışması ile olacaktır. Ülkemizde bilim insanlarının sanayi içinde uygulama da bulunamaması, bilimsel çalışmalara ise bu alanda işletmelerin destek olmaması büyük bir mesele olmaktadır (Güvenç, 2016: 14).

1.2.2. Doğuda Üniversitelerin Tarihsel Süreci

Müslümanlığın zaman içerisinde yayılması ve bu inanç içinde bir arada bulunması *Kur'an'ı doğru okumak, anlamak ve öğretmek* gereksinimlerinden dolayı *öğretimin* öneminde yükseliş görülmüş bu nedenle de *medreseler* kurulmuştur. *Medrese, eğitim-öğretim faaliyetlerine tahsis edilen ve bu amaçla gerekli araç ve gereçlerin sağlandığı okullara verilen isimdir* (Gelişli, 2005: 84). İslam dünyasında eğitim, *medrese* kurulduğundan itibaren din eğitiminin verildiği kurumlar olmuştur. Bu *medreselerde* ağırlıklı olarak *ilahiyat ve hukuk* eğitimi verilmektedir (Kenan, 2015: 335).

Medrese kelime anlamı olarak *Arapça "derase"* kökeninden gelmiş ve "*ders okunacak yer ve talebenin içinde oturup ders okuduğu bina*" manasında kullanılmıştır (Hızlı, 1987: 274).

Medreseler 8 ve 9. Yüzyıllardan başlayarak gelişmeye başlamıştır. Ancak gelişiminin yanında medreselerin kurumsallaşması *Büyük Selçuklu Devleti* döneminde devlet başkanı *Alparslan'ın veziri Nizamülmülk'ün Bağdat'ta* kurulan *Nizamiye Medresesiyle* olmuştur (Kenan, 2015: 336). Bu medrese eğitim görenlerin ücretsiz eğitim aldığı, ihtiyacı olan öğrencilere *burs* verildiği, barınma ve yaşamaları için olanak sağlandığı *İslam'ın ilk gerçek üniversitesidir* (Hızlı, 1987: 275). Medrese dini eğitimi verirken bir yandan da *Mısır'daki* siyasi yapının baskın düşüncesini bertaraf etmeyi amaçlamıştır. *Nizamiye medresesinde Gazali* gibi ünlü âlimler ders vermiştir. Ayrıca medresenin zengin bir kütüphanesi bulunmaktadır (Kenan, 2015: 336).

Dönemin medreselerinin açılmasının sebeplerini ise şu şekilde belirtebiliriz:

- "*Ameli ihtiyaçlar,*
- *Devlet çıkarlarını korumak ve Sünni Olmayan ideolojilere karşı önlem almak,*
- *Genişleyen imparatorluğun yönetimi için memur yetiştirmek,*
- *Din adamı yetiştirme ihtiyacını karşılamak,*

- *Yeni alınan ülkelerin manevi olarak da fethedilmesini sağlamak için gerekli olan elemanları yetiştirmek,*
- *Bilginleri bir görev ve maaşla medreselere bağlayıp denetim altında tutmak ve böylece devlete karşı tehlikeleri olma ihtimalini ortadan kaldırmak,*
- *Devlet adamlarının bilim severliğinin yüksek olmasını istemek.” (Güven, 1998: 138)*

Medrese, Ortaçağ eğitiminin kurumsallaşmasında, eğitimde uygulamaların gelişiminde ve yöntemlerin oluşumunda etkili olmuştur. 10. yüzyılda *Medrese* eğitiminde hocasından alınan dersi tamamlayan öğrenci hocasından “*icazet*” alır ve ders verme iznini almış olur. 12. yüzyıldan itibaren ise bu durumun Ortaçağ üniversitelerinde “*licentiadocendi*” adıyla yapılmaya başlandığı görülür. Bu uygulama daha eski dönemlerde görülmemektedir (Kenan, 2015: 338).

12. yüzyıldan başlayarak *Avrupa dünyası İslam* ilmiyle bağlantı kurmuş birçok alanda eserler *Arapçadan Latinceye* çevrilmiştir. Klasik İslam fikri bilim ve düşünce alanında Batı’da modern bilimsel gelişiminde kaynak olmuştur. *Da Vinci ve Copernicus’un* gibi bilim insanlarının Müslüman bilim insanlarından pek çok şey öğrendikleri bilinir. 18. yüzyıl *Aydınlanma Çağı’nda* ise bazı *Avrupalı* yazarlar *İslam* bilimini aydınlanmanın güvencesi olarak görmektedir. 7-8. yüzyılda ilk defa *Mısır, Kuzey Afrika, Endülüs ve Sicilya’da* beşeri bilimler ortaya çıkmış ve *Avrupa’ya* ulaşmıştır (Kenan, 2015: 342 - 343).

Medreselerin sayısı 13. yüzyıldan itibaren artış göstermiştir. 14. yüzyılda ise bu durum ileri düzeyde eğitim veren medreselerle karşılaşmıştır. Bu dönemler içinde medreselerin merkezleri *Bağdat’tan Kahire’ye* önemi artmış 1415 yüzyıllarda ise *İstanbul* merkez halini almaya başlamıştır (Kenan, 2015: 337-338).

Mısır’da kurulan ilk üniversite Kahire’de 1908’de açılmış ve bu üniversite Ezher, Heidelberg ve Sorbonne’dan esinlenerek Kral Fuad adına yapılmıştır. Kahire’de kurulan üniversite 1925’te Mısır Devlet Üniversitesine, 1952’de ise Kahire Üniversitesi olmuştur. Irak’ta kurulan ilk modern kurum ise 1908’de Bağdat’ta Osmanlı tarafından kurulan Hukuk Mektebidir. Azerbaycan’da Bakü Darülfünun 1919’da kurulmuş, eğitim dili Rusça olmasıyla birlikte Türkçe zorunlu ders olarak okutulmuştur. Uzakdoğu’da ise ilk modern üniversitelerin 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren kurulduğu görülmektedir (Kenan, 2015: 356).

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTELERİN GELİŞİMİ

2.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Üniversiteler

Osmanlı İmparatorluğu döneminde üniversite eğitimi eski Türk devletlerden miras kalan medrese geleneği ile devam ettirmiştir. Başta İznik, Bursa, Edirne ve İstanbul olmak üzere Anadolu ve Balkanlar'da imparatorluğun birçok yerinde tıp ve tabiat ilimleri okutulmak üzere medreseler yapılmıştır (Kenan, 2015: 340). Osmanlıda medrese eğitimi Orhan Bey zamanı kurulan İznik Medresesi (İznik Orhaniyesi) ile başlar, Fatih Sultan Mehmet döneminde kurulan Sahn-ı Seman Medresesi ile devam eder ve Kanuni Sultan Süleyman döneminde kurulan Süleymaniye Medreseleri ile medrese kuruluş süreci sona erer (Tekeli, 2010: 55).

İmparatorluk döneminde üniversite vasfında bulunan İznik Orhaniye'sinde (Kılıç, 1999: 293) Selçuklu medreselerinin esintileri bulunmakta ve bu medreseler dönemin sultanlarına veya devlet adamlarının oluşturduğu "*vakıflar*" tarafından devam ettirildiği görülmektedir. Bu medreselerin sayısındaki artış sonucunda *eğitim açısından* aşamalar oluşmaktadır. Dönemin padişahları kendi medresesinin elit bir eğitim verilmesine dikkat etmekte ve bu durum medrese hocalarının ücretlerini de etkilemektedir (Tekeli, 2010: 55-56).

Osmanlı'da orta ve yükseköğretimin temelini medreseler oluşturmaktadır (Kılıç, 1999: 293). Ana eğitim sivil ve askeri okullar olarak iki şekilde yapılmaktadır. Sivil okullar; sıbyan mektepleri ile medreselerden oluşmakta, medreseler ise umumi medreseler ve ihtisas medreseleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Kılıç, 1999: 293).

Osmanlı İmparatorluğunda askeri alanda eksiklikler ve savaş alanlarındaki başarısızlıklar nedeniyle eğitim alanında değişimler yaşanmıştır. 1716 Rocheford “Osmanlı Ordusu’nun Islahı için Rapor”, İbrahim Müteferrika “Fenni Muharebe ve Talim-i Asker” dair bir risale bastırılmıştır. 1729 yılında Osmanlı İmparatorluğuna sığınan Kont de Bonneval (Humbaracı Ahmet Paşa) ile humbarahane kurulmuş, humbarahane’ye dayanak olması için ise hendeshane açılmıştır. Ancak yeniçerilerin baskıları sonucu okul eğitim hayatına devam edememiştir (Tekeli, 2010: 67). 1770 yılında Osmanlı deniz kuvvetlerine bağlı donanmanın Çeşme’de yakılması humbarahanelerin ne kadar önemli olduğunu göstermiş ve tersanelerin tekrar açılması kararı alınmıştır (Tekeli, 2010: 68). Ordunun savaştan başarısız sonuçlar ile dönmesi nedeniyle 1773’te Hendesehane tekrar açılmış ve çağdaş anlamda askeri grup tekrar canlandırılmaya çalışılmıştır (Kılıç, 1999: 293). 18. yüzyıl sonu itibari ile çağdaş eğitime yönelme isteği sonucunda orduya teknik bilgi sahibi subay ihtiyacı için 1776’da Mühendishane-i Bahri Hümayun ile 1795’te Mühendishane-i Berri Hümayun hayata geçmiştir. Bu yöneliş 2. Mahmud döneminde de devam etmiş 1827’de doktor yetiştirmek için Tıphane-i Amire ve 1834’te muharip subay ve kurmay subay yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Fünun-ı Harbiye kurulmuştur (Dölen, 2009: 43). 1838’de ise Darül’ulüm-ül Hikemiye-i Osmaniye ve Mekteb-i Tıbbiye-i Aliye-i Şahane yenilenmiştir (Kılıç, 1999: 294).

17. Yüzyıldan itibaren medreselerde pozitif bilim gücünü kaybetmesi, Tanzimat Fermanı (1839) ilanı ile Batı tarzı eğitim kurumlarının önemini artırmıştır (Namal ve Karakök, 2007: 27). Tanzimat sonrasında Osmanlılık akımı ile eşitlik prensibi de gelmiştir. Bu nedenle okulların hepsi ülke içindeki tüm uluslara açılmıştır. Kişilerin Müslüman olup olmaması önemini kaybetmiştir. Eğitimde artık erkek öğrenciler için değil kız öğrenciler içinde okullar açılmakta devlet bu konuda destek vermektedir. Ebe Mektebi (1842), Kız Rüştüyeler (1858), Kız Sanayi Mektepleri (1870) bu dönemde kız öğrenciler için açılan okullardır (Tekeli, 2010: 74-76).

Modern anlamda ilk Türk üniversitesi 1846’da kurulmaya başlamış, 1869’dan itibaren daha sistemli ve programlı şekilde bir yükseköğretim kurulmuş ve Osmanlı İmparatorluğunun gelişimine katkı sağlamıştır (Kenan, 2015: 355). 1862 yılından itibaren ilköğretim kurumu görevinde bulunan “sıbyan mektepleri” yerine “iptidai mektepler” açılmıştır. Aşamalı olarak yeni okullar açılmaya başlanmıştır. Bunlar; Mahreci Eklam (1862), Dariüşşafaka (1865), Darül Muallimi Sıbyan (1862), Galatasaray (1867), Darülmualimat (1870)(Tekeli, 2010: 76).

II. Abdülhamit döneminde eğitim sisteminde gelişmeler görülmüştür. Bu durumun siyasi açıdan nedeni lokal sivil yöneticilerin eğitilmesi isteğidir. Tanzimat döneminin yeni yöneticilerini yetiştirme ihtiyacı için 1859'da Mektebi Mülkiye, tıp eğitimi için 1867 yılında Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye kurulmuş dönemde ayrı bir yüksek öğretim kurumu halini almıştır (Namal ve Kararkök; 2007: 28). Diğer yandan bu dönemde Türk girişimcileri tarafından *özel okul* açma isteği söz konusu olmuştur (Tekeli, 2010: 82).

Osmanlı İmparatorluğunda en son kurulan üniversite *Beyrut'ta Amerikan Üniversitesi, Fransız St. Joseph Üniversitesi*'dir (Sargın, 2007: 136). Osmanlı Devleti 18. ve 19. yüzyılda üniversite girişimleri İslam dünyasında yüksek eğitimin kurumsallaşması ve içeriğin şekillenmesi açısından önemlidir (Kenan, 2015: 357).

Osmanlı devleti 19. yüzyılda medrese haricinde yeni eğitim kurumlarını kurma fikri bu yüzyıl içinde görülmeye başlanmış ancak bu kurumların kurulması halk arasında birleştirici olmamış ayrıştıran bir yapı olarak görülmüştür (Kenan, 2015: 356). Bu nedenle Darülfünun 1846 yılında hazırlanan bir tasarı ile 1863 yılında İstanbul'da kurulmuştur (Namal ve Kararkök, 2007: 27).

Darülfünunun ile Müslüman ve gayri Müslüman nüfusa sahip olan Osmanlının birlikte eğitim görmesini, eğitim görenlerin ilerleyen dönemlerde devlette görev almalarının sağlanabilmesi ve din etkisinin az olacağı *modern bir üniversite* oluşturabilmesi istenilen sonuçlar olmuştur (Namal ve Kararkök, 2007: 29).

19. yüzyıl ortalarına gelindiğinde batı tarzı üniversite kurulmasına karar verilmiş (Namal ve Kararkök, 2007: 28) ve Encümen-i Dâniş'in istenilen yapıyı oluşturamaması nedeniyle Münif Efendi kılavuzluğunda Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye kurulmuştur (Dölen, 2009: 54). Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye'nin kuruluş amacı, Batıda ilerleyen çağdaş *bilimleri, genç aydınlara tanıtmaktır* (İhsanoğlu, t.y.: 334). Dölen, Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye'nin kuruluş amacından şu şekilde bahsetmiştir:

"kitap telif ve tercümesi ve umuma ders verilmesi velhasıl her türlü mümkün olan her araç ile Osmanlı ülkelerinde ilimlerin ve fenlerin yayılmasına çalışacak ve gayret edecektir." (Dölen, 2009: 54).

Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye'nin başkanı *Halil Bey'in* ve diğer üyelerin görevlendirilmeleri ve diğer illerde görev almaları kurumda negatif bir etki oluşturmuş ve bu nedenle kurum *beş yıl* etkin olmuş ve daha sonra kapatılmıştır (İhsanoğlu, t.y.:334).

Darülfünunun tekrar açılması isteği ilk olarak *1869 yılında yayımlanan Maarif-i Umumi Nizamnamesi* ile gerçekleşmiştir. *Nizamname'nin 79. Maddesine göre İstanbul'da "Darülfünun-ı Osmani"* ismiyle *yüksekokul* tekrar açılacaktır (Olgun, 2002: 186). Ancak Maarif-i Umûmi Nizamnamesi'nin Darülfünun ile ilgili kısımları uygulanmamış, başka şekilde kurulması düşünülmüş ve 12 Ağustos 1900 tarihinde Darülfünun-ı Şâhâne Nizamnâmesi yürürlüğe girerek Maarif-i Umûmi Nizamnamesi'nde bulunan Darülfünun ile ilgili maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır (Dölen, 2009: 79-80).

1872 yılına gelindiğinde Darülfünun-ı Osmani'nin kapanması ile 1874'te Galatasaray Sultanisi yabancı öğretmenlerden destek alarak ağırlıklı olarak edebiyat, hukuk ve fen alanında 3. Darülfünun olan *Darülfünun-ı Sultani* kurulmuştur. Ancak okulun ekonomik açıdan yetersizliği sonucu 1881'de okul kapanmasına neden olmuştur (Namal ve Karakök, 2007: 29).

Darülfünun Sultani'nin kapanışındaki temel neden medresenin bu anlayışa karşı koymasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer bir görüş ise en büyük etkenin orta öğretim meselesi olmasıdır (Dölen, 2009: 121-123).

Darülfünun-i Sultani diğer Darülfünunlardan farklı özelliklere sahiptir. Bunlar:

- Eğitim hayatında az bir dönemde kalması ve dönem dönem yaşanan kapanışlar olsa da okulu başarı ile bitirenlerin devamlılığı sağlanmıştır.
- Diğer okullarda "*münevver memur*" ya da *genel bilgi sahibi kişiler* oluşturabilmeyi amaçlarken *Darülfünun-ı Sultani* özellikle *hukuk ve mühendislik* gibi bölümlerde *meslek elemanı* oluşturması amaçlamıştır.
- Bu okul hukuk alanında *medreseden ve medrese zihniyetinden* uzak durmuş ve bunun için tedbirler alınmıştır.
- Okula girebilmek sadece *Mekteb-i sultanî mezunu olanlar ve Fransızca bilenler* içindir. Bu nedenle *medreseliler* bu okulda okuyamamaktadır.

- Okulun kurulduğu dönem içinde devletin politik tutumları en çalkantılı sürecindedir (Dölen, 2009: 160-161).

Yaşanan bütün olumlu ve olumsuz sürece rağmen Darülfünun-ı Sultani daha önce kurulan okullara göre *daha ileri düzeydedir. Mühendishâe-i Berrî-i Hümayûn'un topçu ve istihkâm subayı yetiştirdiği* dikkate alındığında *Türkiye'de sivil mühendisliğin* bu okulla başladığını dile getirebiliriz (Dölen, 2009: 160-161).

II. Abdülhamit'in tahta geçmesinden sonra 1900 yılında yayınlanan bir kanunname ile Darülfünun-ı Şahane adında dördüncü kez Darülfünun kurulmuştur (Namal ve Karakök, 2007: 29). Bu okul daha önceki darülfünunun kapanmasından *21 yıl* sonra 1900 yılında tekrar açılmıştır (Olgun, 2002: 186). II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yılında Darülfünun açılması fikri gün yüzüne çıkmış, padişahın onayının alınması ile birlikte Maarif Nezâreti'nin hazırladığı kanunname onaylanmış ve 12 Ağustos 1900 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarih İstanbul Üniversitesi'nin kuruluş tarihi olmuştur (Dölen, 2009: 268).

Gelişen "*Genç Türk*" akımı Avrupa'da ortaya çıkması Osmanlı devleti için endişe yaratmış ve yurtdışında eğitim görme konusunda engellemeler olmuştur. Bu durum karşısında yöneticiler üniversite kurulmasına karar vermiş 1900'lü yıllarda Sait Paşa gayretleri sonucunda Darülfünunu Şahane açılabilmiştir (Tekeli, 2010: 85).

Darülfünun-ı Şâhâne açılması yönetimde görev alanlar açısından olumlu karşılanmamıştır. Özellikle *II. Abdülhamid'in son Maarif Nâzırı Haşim Paşa* 1906 yılında *Mabeyn-i Hümayûn Başkâtipliği'ne* gönderdiği yazıda *öğrencilerin ahlâkını bozduğu* sebebiyle kapatılması gerektiğini dile getirmiştir. Ayrıca Darülfünun'da kararlara uygun olmayan hareket edildiğiyle ilgili ihbar yapıldığı, bunun karşılığında *Maarif Nâzırı Mehmed Celâleddin Bey* konuyla ilgili savunma yapmak zorunda bırakılmıştır (Dölen, 2009: 272-273).

Bu okulun kurulması ile birlikte Osmanlı İmparatorluğunda *kesintisiz üniversitenin* gerçekleşmesi sağlanmıştır. Diğer yandan idari teşkilattaki yapı *Türkiye üniversitelerinde uygulanan ilk merkeziyetçi yönetimidir. Müdür*, kanunnamenin hükümleri doğrultusunda *Padişah* tarafından atanmakta, ve atanan müdür ise *her altı ayda bir* yaptığı işler işlemler hakkında Eğitim Bakanlığına bilgi vermekle yükümlüdür (Olgun, 2002: 188).

1912 yılında Darülfünun ile ilgili farklılıklar yaşanmıştır. Üniversite *Ulüm-ı Şeriye, Ulüm-ı Hukukiye, Fünuk, Ulüm-ı Tıbbiye, Ulüm-ı Edebiyye* olarak beş dala ayrılmıştır. Ayrıca kız öğrenciler için “*İnas Darülfünun-u*” açılmıştır (Kılıç, 1999: 295). II. Meşrutiyet sonrasında sayılarında artış yaşanan *İnâs İdadî ile Sultanîleri* (Kız Liseleri) ve Darümuallimât (*Kız Öğretmen Okulu*) kadın öğretmen ile ilgili meseleyi gün yüzüne getirmiştir. Orta öğretimden geçmiş olan kız öğrencilerde yükseköğrenim görme isteğinde artış olması toplumda etkisini göstermeye başlamış, dönemin Milli Eğitim Bakanı *Şükrü Bey*, 1914 yılında Darülfünun konferans salonunda kadın öğrenciler için konferans verilmeye başlanmıştır. Konferansa gelenlerin büyük bir kısmı Kız Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerinden oluşmaktadır. İlerleyen zamanlarda konferansa ilgi zamanla artmış ve konferansa katılan sayısı 500-600’ü bulmuştur (Dölen, 2009: 453-454).

Darülfünunda bir yandan yaşanan bu meseleler tartışılırken diğer bir yandan yeni *yüksekokul ve mektep okulları* açılmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır; *Gece Dersleri Mektepleri* (1908), *Rüsumat Memurları Mektebi* (1909), *Polis Memurları Mektebi* (1909), *Dişçi Mektebi* (1909), *Muzika Mektebi* (1910), *Maliye Memurları Mektebi* (1910), *Kondüktör Mektebi* (1911), *Belediye Memurları Mektebi* (1911), *Kadastro Memurları Mektebi* (1911), *Evkaf Memurları Mektebi* (1911), *Darülbedayi* (1914), *Terbiyeyi Bedeniye Muslim Mektebi* (1914), *Tabib Müşavirliği Mektebi* (1915), *Şimendifer Memurları Mektebi* (1915), *Darülhan* (1916) (Tekeli, 2010: 90).

II. Meşrutiyet’in ilanından sonra Darülfünun-ı Şâhâne ismi Darülfünun-ı Osmani olarak değişmiş ve öğrenci sayısında konulan sınırlamalar kaldırılmıştır ve çok sayıda öğrenci okula gelmiştir (Dölen, 2009: 295).

I. Dünya Savaşı’nda Almanya ile Osmanlı Devletinin anlaşma sağlamasından dolayı Darülfünun’da ıslahatlar yapılmış ve Almanya, Avusturya-Macaristan ile pozitif bilim, felsefe ve edebiyat için profesör ve doçentler getirilmiştir. 1914 yılına kadar olan ikinci ıslahatta ise öğretim kadrosunda Tıp Fakültesi dışında Alman profesörler ağırlıklı olmak üzere Darülfünun’da geniş alanda örgütlenmeye gidilmiş, I. Dünya Savaşına kadar bu hocalar İstanbul’da bulunmuşlardır (Namal ve Karakök, 2007: 29). 1917 yılında Humbolt kültürüyle gelen Alman akademisyenler Türkçe ders vermeye başlamış ve *araştırmacı bir üniversite* gayesiyle çalışılmıştır. Bu amaçla üniversiteye *enstitü ve laboratuvar* kurulmuş, her bölümden birçok akademisyenler araştırma yapmak için diğer ülkelerde çalışma yapmış ve bu

çalışmalarını aktarabilmek için *enstitü* açmışlardır. Ancak I.Dünya Savaşı sırasında kurulması amaçlanan bu enstitüler Türk ve Alman akademisyenlerin aralarındaki anlaşmazlıklardan dolayı ertelenmiştir (Tekeli, 2010: 88).

2.2. Cumhuriyet Sonrası Üniversitelerin Gelişimi

Meşrutiyet ve Ateşkes döneminde Darülfünun'a duyulan istek ve beklentiler Cumhuriyet döneminde de devam etmiş beklentilerin karşılığının görülmemesi ile eleştiriler okları Darülfünun'a çevrilmiştir. Cumhuriyet döneminde Darülfünun'a yaklaşım destekleyici ve meselelerin çözümlenmesi amaçlanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, 3 Mart 1923 tarihindeki konuşmasında Darülfünun konusundan destekleyici açıklamalarda bulunmuştur:

"Memleketin Darülfünun'a ve serbest meslekler hayatında takib edeceği yolu ve asri (çağdaş) bir zihniyetle idrak eden iyi bir Darülfünun heyetine (öğretim kadrosuna) ve bir hayli meslek ve fen adamlarına malik olduğumuzu kemâl-i şükran ile tezkâr edebiliriz(anabiliriz)." (Dölen, 2010-a: 3).

Bir yıl sonra 1 Mart 1924'te TBMM'nin 2. Dönem 1. Toplantı yılının açılış konuşmasında Mustafa Kemal Atatürk Darülfünun'un öneminden bir kez daha bahsetmiştir:

"Darülfünun'un mevcudiyet ve tekâmülâtına e yüksek bir Darülfünun'un milletin terbiye-i umumiyesinde (genel eğitiminde) tekâmül-i medeniesinde haiz olduğu kât'i esirata bilhassa nazar-ı dikkati celbederim. Türkiye'nin terbiye ve maarif siyasetini her derecesinde, tam bir vuzuh ve hiçbir tereddüde mahal vermiyen sarahat ile ifade etmek ve tatbik etmek lâzımdır. Bu siyaset, her manasiyle, milli bir mahiyette irae olunabilir." (Dölen, 2010-a: 3).

1930'lu yıllarda Almanya'da Hitler'in diktatörlüğünden dolayı ülkesinden ayrılan Alman Profesörler, dönemin hür olarak görülen devleti Türkiye'ye iltica etmişlerdir. Değerli pek çok Alman bilim insanının, diğer devletlere gitmemesini sağlamak ve daha sonra ülkeye gelecek olan diğer bilim insanları için gerekli çalışmalar yapılmış, Türkiye'deki üniversitelere kabul edilmeleri amaçlanmıştır. Bu açıdan bilim insanlarına kısa zaman içinde Türkçe öğrenmesi ve Türkçe eğitim verilmesi, uzun vadede Türk doçent yetiştirilmesinin sağlanması ve bölümlere yetiştirilen doçentlerin devredilmesi gibi planlar yapılmış ancak bu planların bir bölümü uygulanabilmiştir. Alman bilim insanları ülke içinde yeterli süre kalmamaları, yetiştirilecek doçentlerin görev almaları ve üniversiteye bağlılığının sağlanamaması gibi nedenlerden dolayı planlar uygulanamamıştır. Yabancı bilim insanları Türkiye'de bilime dayanan ve modern temellere dayanan üniversite kurulmasından büyük

destek olmuştur. Diğer yandan eski Darülfünun hocaları kurulan Üniversite kadrosu dışına çıkarılmış, bu kadrolara Alman, Macar, Avusturyalı öğretim üyeleri yerleştirilmiştir (Namal ve Karakök, 2007: 32-33). İstanbul Üniversitesi'nde bulunan akademisyenlerin büyük bir kısmı Almanya'da yaşanan Hitler diktatörlüğünden kaçması sonucu İstanbul Üniversitesi hakkında "Berlin dışındaki en büyük Alman Üniversitesi" söylentisi çıkarılmıştır. 1945 yılına kadar Türkiye'de kalan akademisyenler, Türk üniversitelerinde Alman modeli üniversite yapısının olmasında büyük bir etkisi olmuştur (Kılıç, 2010: 298).

Prof. Malche 15 Mayıs 1932 yılında tamamladığı raporu Fransızca diliyle Eğitim Bakanlığına sunmuştur. Rapor Türkçeye çevrilmiş ve Mustafa Kemal Atatürk'e arz edilmiştir. Darülfünun kaldırılması yerine İstanbul Üniversitesi kurulması hedeflenen bu raporda belirli kişiler hariç saklı tutulmuştur. Eğitim Bakanı *Reşit Galip* raporun özetini çıkarmış halka raporun özet kısmını bildirmiştir. *Malche*'in tam metin raporu uzun bir aradan sonra *Hasan Ali Yücel* Bakanlık yaptığı dönemde yayınlanması sağlanmıştır (Dölen, 2010-b: 95-96).

İsviçreli Profesör Albert Malche'in raporu sonucunda ilk defa üniversite reformu yapılmış ve Eğitim Bakanına verilen bu raporda iyi gitmeyen durumlar belirtilmiştir.

"Türkçe bilimsel yayınlar yeterli değildir- Müderrislere ve muallimlere ödenen ücretler azdır; bu nedenle onlar yan görevler almaya yönelmekte, bu da öğretimin düzeyini düşürmektedir. Dersler eskimiş kuramsal yöntemlerle verilmektedir. Bu bilgiler pratiğe dönüştürülmemekte, uygulama yapılmamaktadır- Öğretim kadrosunun yabancı dil bilgileri yetersizdir- Bu ortamda geleceğin öğretim üyelerini yetiştirmeye olanak yoktur." (Namal ve Karakök, 2007: 31-32).

31 Temmuz 1933 tarihinde çıkarılan "İstanbul Darülfünununun ilgasına ve Maarif Vekâletince yeni bir Üniversite kurulmasına dair kanun" ile Darülfünun kaldırılmıştır (Dölen, 2010-c: 3). *İsviçreli Profesör Albert Malche* raporundan çıkan sonuç ile 31 Mayıs 1933 tarihinde 2252 sayılı "İstanbul darülfünununun ilgasına ve Maarif Vekâletince yeni bir üniversite kurulmasına dair kanun" kabul edilmiştir. Bu kanunla birlikte Darülfünuna ait bütün yapı, kadro ve yasalar kaldırılarak onun yerine gelecek olan İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Bu değişim bir reformdan çok devrim niteliğindedir ve bir dönem bu reform "Üniversite Devrimi" olarak anılmıştır (Dölen, 2009: 29).

1933 yılında gerçekleşen bu düzenlemelerde önemli nitelikler bulundurmaktadır. Erguvan, gerçekleşen bu reformun niteliklerinden şu şekilde bahsetmiştir:

- “1. Özerklik kaldırılmış, üniversitenin, idarî yönden, eğitim bakanlığının emri altında kurulmuş herhangi bir okuldan farkı kalmamıştır;
2. Darülfünun hocaları geniş ölçüde elenmiş, 151 kişiden 59'u üniversiteye alınmıştır. Nazi baskısından kaçan Alman ve Orta Avrupalı profesörlere kapılar açılmış, bunlardan Türk hocalarını yetiştirmeleri beklenmiştir;
3. İlk kez Üniversite, Fakülte, Rektör ve Dekan gibi kavramlar kesin olarak yerleşmeye başlamıştır;
4. Ders programları ve araştırmalar sıkı bir denetim altına alınmıştır.” (Erguvan, 2010: 20).

Türkiye kurulduğu andan itibaren modern bir üniversite kurma isteğinin yanında, ülkenin her yerinde üniversite kurulması gerektiği fikrine önem vermiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün 1937 yılından Meclis konuşmasında bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

“Bunun için ülkeyi şimdilik üç kültür bölgesine ayırarak, batı bölgesi için İstanbul Üniversitesi'nde başlanmış olan reform programının daha köklü bir biçimde uygulanmasıyla Cumhuriyet'e gerçekten modern bir üniversite kazandırmak, merkez bölgesi için, Ankara Üniversitesi'ni az zamanda kurmak gerekir. Doğu bölgesi için Van Gölü sahillerinin en güzel yerinde her aşamadaki okulları ve bunlara ek olarak üniversiteyle modern bir kültür şehri yaratmak yolunda şimdiden harekete geçilmelidir” (Arap-Kavili, Sultan,, 2010: 12).

Malche raporu göz önünde bulundurularak İstanbul ile sınırlı kalınmaması gerektiği başkentte de üniversite kurulmasına karar verilmiştir. (Namal ve Karakök, 2007: 34). İstanbul'da kurulan Mektebi Mülkiye 1935 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi ismi ile Ankara'ya taşınmıştır (Sargın, 2007: 137). 9 Ocak 1936 tarihinde Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi eğitim-öğretim hayatına başlamış fakülte kurulmadan önce altyapısı planlanmış 1926 yılından başlayarak Avrupa'nın çeşitli okullarına öğrenci gönderilerek akademik kadro yetiştirilmiştir. Uzmanlık gerektiren derslerde ise Almanya'dan profesör getirtilmiştir. Dil Tarih-Coğrafya fakültesinin ismini bizzat Atatürk önermiş, 1935 yılında kabul edilen kanun ile fakülte iki amaç doğrultusunda kurulmuştur. Bunlar;

“1.Türk kültürünü bilgi yöntemiyle işleyecek bir inceleme ve araştırma kurumu oluşturmak,

2.Öğretim kurumlarına, ulusal dil ve tarihin bilimsel ve en yeni anlayışlarına göre hazırlanmış öğretmenler yetiştirmek.”(Namal ve Karakök, 2007: 34).

1939 yılında Milli Eğitim Bakanlığına İstanbul Üniversitesi Rektörü Cemil Bilsel'in sunduğu raporda, üniversite yönetim açısından bağımsız olduğu kadar mali açıdan da imkânların artış göstermesi gerekmekte olduğunu önermiştir. Ayrıca akademisyenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve tam gün çalışmanın getirilmesini raporunda sunmuştur (Baltacı ve Akın, 2007: 85).

1940'lı yılların başında dönemin hükümeti üniversite ile ilgili çalışmalar yapılmış ve Ankara Üniversitesi kurulması için çalışmalar yapılmıştır. Üniversitenin kuruluşu için diğer ülkelerin üniversite kuruluşu için yasalar incelenmiş ve hukukçulardan fikir alınmıştır (Baltacı ve Akın, 2007: 84). 1941 yılından itibaren Yüksek Mühendis Mektebi Bakanlık içinde yer almıştır. Ancak 1944 yılında çıkarılan 4619 sayılı yasa ile Yüksek Mühendis Okulu İstanbul Teknik Üniversitesine bağlanmıştır, bu kanun ile Türkiye'de açılan ikinci üniversite olmuştur (Tekeli, 2010: 156). Ayrıca 4936 sayılı Üniversiteler Yasası ile 1946 yılında Ankara Üniversitesi açılmıştır. Bu son yasa Üniversite için dönüm noktası olmuştur (Sargın, 2007: 137).

1944 sonrasında Ankara Üniversitesi daha çok okul eklenmiştir. 1948 tarih ve 5234 sayılı yasa ile Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsüne ait olan ziraat ve veteriner fakülteleri Ankara Üniversitesine aktarılmıştır. 1949 yılı 5239 sayılı kanun ile İlahiyat Fakültesi açılmış ve 1950 yılı 5627 sayılı kanun ile Siyasal Bilgiler Fakültesi Ankara Üniversitesine bağlanmıştır (Tekeli, 2010: 170-171).

1946 Üniversite Reformu Cumhuriyet tarihinde yapılan ikinci reform olarak görülmektedir. 1933 yılında yapılan reform ile İstanbul Darülfünun kaldırılmış ve İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Bu durum üniversitede bilimsel bağımsızlık sağlansa da yönetim açısından sınırlar getirilmiştir. Bunun bir sebebi Darülfünunda yönetimin özerkliği kötü niyetle kullanılmasına karşılık verilen olumsuz yaklaşım olarak görülmüş diğer sebebi ise üniversitenin reformlarda zafer kazanmasına kadar geçen sürede erklerin bir arada bulunması olmuştur. 1946 reformu ile bu durumu düzeltilmiş ve üniversitenin bağımsızlığı sağlanmıştır (Baltacı ve Akın, 2007: 84).

1946 Reformuyla üniversitelerimiz özerklik kavramı hakim olmuş ve bu durum yükseköğretim kurumlarında *demokratik gelişme* olarak kabul edilmiştir. Diğer yandan bu reform ile yükseköğretim kurumları *her yönüyle* mevzuatla işlem yapılmış ve idari teşkilatta *demokratik normlara göre* bir kurum halini almıştır. Bu süreç içinde üniversitelerde *planlama ve denetim eksiklikleri ile* üniversitelerinin birbiriyle *iletişim, eşgüdüm ve işbirliğinin sağlanması* konusunda aksaklıklar yaşanmış, yükseköğretim kurumları ile *toplum arasında bütünlük* gerçekleştirilmemiştir. Bundan dolayı bu reform yükseköğretim kurumları açısından otonom yapı *bilimsel özerklik değil, daha ziyade sorumsuzluk* olarak görülmüştür (Arslan, 2005: 23).

Ülke çok partili yaşama geçtiği dönemlerde, üniversite ile ilgili tartışmalar yeniden başlamış, toplumsal yapının değişmesi, üniversite ve fakültelerinin sayısında artışın yaşanması ile yeni düzenlemeler yapılması için hukuki sebepler sunulmuştur (Baltacı ve Akın, 2007: 84).

4936 sayılı Üniversite Kanunu ile, hem ülke açısından siyasi alanda hem de üniversite içinde büyük bir farklılık yaşanmıştır. Ülke 1946 yılından sonra *çok partili* döneme geçmiş, üniversiteler için 4936 sayılı kanun 13 Haziran 1946 tarihinde yasalaşmıştır (Arslan, 2005: 32).

1946 yılında 4936 sayılı yasanın amacı 25 Mayıs 1946 tarihindeki Milli Eğitim Komisyonu raporunda "*üniversite hocalarının yetişme, seçilme ve yükselme şartlarını belli esaslara bağlamak, bu suretle üniversite öğretim mesleğini kanun temeli üzerine kurmak ve böylece daha çabuk gelişmelerini sağlamak*" olduğunu belirtmiştir (Kılıç, 1999: 298). 4936 sayılı kanuna göre üniversiteler "*özerkliği ve tüzel kişiliği olan yüksek bilim, araştırma ve öğretim birlikleri olup, Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici bilim verilerini sözle ve yazı ile halka yaymak*" amacından dolayı kurulmuştur (www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc028/kanuntbmmc028/kanuntbmmc02804936.pdf).

4936 sayılı yasa ile *İstanbul Üniversitesiyle birlikte* açılan İstanbul Teknik Üniversitesi ve *Ankara Üniversitesi* dâhil edilmiştir. Diğer yandan 4936 sayılı yasa üniversitelerin görevlerini ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilerin bilimsel gelişmelerinin güçlü, sağlıklı fikirlere sahip kültürlü ve *Türk devriminin ülkülerine bağlı*, ulusal bilince sahip

vatandaşlar yetiştirmesi öngörülmektedir. Ayrıca ülkeyi ilgilendirecek olan *bilimsel ve teknik meseleler* konusunda sonuca ulaşmak için *inceleme ve araştırma* yapabilecek ve *milli bilim ve araştırma kurumları* yurtdışında bulunan aynı kuruluşlarla ortak çalışmalar yapabilmeli ve böylece ülkenin *genel seviyesini* yükseltilebilmesi amaçlanmaktadır (Baltacı ve Akın, 2007: 89).

Demokrat Parti 4936 Üniversite Kanunu, üniversitelerin özerkliğini aşırı bularak 1954 tarihinde 6435 sayılı “*Teşkilat Emrine Alma Kanunu*” ile akademisyenlerin Milli Eğitim Bakanlığına bağlanması istenmiştir. Bu kanun ile 4936 sayılı kanun getirdiği özgürlük büyük ölçüde kısıtlanmıştır. 6435 sayılı kanun ile memurları atama yoluyla görev alırken; akademisyenler, memur atamaları gibi yapılmamakta bakanlık emri ile alınması için olanak sağlanmaktadır. Bu durum akademisyenleri diğer memurlara göre daha güvencesiz hale gelmiştir (Baltacı ve Akın, 2007: 90).

4936 sayılı üniversite kanununun uygulandığı süre içinde 6 yeni üniversite kurulmuştur. Bunlar;

“-20 Mayıs 1955 tarihli ve 6594 sayılı kanun ile Karadeniz Teknik Üniversitesi,
-27 Mayıs 1955 tarihli 6595 sayılı kanun ile Ege Üniversitesi,
-31 Mayıs 1957 tarihli 6990 sayılı kanun ile Atatürk Üniversitesi,
-4 Haziran 1959 tarihli 7307 sayılı kanun ile Ortadoğu Teknik Üniversitesi,
-4 Temmuz 1967 tarihli 892 sayılı kanun ile Hacettepe Üniversitesi,
-9 Eylül 1971 tarihli 1487 sayılı kanun ile Boğaziçi Üniversitesi” dir. Bu üniversitelerin kurulması ile birlikte üniversite sayısı dokuzaya çıkmıştır (Baltacı ve Akın, 2007: 92).

1954-1957 yılları arasında üniversite kurulmasına devam edilmiştir. 6594 sayılı yasa ile 1955’de Karadeniz Teknik Üniversitesi açılmıştır. Bu üniversiteler açılması ile şehir planlama ve iş yönetiminde değişiklikler yaşanmış, eski üniversitelere nazaran yeni üniversitelerde genç akademisyenlerin ders vermesi ve bölüm oluşturma gibi daha çok Amerika’daki üniversitelere benzeyen bir sistem oluşturmuştur (Tekeli, 2010: 171). Atatürk’ün dile getirdiği doğuda üniversite açma isteği olan Van’da bir üniversite açma fikri gerçekleşmemiş, bunun yerine 1957 yılında Amerikan *bölgesel üniversite modelinin izlerini taşıyan Nebraska Üniversitesi* ortak çalışma sonucu 1957 yılında Atatürk Üniversitesi “*şarkın*” açılan ilk üniversitesi olmuştur. Doğuda ilk açılması düşünülen Van üniversitesi ise 1982 yılına kadar açılmamıştır (Arap-Kavili, Sultan, 2010: 12).

Bu dönem içinde Türkiye’de yoğun nüfus fazlalığı yaşanmakta, köyden kente gelişlerde artış yaşanmaktadır. Bu artış üniversitelere de yansımış, üniversite okumak isteyen öğrenciler için ailelerin kente gelme isteği artmıştır. Bu dönem içinde endüstriyel alanlarda ihtisas yapmış, vasıflı çalışan büyük ihtiyaç duyulmuş bu durum üniversitelerin açılmasında büyük bir etken olmuştur. Üniversiteden mezun olanlar çalışma olanağı bulmak için büyük kentleri seçmiş ve buralarda kalmaları kentlerde nüfus sayısında artış olmasına neden olmuştur (Sargın, 2007: 138).

1959 yılına gelindiğinde 7334 sayılı kanun ile üniversiteler de yeni bir yapı daha ortaya çıkmış, İstanbul, İzmir, Ankara ve Eskişehir’de açılan üniversiteler iktisadi ve ticari ilimler akademileri biçimini almıştır (Tekeli, 2010: 171-172).

27 Mayıs 1960 darbesi ile Milli Birlik Hükümeti üniversiteler için yeni çalışmalar yapmış ve yeni kurumlar açılmıştır. Bu yönde 1961 yılında yapılan Anayasa üniversiteler için hem idari açıdan hem de akademik çalışmalarda önemli bir otonom sağlamıştır. Anayasada getirtilen düzenlemelerle de bu durum gözler önüne serilmiştir (Başkan, 2001: 26-27). 1961 yılında yayınlanan Anayasaya göre üniversiteler hem yönetim açısından hem de bilim açısından bir otonom sağlamış; 120. maddesi ile üniversitenin nasıl açılacağı, yönetim şekli, akademisyenlerin görevleri ile ilişkili kararlar belirlenmiştir (Erguvan, 2010: 22). 1961 Anayasasının 120. Maddesine göre;

“Üniversiteler ancak devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Üniversiteler kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulu organları eliyle yönetilir ve denetlenir; kanuna göre kurulmuş devlet üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları üniversite dışındaki makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmazlar.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluş ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, öğretim ve araştırma görevlerinin üniversite organlarınca denetlenmesi bu esaslara göre kanunla düzenlenir.

Siyasi partilere üye olma yasağı, üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları hakkında uygulanmaz. Ancak bunlar partilerin genel merkezleri dışında yönetim görevi alamazlar.” (Baltacı ve Akın, 2007: 92).

1973 yılında çıkarılan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununa kadar üniversitelerde büyük değişimler yaşanmıştır (Başkan, 2001: 27). Bu yıllarda Anayasada ve kanunlarda özel yüksekokullar kurulmasını öngören bir karar bulunmamasına rağmen, *kar amaçlı* okul kurulma fikri ortaya atılmıştır. Ancak üniversiteler için kesin olarak açılmaması belirlenmiş iken, *özel yüksekokul* kurulması ile ilgili belirli bir karar bulunmamaktadır. Bu nedenle *Anayasa'nın 21. Maddesi* ile *ilköğretim ve yükseköğretim serbestliği* olarak düşünülmüş, yapı olarak üniversiteler özelliğinde ancak isim olarak üniversite olmayan kurumlar ortaya çıkmıştır (Erguvan, 2010: 22).

Özel yüksekokul açılmasını başlaması ile birlikte *Özel Öğretim Yasası* yayımlandığı tarihe kadar ki sürede açılan okul sayısı 13 olmuştur. Bu okulların açılma taleplerinde yükselme olmuş ancak bu ihtiyaca istenilen cevabın verilememesinden dolayı 1965 yılında çıkarılan *625 sayılı Özel Okullar Kanunuyla* birçok alanda *yüksekokullar* kuruldu. Bu durum özel sektörde gelir getirici amacıyla kurulan okullar için kanun çıkarılmış, kanuni handikap yok edilmiş, kanundan önce çıkarılan okullarda böylece geçerliliğini kazanmıştır. Yaşanan bu olaylar karşısında yüksekokulların *özelleştirme* durumu tartışılmış ve özel sektöre gelir getiren bir kurum olarak görülmüştür (Erguvan, 2010: 23).

1971 muhtıra sonrasında 1750 sayılı kanun ile değişen üniversite kanunu, *öğretimin hedefi* olarak "*milli*" değerlere öncelik verilmiştir. Ayrıca üniversitelerin denetleme görevi Yükseköğretim Kuruluna verilmiştir. Bu kanun için "*üniversitenin gelişimine ilk darbe*" denilmektedir. Yükseköğretim Kurulu dönemin hükümetinin görev verdiği memurlar ile *vesayet makamı* gibi az bir zaman içinde bulunmuştur. 1973 yılına kadar üniversiteler vazifelerini ve fonksiyonları siyasi görüşün ağır bastığı "*evrensel-milli*" kavramı çıkarılıp, "*ilerici-tutucu*" görüşün ağır bastığı bir süreç haline gelmiştir (Arap-Kavili, Sultan, 2010: 16).

1750 sayılı yasa ile ortaya çıkan yüksekokullar ile birlikte ülke içinde *sınıfsal ve bölgesel eşitsizlik* ortaya çıkmış, üniversitelerde bu durum karşısında bir reaksiyon oluşmamış, 1971 yılında *Anayasa Mahkemesine* dava açılarak *üniversitenin ancak devlet eliyle kurulabileceği yönündeki Anayasa hükmüne dayanarak, bu yasa iptal edilmiştir* (Erguvan, 2010: 23).

1750 sayılı Üniversiteler Yasası ile yükseköğretim birliği, öğrencilere *fırsat ve imkan eşitliği*, *kaynakları doğru şekilde değerlendirerek planlı şekilde teşkilatın sağlanması ve öğretim ve öğrenim özgürlüklerinin güvence altına alınması* kabul edilen ilkeler olmuştur (Başkan, 2001: 27).

1750 sayılı kanun ile birçok değişikliğe gidilmiştir. Yükseköğretim birlik ve beraberliği ve yön vermesi amacıyla Yükseköğretim Kurulları oluşturulmuş, öğretim sürelerinde kısaltılmalara gidilmiş, ODTÜ ve Hacettepe Üniversitelerinin öğrenim sürelerinin kısaltılması sırasında *bazı hükümler saklı kalmak koşuluyla* üniversitelerin hepsi aynı kanun kapsamına alınmış ve yükseköğretim kurumlarının dışarıdan denetlenmesi amacıyla *Üniversite Denetleme Kurulu* açılmıştır (Başkan, 2001: 27-28).

1974 yılında “*Üniversitelerarası Kurul*” aldığı karar ile “*Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÜSYM)*” ismi ile kurulmuş ve 1981 yılında Yükseköğretim Kanunu ile kurulan Yükseköğretim Kuruluna bağlanarak “*Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi*” (ÖSYM) ismini almıştır (www.osym.gov.tr/TR,8530/tarihsel-gelisme.html)

1973-1980 yılları arasında büyük kentlerde üniversitelerin kurulması sürmüştür, kurulacak bu üniversitelerin bölge içinde etkileri artışı devam etmiştir. Bu dönemde Güneydoğu Anadolu Bölgesi için önemli olan Diyarbakır’da Dicle Üniversitesi, Akdeniz Bölgesi için Adana’da Çukurova Üniversitesi, Eskişehir’de ise Anadolu Üniversitesi açılmıştır. 1973 yılına kadar kurulan üniversite sayısı 12’yi bulmuştur. İç Anadolu Bölgesinde dört, Marmara bölgesinde üç, diğer bölgelerde ise bir üniversite bulunmaktadır (Sargın, 2007: 138-139). 1975 yılında da İnönü Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Bursa Üniversitesi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi (Kılıç, 1999: 300-301) 18.11.1978 tarih ve 2175 sayılı yasa ile ise Kayseri’de Erciyes Üniversitesi açılmıştır (Sargın, 2007: 139).

1980 askeri darbe sürecine kadar Türkiye’de eğitim alanında büyük sıkıntılar yaşanmıştır. 1960’lı yıllarda çok fazla üniversite ihtiyacının olması ve üniversitelerin istenilen derecede nitelikli bir eğitim sunamaması eğitimde büyük sıkıntılara yol açmıştır. Aynı zamanda finansal gücü zayıf olan Türkiye’nin bu durum karşısında eğitimde desteği zayıf kalmıştır. Eğitimde yaşanan aksaklıkların bir diğeri ise *1968 öğrenci hareketlerinin* yaşandığı

dönem içinde sorunlardan kurtaracak bir iç politikanın olmaması ve bundan dolayı sorunun kendi iç politikalarla çözüme kavuşmamasıdır (Tekeli, 2010: 197).

1980 askeri darbe sonrası Milli Güvenlik Konseyi 6 Kasım 1981 tarihinde çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile yükseköğretimde yapılması planlanan çalışma gerçekleştirilmiştir. 2547 sayılı yasanın çıkması ile birlikte 1750 sayılı yasa kadük olmuştur. 2547 sayılı yasa zamanla değişiklik yaşanmış ve Yükseköğretim Kurulunun yetkilerinde artış yaşanmıştır. Bu yasa ile ülkede bulunan 27 üniversite idaresi Yükseköğretim Kuruluna verilmiştir (Kılıç, 1999: 301).

Türkiye’de 1981 yılına kadar üniversite özelliği barındıran kurumlar açılmıştır. Bunlar;

- *Üniversiteler,*
- *Akademiler,*
- *Bir kısmı diğer bakanlıklara, çoğu Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı, iki yıllık meslek yüksekokulları ile konservatuarlar,*
- *Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı üç yıllık eğitim enstitüleri ve*
- *YAYKUR (Erguvan, 2010: 24-25).*

Kurulan bu kuruluşların ayrı şartlar, nitelikler ve tasarımlar ortaya çıkarmıştır. *YAYKUR* fonksiyonları *Anadolu Üniversitesi’ne bağlı Açıköğretim Fakültesine* aktarılarak ülkemizde *uzaktan eğitim faaliyetini artmıştır* (Erguvan, 2010: 25-26).

1980 askeri darbe sonrasında üniversitelerde reformlar tayin edilmiş ve bu konuda yapılan araştırmalar neticesinde *4 Kasım 1981’de 2547 sayılı ‘Yüksek Öğretim Kanunu’* onaylanmıştır (Başar, 1997: 39). Bu kanun ile Birleşik Krallıkta bulunan devletlerde de söz konusu bir kurum ortaya çıkmıştır. Diğer yandan idari yönetimin atamaları, *araştırma fonlarının kurulması, vakıf üniversitelerinin kurulması* alanında çalışmalar gerçekleşmiştir. Bu kanun ile Batı Avrupa tarzı üniversite yapısından ayrılarak Birleşik Krallık tarzı esas prensipleri uygulanmıştır (Erguvan, 2010: 25).

1980 askeri darbe sonucunda 1981 yılında 2547 sayılı “*Yükseköğretim Kanunu*” yayımlanması ile *üniversiteler YÖK’ün merkezi otoritesine bağlanmıştır* (Arap-Kavili, Sultan, 2010: 16). 2547 sayılı Yükseköğretim yasası ile kalıcı bir değişikliğe gidilmiş, 20 Temmuz 1982 tarihinde ise üniversiteler yeniden yapılandırılmıştır. Bu zamana kadar üniversitelerin haricinde olan yüksekokullar; belirli bakanlıklara bağlı sürdürürken, bir kısmı ise özerk üniversiteler olmuştur. Bu durum üniversite-yüksekokul ayrımını bitirmiştir (Kılıç, 1999: 304).

2547 sayılı kanun ile 1750 sayılı kanunu karşılaştırdığımızda yükseköğretim kurumlarının gaye ve esas prensipler ile birlikte uygulanması için hem bilimsel nitelik hem de idari teşkilat açısından büyük dönüşümler yaşanmıştır. 2547 sayılı kanun ile *özerklikleri kaldırılmış, Kısmen secim kısmen atama ile üniversite üst yönetim organları (Yükseköğretim Kurulu, Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Üniversitelerarası Kurul, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi)* oluşturulmuştur. *Yükseköğretim Kurulunun* üniversitelerdeki yetki ve görevleri genişletilmiştir (Başar, 1997: 39-40).

1981 yılında gerçekleşen *üniversite reformları* üniversiteler için önem arz etmektedir. 20.07.1982 tarih ve 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 6 farklı kentte 8 üniversite açılmış, ancak bu üniversitelerde görülen durum daha önce kurulan yüksekokul ve enstitü gibi tek bir yapı içinde bulunmuştur. Bu üniversiteler temel yapıları oluşturmuş metropol olan kentlerde açılmıştır. Bu dönem içinde açılan üniversiteler şunlardır: İstanbul’da Yıldız Teknik, Marmara ve Mimar Sinan Üniversitesi, Ankara’da Gazi Üniversitesi, İzmir’de Dokuz Eylül Üniversitesi, Antalya’da Akdeniz Üniversitesi, Edirne’de Trakya Üniversitesi, Van’da Yüzüncü Yıl Üniversitesi’dir (Sargın, 2007: 140- 141).

2547 sayılı yasa ile hem akademik ve idari hem de kurumun yapısında tekrar düzenlemelere gidilmiş, yasa ile bütün üniversiteleri tek bir kuruluş içinde birleştirilmiştir. Yükseköğretim Kurulu ile yasanın kararları ve Anayasa ile belirtilen maddeleri ile otonom ve *kamu tüzel kişiliği* olan bir kurum oluşturmuş ve bütün üniversitelerde yetkili kurum olarak görev almıştır. 1982 yılıyla birlikte *fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuar ve yüksekokullar* üniversitelere bağlanmıştır (Erguvan, 2010: 1-2).

Yükseköğretim Kanununun 4. Maddesinde üniversitelerin amaçları belirtilmiştir. Buna göre, Üniversiteler,

“a) Öğrencilerini;

(1) ATATÜRK İnkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,
(2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,

(4) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,

(5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,

(6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,

(7) İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b) Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır” (www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf).

Yükseköğretim Kurulunun yayınladığı 2015 Mali Yılı İdare Faaliyet Raporu 1982 Anayasası 131. Maddesini şu şekilde açıklamıştır.

“Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile kurulmuş bir kurum olup Anayasa'ya göre; Kurulun teşkilatı, görev, yetki, sorumluluğu ve çalışma esasları 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu kanuna göre Yükseköğretim, akademik, kurumsal ve idari yönden yeniden yapılanmış; Türkiye'deki tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmış, akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve konservatuarlar ile meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır. Böylece, söz konusu kanun hükümleri ve Anayasa'nın 130. ve 131. maddeleriyle kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluş olan Yükseköğretim Kurulu, tüm yükseköğretimden sorumlu tek kuruluş haline gelmiştir.” (2015 Mali Yılı İdare Faaliyet Raporu”, 2016: 5)

2547 sayılı yasa ile bütün üniversiteler ve diğer kuruluşlar *Yükseköğretim Kurulu* tek birlik içinde birleşmiş ve *akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve konservatuarlar ile meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır*. Bu değişim ile İstanbul'da Mimar Sinan, Marmara ve Yıldız Teknik, Ankara'da Gazi, Antalya'da Akdeniz, İzmir'de Dokuz Eylül ve Edirne'de Trakya üniversiteleri söz konusu var olan kuruluşların bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bu süreç içinde Van ilinde Yüzüncü Yıl Üniversitesi ismi ile *yeni bir üniversite* açılmıştır (Erguvan, 2010: 25-26). 22 Haziran 1982 tarihinde yürürlüğe giren 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile üniversite sayısı 27'ye yükselmiştir. Bu üniversitelerin 12'si İstanbul, Ankara, İzmir de; geriye kalanlar ise ülke genelinde açılmıştır. 1981-1991 yılları arasındaki geçen 10 yıl içinde toplamda 29 üniversite, 212 fakülte, 219 yüksekokul, 118 enstitü açılmıştır (Kılıç, 1999: 304).

Yeni açılan üniversitelerin gelişmiş kentlerde açılması ise eşitsiz durumda olan bölgeleri daha da eşitsiz hale getirmiştir. Büyük kentlerin gelişimi sağlanırken bölgeler arasındaki eşitsizlik artmıştır. Üniversitelerin artışı ile birlikte fakültelerin ve bölümlerin sayılarında artış sağlanmış, bu da öğrencilerin sayısını artırmıştır (Sargın, 2007: 141).

2547 sayılı kanun Anayasa'ya uygun olarak kamuya ait olmayan, özel üniversitelerin açılmasına olanak sağlanmıştır. Ancak bu açılan özel üniversitelerin gelir getirici olmayan vakıf tarafından üniversite açılmasına imkân sağlamış ve açılan ilk üniversite 1984 yılında Bilkent Üniversitesi olmuştur. Bilkent Üniversitesi kanuni yapısı *Anayasa Mahkemesine* gidilmiş ve iki dava sonucunda üniversitelerin yasa neticesinde açılacağı hükmü gereği, 1992 yılında 3785 sayılı yasa ile kesinleşmiştir (Erguvan, 2010: 26).

1980 sonrasında uluslararası alanda yeni bir sürece girilmiş, globalleşmenin ortaya çıktığı senelerde yükseköğretim direkt etki altında kalmıştır. *Yeni Dünya Düzeni* içinde dünyada *sermayenin öncülüğünde*, milli hudutlar yok edilmeye başlanmış, hem ekonomik hem de *kültürel* birleşmeye gidilen globalleşme ortaya çıkmıştır. Telekomünikasyonun gelişimiyle birlikte topluluklar "*bilgi toplumu*", yükseköğretim kurumları ise "*evrensel bilginin üretildiği ve yönetildiği ağlar*" halini almıştır. Üniversiteler yapı olarak büyük bir dönüşüm yaşansa da kurum olarak 5 ayırt edici niteliklere sahiptir. Bunlar (Bingöl, 2012: 42-43);

- "*Soyut, kavramlaştırılmış, kurumsal bilgilerin üretildiği ve aktarıldığı* bir kurum olması,

- *Bilgi üretimi ve aktarımı işinin, bu işi **sürekli meslek edinmiş kişilerce** gerçekleştirilmesi,*
- *Söz konusu kurumların kendi ihtiyacı olan gelecekteki üyelerini de eğiterek, bilimsel üretim ve aktarımı **kişisel eylem olmaktan çıkarması** ve bu işi **sürekli bir kurumsal etkinlik** haline getirmesi,*
- *Söz konusu kurumların bitirilmesinin toplum içindeki belli **mesleklerin icrasında** ve belli sorumlulukların yüklenilmesinde bir **ön koşul** haline gelmesi;*
- *Eğitimin belli bir amacı gerçekleştirilmesi için yapılması dolayısıyla **belli bir programın izlenmesidir**” (Bingöl, 2012: 43).*

1990 sonrasında kurulan 23 kamu 1 vakıf üniversitesi ülke içinde değişik bölgelerinde kurulmuş ve büyük kısmı *orta büyüklerde* olan kentlerde açılmıştır. Bu açılan üniversitelerin 6’sı Marmara Bölgesi, 3’ü İç Anadolu Bölgesi, 2’si Karadeniz Bölgesi, 4’ü Akdeniz Bölgesi, 7’si Ege Bölgesi, 1’i Doğu Anadolu Bölgesi, 1’i Güneydoğu Anadolu Bölgesindedir (Sargın, 2007: 141-142).

1992’de ise açılan üniversitelerin sayısı 53’ü bulmuştur. 18.08.1993 tarih ve 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Eskişehir’de Osmangazi Üniversitesi açılmış ve Eskişehir’de açılan ikinci üniversite olmuştur. 06.06.1994 tarih ve 3993 sayılı yasa ile Galatasaray Üniversitesi açılmış ve İstanbul’da açılan üniversite sayısı 7’ye ulaşmıştır. 1994 yılından itibaren Türkiye’de üniversite vakıf üniversiteleri ile devam etmiştir. Vakıf üniversitelerinde dikkat edilen durum ise Çağ Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi dışında açılan vakıf üniversitelerinin Ankara ve İstanbul’da bulunmasıdır. Bu süreç içinde İstanbul’da bulunan vakıf üniversiteleri tüm vakıf üniversitelerinin %50’sinden fazlasını barındırmaktadır (Sargın, 2007: 143).

3 Temmuz 1992 tarihinde 3837 sayılı yasa ile *Afyon, Aydın, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Denizli, Hatay, Kars, Isparta, Kahramanmaraş, Kırıkkale, Kocaeli, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Niğde, Sakarya, Şanlıurfa, Tokat ve Zonguldak* olmak üzere 21 tane üniversite ve İzmir ve Kocaeli’de 2 ileri teknoloji enstitüsü açılmıştır. 1993 yılında Anadolu Üniversitesi iki ayrı üniversite halinde Osmangazi Üniversitesi, 1994 yılında ise Türkiye’nin 3. vakıf üniversitesi olan Başkent Üniversitesi ile kamu üniversitesi olan Galatasaray Üniversitesi açılmıştır (Tekeli, 2010: 304).

2006 yılı üniversiteler için önemli bir yıl olmuş, 01.03.2006 tarih ve 5467 sayılı kanun ile ülke içinde 15 tane daha üniversite kurulmuş ve kurulan üniversite sayısı 93'e yükselmiştir. Yeni açılan 15 üniversitenin 8'i Karadeniz Bölgesi, 2'si İç Anadolu Bölgesi diğerleri ise farklı bölgelerde açılmıştır (Sargın, 2007: 144).

Türkiye'de istikrarlı bir üniversite kurmak amacıyla 2006'da 15, 2007'de 17, 2008'de 9, 2010'da 8 ve 2011'de 1 yeni devlet üniversitesi açılmıştır. Son açılan okullarla birlikte sayı 50'ye ulaşılmış ayrıca üniversite açılmayan şehir kalmamıştır. Vakıf üniversitesinde ise 2006-2010 yılları arasında artış yaşanmış 2011 yılı ile vakıf üniversite sayısı 62 olmuştur (Altınsoy, 2011: 99).

Üniversite kurulması yönündeki istekler 2006-2010 yılları arasında ülke genelinde yayılmış, şehirlerin gelişme gösterme haline göre bir düzenleme getirilmiş buna göre en düşükten en yükseğe göre sıralanmıştır. 2010 yılı sonrasında üniversite kurulma isteği daha çok bilgi ve deneyim sahibi olan şehirler öncelik almakta ve bu siyasi bir düşünce olarak görülmektedir (Altınsoy, 2011: 100). Türkiye'de 1933 yılından 2016 yılına kadar 179 vakıf ve devlet üniversitesi kurulmuştur (Ek-1).

Üniversite sayılarındaki artış üniversite öğrenci sayısına da yansımış ve 2008'de %28,1, 2009'da %16,6 ve 2010'da %8,8 oranında artış yaşanmıştır. Türkiye'de 2010 yılında öğrenci sayısı 638.818'e çıkmış *arzın talebi karşılama oranı* ise %43,1'e çıkmış olsa da kayıtlı öğrenci sayısı %35 düzeyinde olmuştur. Bu durum istenilen seviyeye gelmesi için istenilen öğrenci sayısına ulaşması yeterli değildir. Üniversite tercihlerine bakıldığında ülkenin sosyal ihtiyaçlarından çok tanınmış ve nitelik açısından iyi durumda olan üniversitelerin tercih edildiği görülmektedir. Bu üniversiteler metropol şehirler içinde bulunmaktadır çünkü bu üniversitelerin bilgi ve deneyim açısından eksiksiz ve ihtiyacı karşılar seviyede akademisyen bulundurmuş olmaktadır. Ayrıca bu okullarda "*dışsallıkları*" kullanma olanakları fazladır (Altınsoy, 2011: 99-100).

2.3. Türkiye’de Vakıf Üniversitelerin Gelişimi

Türkiye’de özel yükseköğretim kurumlarının açılabilme fikri 2. Meşrutiyet sonrasında açılan “*Mutedil Hürriyetperan Fırkası*” seçim vaatlerinde ortaya çıkmıştır. Teşkilatı Esasi Kanununda ise “*devletin gözetimi ve denetimi altında her türlü öğretim serbesttir.*” yargısı bulunmaktadır. 1912 senesinde kurulan *Robert Koleji Yüksekokulu* da 1957 yılındaki *Bakanlar Kurulu Kararı* ile kabul edilmiştir. Ancak 1971 yılında *Anayasa Mahkemesi’nin özel yükseköğretim yüksekokulları anayasaya aykırı görülmesi sonucu Boğaziçi Üniversitesi* halini almış ve bu yükseköğretim kurumu kamu yükseköğretim kurumu olmuştur (İlğan, 2006: 153).

Türkiye de özel girişimlere ilişkin “*özel okul*” tanımı 1961 anayasasıyla ortaya çıkmış, bu dönemden itibaren lise ve üniversite için eğitim özel girişimler tarafından yapılmıştır. Zamanla bu okullarla ilgili çekincelerin olması üniversitelerin kapatılmasına, var olan üniversitelerin ise kamulaştırılmasını gerçekleştirmiştir (Battal, Ahmet, 2015: 1).

17 Ağustos 1983 tarih ve 2880 sayılı “*2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun*” getirtilmiştir (Tekeli, 2010: 237). 2880 sayılı kanunun 32. maddesi ile 2547 sayılı kanun ek madde getirilmiştir. Bu maddeye göre *vakıf üniversitelerinin* kuruluş şekli belirlenmiştir. Eklenen madde 3’e göre;

“Vakıfların yetkili kurumlarının yükseköğretim kurumu kurma kararı ve bu konuda Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün olumlu yazısıyla birlikte Yükseköğretim Kurumunun istediği belgelerin, Yükseköğretim Kurumu Başkanlığına sunulacağı ve Yükseköğretim Kurumu Başkanlığının gerekli gördüğü incelemeleri yaptıktan sonra ve önerilerini Milli Eğitim Bakanlığına bildirmesi öngörülmektedir(Tekeli, 2010: 240).

Eklenen maddelere göre, vakıf üniversiteleri *vakıf tüzel kişiliğinden ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olacaktır. Bu kurumun gelirleri hiçbir şekilde vakıfların hesaplarına intikal ettirilemeyecektir* (Ek 6.md). Diğer yandan vakıfların kuracakları üniversiteler 2547 sayılı kanunun 56. Maddesinde belirtilen *mali kolaylıklardan* faydalanacaktır (Ek 7.md). Vakıf üniversiteleri Yükseköğretim Kurumlarının *gözetim ve denetimine bağlı olacak yılsonunda çalışmalarını Yükseköğretim Kurumuna sunacaklardır* (Ek 10.md). *vakıf tüzel kişiliğinin sona ermesi halinde her türlü taşınmaz mal, araç-gereç, malzeme, para ve ekonomik değeri olan hakları Yükseköğretim Kurumuna geçecektir* (Ek 15.md) (Tekeli, 2010: 240-241).

Vakıf üniversiteleri *Anayasa ve Yükseköğretim Kanunu*'nun kamu üniversiteleri için belirlenen temel öğelere göre ve yasa ile kurulması esastır. Bir vakıf üniversitesinin açılabilmesi için;

- *Vakfın amaçları arasında 'yükseköğretim kurumu kurmak' ifadesi yer almalı,*
- *Garantör bir devlet üniversitesinden alınan senato kararı,*
- *Vakfın üniversite için ayırdığı taşınır taşınmaz, fiziki, altyapı, eğitim ve öğretime dair her türlü kaynağı ilişkin teminat vermesi gerekir (Çelik, 2015: 3).*

Vakıf üniversitelerinin kuruluşları 1980 yılından sonra yaygınlık görülse de dönem içerisinde sadece ülkemizde gerçekleşen bir kuruluşlar değildir. Diğer ülkelerde 1980 sonrasında ekonomik serbest piyasaya gidiş SSCB'nin yıkılması ve Almanya'daki gelişmeler, öğrenci sayılarındaki yükseliş, teknolojik gelişmeler ile birlikte yüksek maliyetlere sahip araç gereç kullanılması ve öğrencilerin maliyetlerindeki artış ile *devletçiliğin yerini serbest pazar ekonomisinin* alması öğrencilerin eğitiminin devlet gelirlerinde olumsuzluğa neden olmuştur. (Erguvan, 2010: 4).

Üniversitelerde kar gütmeme amacı bulunurken özel anaokul, ilkokul, lise için bu durum geçerli değildir. Bu okullar da kazanç sağlama amacı olduğu düşünülmektedir. Bu nedendir ki "özel lise" bulunmaktayken, vakıf üniversitelerinde kazanç amacıyla kurulmamasından "özel sektör" anlamında kullanılan "özel" üniversite yoktur (Battal, Ahmet, 2015: 2).

Vakıf üniversitelerinde alınacak öğrenci sayıları Yükseköğretim Kanununda belirtilmiş, diğer kamu üniversiteleri gibi aynı süreçte geçirilmiştir (Cevher; 2015: 26). 1980 yılından sonra üniversiteye giren sayısında artış hatta üniversite sayılarının azlığı, üniversite okumak isteyen öğrenci sayısında baskı yaratan bir güç olmuştur (Çetinsaya, 2014: 45).

Vakıf Üniversitelerinin kamu üniversiteleri arasındaki en büyük farklılık, idari teşkilatın yetkilisi Mütevelli Heyet olmasıdır. "*Mütevelli heyet, vakıf yönetim organı tarafından devlet memuru olma niteliklerine sahip yükseköğretim görmüş adaylar arasından 5 yıl süreyle seçilen en az yedi üyeden oluşan heyettir.*" Mütevelli heyet çalışanların iş akdinden, ücretlere, üniversite içerisinde gider ve gelirlerin belirlenmesinde yetkili olup, rektör bu işlemlerin yürüten organı olmaktadır. Diğer taraftan rektör atamaları ise yine kamu

üniversitelerinden farklı olmakta, yükseköğretim onayına sunulması ile rektörü mütevelli heyet tayin etmektedir (Cevher, 2015: 27).

Vakıf Üniversiteleri Raporuna göre vakıf üniversiteleri idari teşkilatı *akademik ve idari* olarak iki göreve ayrılır. Vakıf üniversiteleri akademik görevde tıpkı kamu üniversiteleri gibi kanun hükümleri uygulanır. Akademik teşkilat kamuda olduğu gibi *fakültelerde fakülte kurulu ve fakülte yönetim kurulu; üniversitelerde senato ve yönetim kurulu aracılığıyla 2547 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre icra edilir* (Vakıf Üniversiteleri Raporu”, 2007: 9).

21 Eylül 1984 tarihinde *Vakıf Yükseköğretim Kurumları Kuruluş ve Öğretime Açılış Esaslarına Dair Yönetmelik* Yükseköğretim Kurumu tarafından yayınlanmıştır. Bu yönetmelik çerçevesinde *Hacettepe Tıp Merkezi Vakfı, Hacettepe Sağlığı Enstitüsü Vakfı, Hacettepe Üniversitesi Vakfı* birleşerek 20 Ekim 1984 tarihinde *Bilkent’in* açılma kararı alınmaktadır. Gerekli kurumlardan olması gereken raporlar sonucunda 4 Aralık 1984 tarihinde *tüzel kişilik* kazanmıştır. Ancak bu açılan kurumun *üniversite olduğuna dair bir not bulunmamaktadır* (Tekeli, 2010: 243).

İlk vakıf üniversitesi 1984 senesinde kanunla kurulan ve 1986-1987 eğitim-öğretim hayatına giren *Bilkent Üniversitesi*dir (Uysal ve Sevgener ve Özpınar, 2011: 1798). Bilkent Üniversitesi ilk öğrencilerini 1986-1987 Eğitim Öğretim yılında almış ancak o yıl Cumhuriyet Halk Partisi Anayasa Mahkemesi başvurusunda bulunarak Bilkent’in bir üniversite değil ancak *yüksekokul* olabileceğini savunmuştur. Bu konuda Anayasa Mahkemesi başvuruyu kabul etmiş, 1992 yılında bu nedenle yeniden bir yasa çıkarılmıştır (Tekeli, 2010: 244).

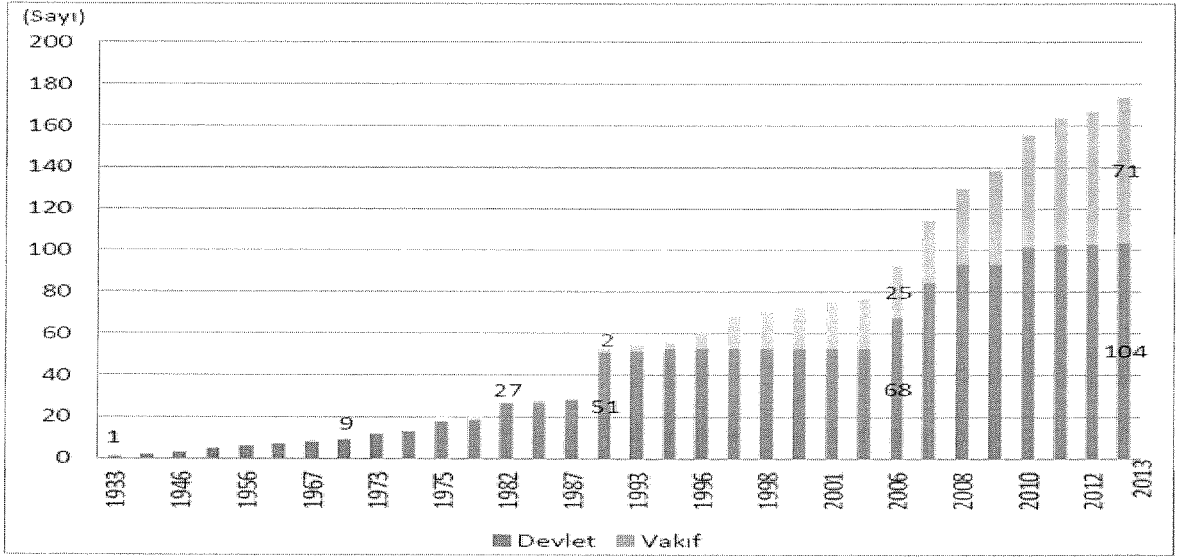
1992 yılından itibaren birçok şehre kurulan vakıf üniversitelerindeki yükseliş ile üniversitelerin niteliklerini artırma yollarına gidilmiştir. Niteliği artırmaya üniversiteler hem bilim ve teknoloji hem de kültürel açıdan memleketin gelişiminde olması gereken kılavuzluğu bulamayacak, etkinliğini yok edecektir. Üniversitelerin kazandıkları *insan ve maddi* sağlayıcı öğeler ile olumlu yanlarını hızla dönüşüm yakalanabilse de ülkemizdeki dönüşümde üniversitelerin yeterli seviyede olmayacağı görülmektedir. Bu dönüşüme ayak uydurabilen üniversitelerin olacağı görülmektedir. Bu dönüşüme ayak uydurabilen üniversitelerin olacağı düşünülürken, ayak uydurmayan ve mezun öğrencilerin niteliği sorgulanacak üniversitelerin olması söz konusu olacaktır (Özden, 1998: 1).

1992 yılında *Koç Üniversitesi*, 1994 yılında ise *Başkent Üniversitesi* açılmıştır. *Vakıf Üniversitelerinin sayıları* 1996 yılında 8, 1997 yılında 15, 1999 yılında 20, 2001 yılında 23, 2002 yılında 24, 2006 yılında 25, 2008 yılında 22 ve günümüzde 62 olarak artış göstermiştir. Ayrıca bu sayı içinde yükseköğretim kurumları ile bağıntısının olmadığı *vakıf meslek yüksekokulları* da söz konusu olmuş ve 2011 senesine gelindiğinde 7'ye ulaşmıştır (Uysal ve Sevgener ve Özpınar, 2011: 1798).

1996 yılından itibaren üniversite sayısındaki artış üniversiteleri yarışma içine çekmiştir. Üniversiteler arasındaki yarışmanın artmasıyla birlikte üniversitelerin kurulması için alınan kararlar ise hızlandırılmıştır. Üniversiteler arasındaki yarışma söz konusu olsa da vakıf ve kamu üniversitelerinin yarışmaları tartışılabilir bir durumdur. Kamu ve vakıf üniversitelerinin öğrencileri alımları ÖSYM tarafından yapılmış olsa da, kanun, edimsel durumlar, bilimsel çalışmalar açısından yarışma ortamı adil olmamaktadır. Kamu üniversitelerinde eğitimden cüzi miktarda alınan harçlar alınması ve kamu üniversitelerine verilen kamu desteği, çalışma haklarının daha garanti olması, çalışmada gösterilen başarıların ölçülmemesi, bilimsel araştırmalar için yapılacak deney ortamlarının olanakları gibi durumlar göz önünde bulundurulduğunda üniversiteler arasında uçurum daha belirgin olmaktadır. Kamu ve vakıf üniversiteler arasındaki eşitsizlik vakıf üniversitelerinin kendi aralarında yarışmayı etkilememekte hatta *verimlilik ve etkinlik* açısından olumlu bir yaklaşım sergilemektedir (Cevher, 2015: 31).

Üniversiteye giren öğrenci sayısında ihtiyaç, üniversiteye duyulan gereksinim için yeterli olmamaktadır. Bugüne kadarki üniversitedeki yükseliş öğrenci sayısındaki fazlalıktan çok üniversitelerin açılmasıyla gerçekleşmiştir. Özellikle 2006-2008 yılları arasında birçok kamu ve vakıf üniversitesi açılmış, 1982 yılında 27 iken 2013 yılında üniversite sayısı 175'i bulmuştur. Ancak üniversite istekleri ve beklentileri uzun bir dönem dengede tutamamıştır (Çetinsaya, 2014: 46).

Şekil 2. Devlet ve vakıf üniversitelerinin yıllara göre sayısı (1933-2013)

Kaynak: (Çetinsaya, 2014: 46)

2.3.1. Vakıf Üniversitelerinin Finansmanı

Üniversitelerde oluşan öğrenci kontenjanlarının yükselmesi devletin giderlerinin de yükselmesi söz konusudur. Avrupa ülkelerinde üniversitelerin devletin desteği göz önünde bulundurulduğunda öğrenci sayısının yüksek olması neticeleri daha belirgin hale gelmiştir. Üniversitelerin giderlerinin yükselmesinin öncelikli neticesi, yöneticilerin üniversiteler üzerindeki denetimin fazlaşması ve bu denetimlerle üniversitelerin şekillenmesidir. İkinci önemli durum ise devlet gelirlerinin üniversitelerden dolayı artışın mali sıkıntıları ortaya çıkarmasıdır. Çıkan bu sorun karşısında gelirleri çeşitlendirme ve “özelleşme”nin yükselmesidir. İhtiyaç ve isteklerin dengelenebilme ve gelişimini devam ettirebilmek için başka kaynaklara yönelmiş, kamuda özelleştirme artmış, vakıf üniversitelerine karşı olumlu bir bakış açısı ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde bu vakıf üniversitelerinin sayısında artış söz konusu iken, kamu üniversitelerinde devlet desteğini azaltmaya gidilmiş başka finansal destek arayışında bulunulmuş özellikle kendine ait gelirler oluşturulmaya çalışılmıştır (Çetinsaya, 2014: 26).

Mali yapı, eğitim için gerekli olan giderlerin sağlanabildiği maddi gelirdir. Eğitimin mali yapısı, sağlanan hizmet için gerekli olan finansal ihtiyaçtır. Bu ihtiyaç karşısında sağlanan gelirin aynı şekilde gider olarak kullanılması doğrudur. Sağlanacak gelirin ise nereden olacağı ile kamunun yapısı ve o devletin iktisadi yapısı ve eğitime bakış açısı ile hangi sıradan bir hizmet olarak sunması gerektiği şeklinde sunulabilir (Erguvan, 2010: 33).

Üniversitenin mali yapısı tartışılırken tek bir açıdan bakmak doğru olmayacaktır. Farklı alanlardan bakabilmek daha reel bir neticeye ulaşmaya sağlayacaktır. Diğer bir konu ise üniversitelerin sundukları görevlerin kuram yapısı ve bunların mali açıdan çıkarılan kuramsal fikirlerdir. Bu kuramsal fikirlerin uyumlu açıklamaların sağlayacağı faydalar olacaktır. Başka bir bakış açısı ise diğer devletlerdeki sağlayıcıları bilmek faydalı olacaktır. Bu durum ise deneyimlerden yararlanmasından belli bir neticeye ulaşmayı sağlayacaktır. Kuramsal yaklaşımlar ve devlet koşullarına uygun olmayan diğer devletlerdeki yürütüm sadece bir yöntem olarak düşünüldüğünde, sunulan teklif gerçekçi olmayacaktır (Mutluer, 2008: 12).

- Vakıf üniversiteleri kar etmek amacı ile kurulmayan kuruluşlar olmakla birlikte, *kamu tüzel kişisi olarak kamusal güç ve yetki kullanmakta* ve istenilen koşullar sağlanabilirse de *kamu bütçesinden* fayda sağlayabilmektedir. Bir diğer durum ise ekonomik bir faaliyet gibi idare edilebilmektedir. Kurucu vakıf, ülke ekonomisine katkıda bulunan şirketlerden oluşmakta ise üniversite ile bu kuruluşlar arasında bir bağ oluşmaktadır. Vakıf üniversitelerinin mali gelirleri "*kurucu vakfın katkıları, öğrenci katkıları ve devlet yardımları*"dır (Cevher, 2015: 27). Bu 3 kaynağın payları *vakıf* yükseköğretim kurumuna göre değişkenlik göstermektedir. Yükseköğretim kurumunun finansman kaynaklarının paylaşımı ise iki bölümde incelenebilir. İlk bölümde bulunan *vakıf* yükseköğretim kurumları kuvvetli bir *kurucu vakıf* ile gelir sağlayıcı kurumu oluşturabilir (Uysal ve Sevgener ve Özpınar, 2011: 1799). *Vakıf üniversiteleri, kurucu vakıf ile açılmaktadır. 2547 sayılı Kanun'un 3. Maddesine göre; kurucu vakfın/vakıfların yetkili yönetim organlarının üniversite kurma ile ilgili karar veya kararları Vakıflar Genel Müdürlüğünün olumlu yazısı ile bir takım belge ve taahhütlerle birlikte YÖK'e sunulmaktadır* (Söyler ve Karataş, 2011: 1151).

Vakıf üniversitelerinin mali yönden olması gerekenler ise şunlardır;

- *Kurulacak üniversitenin bina, araç gereç ve diğer maddi yapıları ile bunların sağlanması için yeteri kadar bir meblağın tahsis edildiği belge,*

• *Kurulacak üniversitenin bir yıllık her çeşit işletme ve cari giderlerinin en az %20'sini karşılayacak nakdi veya aynı değerini tahsisini gösteren belge* (Söyler ve Karataş, 2011: 1151).

Vakıf yükseköğretim kurumlarının açılmasına onay verildiğinde *kurucu vakfın* finansal altyapısının kuvvetli olması gerekmektedir. Bu açıdan ekonomik faaliyetlerin açılmasına yönlendiren çalışmaların yapılması gerektiği söz konusudur. Finansal altyapısı negatif olan kuruluşların kurdukları yükseköğretim kurumları, gelirlerini öğrenim ücretlerinden karşılamak durumunda kalmaktadır (Söyler ve Karataş, 2011: 1151). 2008 yılına kadar gereken koşulları sağlaması durumunda devletten finansal destek sağlanacaktır. Ancak bu durum Sayıştay'ın yaptığı denetim sırasında yaşanan hukuki karışıklıklar sonrasında Yükseköğretim Kurumu devletin vermiş olduğu mali desteği belirsiz olarak ertelenmiştir (Çelik, 2015: 5).

Kamunun sağlayacağı destek bazı ölçütlere göre yapılmış ve bu ölçütleri 2547 sayılı yükseköğretim Kanununun *Ek Madde 18'de* belirtilmiştir. Kamu desteklerinin bu şekilde oluşmasının nedeni, *vakıf yükseköğretim* kurumlarının akademisyen yetişmesini sağlamak, *burslu* eğitim göreceklere sayısının artışı gerçekleştirilmeye çalışılan ilerlemelerin teşvik edecek çalışmaların yapılmasını gerektirmektedir (Uysal ve Sevgener ve Özpınar, 2011: 1799).

Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisine göre vakıf üniversiteleri finansal ve teşkilat yapıları kamu üniversiteleri gibi işleyişi olması; gelir sağlama amacı olmadan üniversite kurulması Anayasada uygun olsa da devlet desteği olma ve kamu üniversitelerinin 2547 sayılı kanun 56. Maddesinde bulunan bir mali üstünlük sağlanma finansal açıdan yardım alması üzerinde sorgulama devam etmektedir (Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi", 2007: 62).

2015 yılı olmak üzere bir vakıf üniversitesinin açılması için *50 milyon TL, vakıf yüksekokulu için 25 milyon TL malvarlığı olması ve %20 si nakit olması gerekmektedir* (Çelik, 2015: 3).

Ülkemizde temel eğitimden üniversite süreci boyunca *sosyal mal/hizmet* algısı bulunmakta, direkt olarak yapılan giderler kamu tarafından ödenmektedir. 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Yasasına göre, üniversiteler bir *karma mal*dir ve öğrencilerin üniversiteye katkısı ile *kısmi finansman* yapıya geçiş sağlanmıştır (Erguvan, 2010: 36).

Üniversitelerin devlet sağlayıcılar ile mali yapıları, ya direkt devlet gelirlerinden yada indirekt olarak *burs ve kredi* yoluyla sağlamaktadır (Söyler ve Karataş, 2011: 1149). Doğrudan finansman, eğitim toplum içinde kişilerin arasında yarışma yapılmadığı, adaletli faydalanacak bir meta olarak görülmektedir. Bu toplumsal sarflar bütünü kamunun sağladığı *vergi* geliri ile gerçekleşir ve eğitim birlikteki devletin yükümlülüğündedir. Dolaylı finansman ise, eğitim *karma mal* olarak uygulanır buna göre kamu veya özel teşebbüs tarafından birliktelik sağlanır. Kamu aktarım sağlarken bunları; *kupon, kredi, hibe* gibi yollarla uygular (Erguvan, 2010: 34).

2547 sayılı Kanununun ek 18. maddesine göre, vakıf yükseköğretim kurumlarına maliyetlerinde destek olmak için *bütçede yer alan ödenekle* kısıtlanılması ile birlikte kamu desteği sağlanabilecektir. Kamu desteği, *devlet üniversitelerine o yıl tahsis edilen toplam bütçe ödeneklerinin, örgün öğrenci sayısına bölünmesiyle elde edilen tutarın, ilgili vakıf üniversitesinde okuyan öğrenci sayısı ile çarpılması sonucu bulunacak miktarın %30'unu geçmemektedir* (Söyler ve Karataş, 2011: 1153). Çelik ise, vakıf üniversitelerine sağlanan ayrıcalıklardan şu şekilde bahsetmiştir:

“*Vakıf üniversiteleri hazineden aynı yardımlar alabilmekte, bazı hazine arazilerinin çok daha ucuz bir şekilde kiralanması ve birçok vergi sürecinde üniversitenin muaf tutulması gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Ayrıca, vakıf üniversiteleri Kurumlar Vergisi, Emlak Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi ve belediyelere ödenen çeşitli vergilerden muaf, ancak Katma Değer Vergisinden muaf değildirler* (Çelik, 2015: 5).”

2005 yılında yayımlanan *Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliğinde* ise kamu destekleri zor şartlara bağlanmaktadır. Buna göre;

- *En az iki eğitim-öğretim yılını tamamlaması,*
 - *Öğrencinin %15'ine tam burs vermesi belirli sayıda tam zamanlı öğretim üyesi istihdam etmesi,*
 - *Bilimsel hakemli dergilerde makale sayısının, devlet üniversitesinin ilk yarısına girecek durumda olması,*
 - *ÖSYM tarafından yerleştiren örgün öğrenciler arasında ilk %5'e giren öğrenci olması*
- vb. şartların sağlanması sonucunda *vakıf* yükseköğretim kurumlarına kamu desteği sağlanacaktır. Ancak bu devlet desteğinden ülkemizde yararlanan yükseköğretim

kurumlarının sayısı %50'yi bulmamaktadır. Diğer yandan destek miktarı belirtildiği gibi %30 seviyesine gelmemiştir (Söyler ve Karataş, 2011: 1153).

Vakıf yükseköğretim kurumlarında öğrenim ücretleri *mütevelli heyet kararı* tarafından kesinleştirilir. *Kamu hizmetlerinin* mali kaynağını, *yarı kamusal hizmetlerin* halka faydalı olan bölümü gelirlerden, bireylere faydalı olacak bölümün ise bireyler tarafından sağlanması kuramsal olarak doğru görülmektedir. Uygulamada ülkelerin sistemsel yapılarındaki dönüşümler ve *yarı kamusal hizmetlerin sıfır fiyat ile arz edilemeyeceği* düşüncesi savunulmaktadır. Finansal gücü iyi olmayan bir kurucu vakfın kurduğu *vakıf* yükseköğretim kurumları ağırlıklı olarak öğrenim ücretleri ile faaliyetlerini sürdürecektir. Öğrenim ücretlerinin vakıf üniversitelerindeki payı %97'e ulaşırken, kamu üniversitelerinin payı %5 de kalması doğru bir kaynak oluşturmamaktadır. Üniversitelerin verdikleri *karma hizmet* olması söz konusu olduğunda kamu yükseköğretim kurumlarında *gelişmiş ülkelerdeki* öğrenim harçları giderlerin %12-36'sını karşıladığı görülmektedir. Üniversitelerin mali yapıları kamuya olan bağlılığını artırmakta ve yükseköğretim kurumlarının otonom yapısını zedelemektedir. Üniversiteler finansal kaynaklarının farklılaşabilmesi otonom yapının daha fazla ayakta kalabileceği görüşü savunulmaktadır (Söyler ve Karataş, 2011: 1152).

Vakıf Üniversitelerinin finansal kaynaklarını üniversite için yönlendirilmesi gerekir. Üniversitenin mali kaynakları üniversitenin gelişimi ile bilgi vermektedir. Öğrenim ücretleri gelecek yılın giderlerinin %20'lik kısmına denk gelecek şekilde bir kaynağın olmaması üniversitenin kapanmasına kadar gidecek bir sürece götürmektedir. Üniversiteler çözüm olarak ya öğrenim ücretinde indirim gidilecek, ya da örgün eğitim-gece eğitim olarak bölünmekte, öğrenci sayısını artırma gibi yöntemleri uygulamak durumunda olmaktadır. Bazı üniversitelerde ise üniversite kendi kaynağını sağlamaktadır (Çelik, 2015: 6)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÖĞRENCİLERİN YÜKSEKÖĞRETİM TERCİHLERİNİ BELİRLEYEN ETMENLER

Dünyada ve Türkiye’de genç nüfus sayısında son yıllarda artış yaşanmaktadır. Bu artış ile birlikte 1990 sonrasında küreselleşmenin yükselişi eğitim almanın ve bununla birlikte üniversitelerin önemini bir kez daha göz önüne sermiştir. Günümüzde demografik yapıya bakıldığında 0-24 yaş grubu kırk milyona yakın genç nüfus bulunmaktadır. Üniversitelerin arzına karşılık eğitim alacak bireylerin talepleri tam olarak karşılamamaktadır. Bundan dolayı yükseköğretim kurumlarının belirli sınırlamalar getirmeleri ile birlikte kurumları misyon ve vizyonları ile geleceğe bakışlarındaki eğitim alacak bireylerin yol haritasını çizmektedir. Bu yol haritası içinde kendilerine ait bir yol seçmekte ve bu seçimi yaparken de gerek kurum kimliğinden gerek ise çevre ve aileden dolayı etkilenmektedir.

Günümüzde iktisadi, politik, sosyolojik, ekinsel, teknik uygulamalarda yaşananlar üniversitelerin düzenlemelere gidilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Toplumsal yapının değişimi ile birlikte üniversitelerde ihtiyaç artmış ve üniversiteler topluma açık ve saydam bir hal almıştır. Gelişen teknik yapı, bilimsel çalışmalar ve eğitim açısından en son edinilen araç ve gereçlerinde olanak sağlanmış olup, katı olmayan eğitim-öğretim usulü ile yaşam boyu eğitimin değerini yükseltmektedir (Taş, 2015: 43).

Eğitim görmek isteyen öğrencilerin bütün geçen zaman diliminde üniversiteler ile ilgili bir fikir oluşturmada yaptıkları çalışmada, eğitim görecekları konuların ne olduğundan üniversitenin temin edeceği olanaklar vb. açıdan araştırma yapmaktadır. Elindeki belirli alanda oluşan olgular ile kesin bir sonuca varılmadan önce farklı etmenleri de göz önünde

bulundurur (Işık-Yılmaz, Elçin, 2011: 22). Bu etmenler bireyin üniversite tercihleri sırasında önemli bir etkisi olacaktır.

3.1. Aile ve Çevresel Etmenler

Üniversite tercihleri sırasında en fazla etkiyi çevreden ve aileden gelen etkiler olduğu görülmüştür. Kişi tercihleri sırasında kararsızlıklarını çevresi ve ailesinin vereceği kararlar ile ilişkilendirerek tercihte bulunduracaktır. Yapılan bilimsel çalışmalarda *aile tavsiyesi* en önemli faktör olarak görülmüştür (Krampf, Heinlein; Işık-Yılmaz, Elçin, 2001:23). Yapılan bir başka çalışmada ise *hemşirelik bölümü* seçenlerin yüzde otuzu *sosyal bir etmen olan yakın çevre ve aileleri tarafından mesleğe yöneldiklerini* belirtmişlerdir (Tunç, Akansel ve Özdemir; Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 144).

Diğer yandan aile bireylerinden biri olan *kardeşin* yükseköğretim kurumunu başarıyla bitirmiş ya da kurumda devam ediyor olması tercih döneminde etkisi yüksektir. Bu açıdan bakıldığında eğitim alanlar, *kardeşlerin* eğitimlerinin seçimleri sırasındaki tecrübelerinden yararlanmaktadır. Bir başka bakış açısına göre ebeveynler bu dönemde sorumluluklarını gerçekleştirmek için çaba sarf etmektedir ancak eğitim görenlerin seçim sürecinde ihtiyaç duydukları bilgiyi ebeveynlerinden tam alamamakta bu konuda *büyük kardeşler* model olarak *koruyucu ajan* olarak düşünülmektedir. Bu kişiler eğitim alan için genellikle çalışma yaşamındaki işlerin tercihleri açısından önemli bir paradigma olmaktadır (Işık-Yılmaz, Elçin, 2011: 33).

Eğitim alan bireylerin, etraflarında bulunan kişilerden alacakları fikir ve değerlendirme ile birlikte yapacakları seçimleri üç şekilde etkileyebilir:

- Çevre ve ebeveynlerin fikirleri ile birlikte eğitim alacakların yükseköğretim kurumları ile alakalı umutlarını biçimlendirebilir. Yükseköğretim kurumunun nasıl olması gerektiği ile ilgili tarifler yapılarak eğitim alacaklarının etkilenmesine neden olabilirler.
- Çevre ve ebeveynlerin eğitim alacakların, yükseköğretim kurumlarında nelere önem verilmesi gerektiği ile ilgili yol gösterici olabilirler.
- Eğitim alacakların çevrelerinde özellikle *yakın arkadaşlarından bazılarının veya etkilediği kişilerin* yükseköğretim kurumlarında okuyor olması ya da eğitimlerini başarı ile tamamlamış olması seçimlerinde etkili olabilmektedir (Işık-Yılmaz, Elçin, 2011: 30).

3.1.1. Ailelerin Eğitim Düzeyi

Ailelerin eğitim düzeyleri, yapılan araştırmalar sonucunda tercih aşamasında bir etkisi olduğu; anneye göre babaların daha doğru bir yargıya sahip olduğu düşüncesinin olduğundan dolayı *meslek seçimlerinde* babanın daha çok etkisi olduğu görülmüştür (Leigh; Owen- Korkut, Fidan, et al, 2012: 136).

Annelerin eğitim düzeylerine ve seçtikleri bölüme etkilerine bakıldığında, *ortaöğretim mezunu olan annelere sahip öğrenciler*, daha çok *bireysel etmenlerden dolayı üniversite puanının okuduğu bölüme yetmesi* konusunda üniversitelerini tercih etmiştir. Diğer yandan çevresel faktörlerden dolayı etkilenecek üniversiteyi seçenlerin, *okur yazar eğitim düzeyinde annelere sahip öğrenciler* olduğu görülmektedir. Üniversite eğitimi almış annelere sahip üniversite öğrencileri ise “*okuduğu bölümde bulunmaktan*”, “*öğretim elemanlarının yeterliklerinden*”, “*şu an buldukları üniversitede okumaktan*” ve “*üniversitenin fiziksel ve sosyal/kültürel olanaklarından*” konularına tercih sırasında dikkat etmiştir (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 142).

Babalarının eğitimi ve üniversite tercihlerine etkisi incelendiğinde, üniversite eğitimi görmüş babalara sahip olan öğrenciler; *mesleğe yönelik ilgi, kişilik özelliklerine uyması ve gelecekle ilgili amaçlara uygun olması* konusunda tercihleri etkilemiştir. *Okuryazar ve ortaöğretimden mezun olan babalara sahip olan öğrenciler* ise eğitim aldıkları bölüm ve *öğretim elemanlarının yeterliliği* vb. konularda üniversitelerinden memnun olmadıkları gözlenmiştir (Owen- Korkut, Fidan, et al, 2012: 142-143).

3.1.2. Ailelerin Gelir Düzeyi

Üniversitelerin öğrenim harçları, ebeveynlerin finansal kaynaklarıyla ilişkili görülmektedir. Bunun nedeni olarak ebeveynlerin finans açısından düzeyleri eğitim alacak kişinin yükseköğretim kurumunun öğretim harcında yaşanacak değişikliklerin bütününe karşılık esnekliği varsayılmaktadır. Bundan dolayı sosyo-ekonomik açıdan varlıklı olan ebeveynler vakıf üniversitelerine yönelirken, sosyo-ekonomik açıdan varlıklı olmayan ebeveynler direkt olarak kamu üniversitelerini seçecektir. Bu açıdan bakıldığında kesin bir doğru sonuca ulaşmamakla birlikte eğitim alacak bireyin tutum ve davranışlarında da etkisi olduğu söylenebilir (Işık-Yılmaz, Elçin, 2011: 34-35).

Yapılan araştırmalara göre eğitim gören kişilerin üzerinde ebeveynlerin gelirleri kuvvetli bir etkileyici olduğu görülmektedir. *Alt, orta ve üst ekonomik seviyede* bulunan ebeveynler, söz konusu gelir düzeyine göre çeşitli ngrleri söz konusudur. (*Clutter; Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 136*). Ebeveynlerin gelir düzeyleri, eğitim görmek isteyen çocukları üzerinde hem iş açısından hem de eğitim konusunda etkilemektedir. Ülkemiz de bu durum ebeveynlerin gelir düzeyinde iş tercihlerinin değişim yaşandığı görülmektedir (*Schoon ve Parsons; Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 136*). Yapılan diğer bir araştırmada ise eğitim alanların hem eğitim hem de iş seçimlerinde ailelerin yönlendirmesi ile tercihlerin biçimlendiği görülmüştür (*Reay; Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 136*). Ülkemizde *İİBF, Eğitim Fakültesi, Tıp Fakültesinde* eğitim alanlar üzerine yapılan bir araştırmada diğer araştırmalarla aynı yönde sonuca ulaştığı görülmüştür. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde eğitim görenlerin *daha çok sosyal ekonomik düzeyde* olan ailelerin çocukları olduğu gözlenmiştir (*Akbayır , Erden ve Bahar; Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 136*).

3.2.Meslek Seçimi

Eğitim alacak bireyler açısından *meslek seçimi* açısından tercihleri bireyler ve sosyolojik açıdan önemli bir yer almaktadır. İçinde bulunduğumuz dönemde iş tercihleri ve iş yaşamındaki çeşitlilik ve alanında ihtisaslaşmış bireylerin oluşması, istekleri doğrultusunda çalışma yaşamına katılımları ve yapacakları iş tercihlerini ne doğrultuda yaptıkları önemli görülmektedir (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 135). Yapılan bir çok araştırma da meslek seçimi konusunda mesleğin sunduğu *kariyer fırsatları* (Lin,1997), *gelecekteki kariyer beklentileri* (Turner, 1991), *ğrencilerin iş bulma imkanları mezunların iş bulma oranları* (Hoyt, Brown, 2003) ğrencilerin üniversitelerini seçerken meslek seçimi ve gelecek beklentileri etkilen faktörlerden biri olmuştur (Işık-Yılmaz, Elçin, 2011:24-25). Yapılan başka bir çalışmaya göre hemşirelik bölümünde eğitim görenlerin bu mesleği seçmelerinde en büyük sebebin *iş bulma kolaylığı* olması olmuştur (*Kızığut ve Ergül; Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 144*).

3.2.1.Meslek Seçiminde Cinsiyet

Günümüzde eğitim alan bireyler üzerine yapılan araştırmalarda (Frolian, 2010) kadın öğrencilerin *geleneksel mesleklere*, erkek öğrencilerin ise daha çok *geleneksel olmayan mesleklere* yönelik eğilim olduğu görülmektedir (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 136).

Yapılan bir diğer araştırmada (Edwards ve Quinter, 2010) ise iş tercihlerinde kadın ve erkek için *dolaylı* bir etken olduğu düşünülse de erkek bireyler için *mesleki esneklik*, kadınlar bireyler için *mesleğin kendini geliştirme fırsatı ve yeteneklerini ortaya koyma şansının olması* dikkat çekmektedir (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 136). *Isherwood'a göre erkek öğrenciler*, çevresinde bulunan bireylerin orta öğretimi veya yükseköğretim başarıyla bitirmesi veya yükseköğretim kurumunda eğitim görmekte olması tercihlerini etkilemektedir. Çalışmacılara göre, ebeveyn ve danışmanlık yapan eğitimci faktörü daha az etkisi bulunmaktadır. Ayrıca, *kız öğrencilerin* tercih faktörlerinde *arkadaş ve annelerinin* etkisinin daha yüksek olduğu; *babalar ve rehber öğretmenler* eğitim alacakların seçimlerinde etkileri ise diğer faktörlere göre az bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (Işık-Yılmaz, Elçin, 2011: 31). Erkek öğrencilerin genellikle almak istedikleri eğitimin seçerken daha önce eğitim almış veya bu alanda çalışmış insanlardan etkilendikleri görülmüştür. Kadın bireylerde ise ebeveynlerin *bölüm seçme konusunda* daha etkili olduğu görülmektedir (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 139).

3.3.Mezun Oldukları Okul

Üniversite eğitimine başlamadan önce, aldıkları eğitime göre okumak istedikleri bölümlerin belirlenmesi söz konusudur. Yapılan çalışma sonucu eğitim gören bireylerin *fen lisesinden mezun olanların daha çok tıp, diş ve eczacılık fakültelerine; genel liseden mezun olanların ağırlıklı olarak fen-edebiyat fakültesi, eğitim fakültesi, iktisadi ve idari bilimler fakültesini; ziraat fakültesini kazanan öğrencilerin ise meslek liselerini* tercih ettikleri görülmüştür. Bu sonuç iş seçimlerinde etkili olduğu görülmektedir (Ayık, Özdemir ve Yavuz; Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 136). *Anadolu ve Fen Liselerinden mezun olanlar ise üniversite seçimlerini yaparken mesleğin prestijli bir meslek olması ve seçtiği bölümün iyi kazanç getirmesi* konusunda diğer okullardan mezun olanlara göre daha fazla tercih edilmiştir. Diğer açıdan üniversitelerine duyulan memnuniyet seviyeleri konusunda bakıldığında *hiçbir anlamlı fark bulunamamıştır* (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 141).

3.4.Üniversite Sınavı

Ülkemizde üniversitede okumak için *Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin* gerçekleştirdiği *merkezi sınavla* öğrenciler yerleştirilmektedir. Bu durum üniversiteleri engelleyen bir yapıdır. Üniversiteler belirli konularda ihtisaslaşması söz konusu olduğunda,

bu açıdan üniversitelerinde eğitim görecekları belirleme hakkı da üniversitelerde olması gerektiği söz konusudur (Türkiye Yükseköğretim Meclisi Sektör Raporu 2011, 2012: 26). Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş (2010) yaptığı çalışmaya göre, öğretmenlik bölümünde okuyanların büyük çoğunluğu *bölüm seçme nedenini; aldıkları puanlardan dolayı olduğunu* belirtmiştir (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 143). Aynı konuda yapılan bir diğer çalışmada ise (Tataroğlu, Özgen ve Alkan 2011), *matematik öğretmenliği* okuyan öğrencilerin bir kısmı okudukları bölümü *puanları diğer tercihlerine yetmediği için seçtiklerini* belirtmiştir (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 143).

3.5.Kamu ve Vakıf Üniversitelerinde Okumanın Meslek Seçimi Etkisi

Ülkemizde *kamu ve vakıf üniversitesinde* eğitim görmek isteyen bireylerin başka ülkelere göre farklılık göstermektedir. Ülkemizde devlet yükseköğretim kurumları, vakıf yükseköğretim kurumlarına göre *daha yüksek puan gerektirmektedir* (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012:136). Vakıf üniversitelerinde gelecek vaat eden bölümlerde daha fazla tercih edilirken, gelecekte meslek olanağı daha az olan bölümlerde ise daha az tercih edilmektedir (Çelik, 2015: 6). Araştırma sonuçlarına göre vakıf yükseköğretim kurumlarında eğitim görenlerin, devlet yükseköğretim kurumlarında eğitim görenlerin *bazı bireysel özelliklerine göre* okullarındaki bölümleri tercih ettikleri görülmüştür. *Mesleğin prestijli olması, iyi bir kazanç getirebilme olasılığı, lisede yapılan alan tercihi, iş bulma olasılığının yüksekliği ve işte yükselme şansının fazlalığı* v.b. konularda vakıf üniversiteleri açısından *anlamlı farklar* söz konusu olmuş ve vakıf üniversitelerinde okuyanların üniversitelerinden *daha fazla memnun oldukları* görülmüştür (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012, 140).

3.6.Bölüme Duyulan İlgisi

Yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda eğitim görenlerin eğitim aldıkları *bölüme ilgi duymaları*, bölümlerini seçmekteki en büyük sebep görülmüştür. Aynı çalışmada eğitim görenlerin bölümleri ile ilgili memnuniyetleri *diğer seçeneklere göre yüksek* olmakla birlikte, üniversite ile ilgili memnuniyet araştırmasında *kısmen memnun yada memnun değilim seçeneklerinde yığılma* göstermiştir (Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 138). Diğer yandan verilen derslerin çeşitliliği de ve derslere duyulan ilgi öğrencilerin bölüme duyulan ilgisini de artırmıştır (Hoyt, Brown; Işık-Yılmaz, Elçin, 2011: 25). *Eğitim fakültesinde* okuyan bireyler

üzerinde yapılan çalışmada ise öğrencilerin büyük bir kesimi *öğretmenliğin ideallerindeki meslek olduğunu* belirtmişlerdir (Erdoğan, Şanlı ve Bekir; Owen-Korkut, Fidan, et al, 2012: 143).

3.7.Kurumsal Faktörler

3.7.1.Kurumun Kalitesi

Yükseköğretim kurumlarının seçimlerinde en önemli nokta *kurumun kalitesidir*. Eğitim gördükleri programlardaki *dersler ve mesleki yönelimler* açısından bakıldığında *eğitimin kalite düzeyini* belirlemekte önem arz etmektedir. Üniversitede eğitim görmek isteyenlerin büyük bir kısmı tercihlerini *bilinçli bir şekilde* yaptığı görülmektedir. Yapılan üniversite tercihlerin memnuniyeti ise taleplerin istedikleri doğrultuda olup olmamasına bağlı gerçekleşmektedir (Altaş, 2006: 439).

Üniversitelerin nitelik açısından teminatı üniversitelerde *öğretim, araştırma, yayın, akademik başarı, proje geliştirme vb.* tüm gelişen olay ile alakalıdır. Bu açıdan bakıldığında niteliğin teminatı olarak üniversitenin gayesi ve politikalarına destek vermek adına değerlendirmek için bir *iç denetim* yapılmaktadır. Nitelik teminatı ile üniversitede hem eğitim hem de başka etkinliklerin niteliği açısından *iç denetim* işleyişini oluşturmakta ve idari teşkilatta bulunan bütün aktifleri bulundurarak sistemli hale getirmiştir (Taş, 2015: 43-44).

Öğrencilerin tercihleri üzerine yapılan bir çok araştırmada da kurumun *akademik itibarı* (Hooley, Lynch, 1981), *sunulan eğitimin kalitesi* (Lin, 1997), *üniversitenin başarısı* (Joseph, Joseph, 2000) gibi kurumsal yapıya ait olan etmenlerde üniversitenin seçilmesinde etkili olan faktörlerden biridir (Işık-Yılmaz, Elçin, 2011: 25-26).

3.7.2. Özerklik ve Hesap Verebilirlik

Devletin sağlayıcı öğeleri üniversitelerin harcanan giderleri artık yetemez olması olağan sağlayıcı öğeleri etkili yararlanması uygun olmuş ve bu da yükseköğretim kurumlarının otonom yapısı ve cevaplayabilme gibi olgularını öne koymuştur. İdari yapıdaki otonom yapı, üniversitelerin çalışmalarını devam ettirmesinde gerekli olan mali öğeyi oluşturmakta ve AR-GE çalışmalarında ülkenin istediklerine yaraşır şekilde yapılması ve hesap vermek zorunda

olmak manasını almaktadır. *Özerklik ve hesap verebilirlik* kavramları birbirinden ayrı düşünülmesi imkansızdır. Var olan yapı içinde üste bulunanların istediklerini cevaplamak,yükseköğretim kurumlarında eğitim görenler ve çalışma yaşamının ihtiyaç duyduğu sorulara cevap vermemek demek olup bu da büyük bir handicap yaratmaktadır. (Türkiye Yükseköğretim Meclisi Sektör Raporu 2011, 2012: 28-29).

3.7.3.Fiziki Koşullar

Üniversitelerde *sınıfların kalabalık, kütüphane ve laboratuvar* gibi fiziki şartların eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni ise üniversitelere ayrılan gelirlerin yeterli olamamasından kaynaklanmaktadır (Altaş, 2006: 449). Öğrenciler üniversitelerinin seçiminde bulunurken üniversitenin yerleşkesinin çekiciliğinden ve *coğrafi konumundan* (Krampf, Heinlein,1981) etkilenmesi söz konusu iken, *fakültenin özellikleri* (Lin, 1997), *fiziksel kaynakların yeterliliği* (Joseph, Joseph, 2000), *bölge güvenliği ve ulaşım* (Veloutsou, Paton Lewis, 2004), *öğrenci kulüpleri, spor ve sosyal aktiviteler, kütüphane, yemekhane* (Yamamoto, 2006) gibi bir çok fiziksel etkenler üniversite seçiminde önemli faktör olduğu gözlemlenmiştir (Işık-Yılmaz, Elçin, 2011: 23-26).

3.7.4.Öğretim Elemanları

Üniversitelerde eğitim veren *öğretim elemanları* örnek olması, yeni gelişmelere kapalı olmaması, öğrenciler ile ilişkilerin kuvvetlendirilmesi, öğrencilerin alacağı puan kıstasından kurtarılması ve yapılan araştırmalarda yeterli olma gibi konularda her bir programda çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitliliğin en büyük sebepleri olarak ise; öğretim üyelerinin aldıkları maaşların çalışma yaşamında farklı işlere göre düşük olması, çalıştıkları üniversiteler yerine farklı üniversitelerde ders verilmesi ya da *danışmanlık* yoluyla başka alanlarda çalışmalara yönelmelerinden kaynaklandığı söylenebilir (Altaş, 2006: 449).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KAMU VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN MEMNUNİYET ANKETİ ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

4.1.ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

4.1.1. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamı, Ankara’da bulunan Ankara Üniversitesi, TOBB ETÜ ve Ufuk Üniversitesinde okuyan öğrencilerden Hukuk Fakültesi ve İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden rastsal olarak 300 öğrenciye uygulanan anket ile elde edilen bilgiler değerlendirilerek yapılmıştır. Araştırma anket uygulanan öğrencilerin üniversitelerinden seçme nedenleri, üniversiteleri seçme etkenleri ve üniversitelerinden beklentileri ile sınırlıdır. Araştırmanın varsayımı, üniversite öğrencilerinin tüm soruları doğru cevapladığı kabul edilmektedir. Bu araştırmada toplanılacak veriler hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Öğrenci Memnuniyeti Belirleme Ölçeğinden elde edilen verilerle sınırlı kalacaktır.

4.1.2. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Öğrencilerin cinsiyeti ile üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₂: Öğrencilerin yaşları ile üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₃: Öğrencilerin bölümlerine göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₄: Öğrencilerin Annelerinin eğitimlerine göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₅: Öğrencilerin Babalarının eğitimlerine göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₆: Öğrencilerin ebeveynlerinin ortalama gelir durumuna göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₇: Öğrencilerin okudukları üniversiteyi tercih etme nedenleri ile üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₈: Öğrencilerin okudukları bölümü tercih etme nedenleri ile üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₉: Öğrencilerin okudukları fakülte/bölümü seçiminde ebeveyn etkisine göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₁₀: Öğrencilerin üniversite seçme sınavına göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₁₁: Öğrencilerin okudukları üniversitelerin memnuniyetine göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₁₂: Öğrencilerin okudukları fakülte/bölüm açısından memnuniyetine göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₁₃: Öğrencilerin aldıkları yabancı dil bilgilerine göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₁₄: Öğrencilerin üniversitelerin şehir merkezinde olması üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₁₅: Öğrencilerin üniversitelerin oturdukları şehirde olması üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

H₁₆: Öğrencilerin mezun olduktan sonra gerçekleştirmek istediği plana göre üniversite tercihlerinde farklılık göstermektedir.

4.1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma başlamadan önce ve devam ederken ilgili tüm tezleri kitaplar, meslek alanlarında yapılmış önceki araştırmalar ve konuyla ilgili diğer tezlere ulaşılacak kütüphaneler ve internet ağı ayrıntılı taranmıştır.

Bu araştırmada, veri toplama amacı ile iki bölümden oluşan bir anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde cinsiyet, yaş gibi bilgilerin yer aldığı demografik özellikler yer almaktadır ikinci bölümde ise öğrencilerin devlet ve vakıf üniversitelerini tercih etme nedenleri ve üniversitelerden beklentileri yer almaktadır.

Bağımsız değişkenlerle ilgili veri toplamak üzere, araştırmacı tarafından geliştirilen, 19 sorudan oluşmaktadır. İlk 6 soru kişisel bilgiler olmakta geriye kalan 13 soru ise öğrencilerin niversiteleri tercih ve beklentileri ile ilgili sorular hazırlanmıştır.

4.1.4. Verilerin Analizi

Araştırma için gerekli veriler deneklere uygulanan anket yoluyla elde edilmiştir. Anket yoluyla elde edilen ham veriler bilgisayara aktarılmıştır. Araştırmanın ana problemine cevap bulma sürecinde SPSS 15.0 (Statistical Packet for The Social Science) programında yararlanılmıştır.

Araştırmanın problemlerinin çözümlenmesinde kamu ve vakıf niversite ğrencilerinin memnuniyeti ve niversite tercihlerindeki memnuniyeti üzerine ki-kare (X^2) kullanılarak yorumlanmıştır.

4.2. BULGULAR

Uygulanan anket çalışması sonucu elde edilen sonuçlar aşağıdadır.

4.2.1. Öğrencilerin Cinsiyeti ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 1
Öğrencilerin Cinsiyeti ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Kadın	Sayı	102	53	155	
	Sütun Yüzdesi	52,6	50,0	51,7	
Erkek	Sayı	92	53	145	< 0,669
	Sütun Yüzdesi	47,4	50,0	48,3	
Toplam	Sayı	194	106	300	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ile üniversite tercihleri incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan 300 öğrencinin %51,7'si kadın öğrencilerden oluşurken, %48,3'ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Vakıf üniversitesinde okuyan katılımcıların %52,6'sı, devlet üniversitesinde okuyanların ise %50,0'ı kadındır. Erkek katılımcıların %47,4'ü vakıf üniversitesinde, %50,0 ise kamu üniversitesinde okumaktadır. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin cinsiyet ile üniversite tercihi arasında ilişki olduğuna dair yeterli bilgi olduğu söylenemez. ($p < 0,669$)

4.2.2. Öğrencilerin Yaşları ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 2
Öğrencilerin Yaşları ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
18-21 Yaş	Sayı	100	53	153	<0,548
	Sütun Yüzdesi	51,8	51,5	51,7	
22-23 Yaş	Sayı	57	35	92	
	Sütun Yüzdesi	29,5	34,0	31,1	
24-25 Yaş	Sayı	29	10	39	
	Sütun Yüzdesi	15,0	9,7	13,2	
26+ Yaş	Sayı	7	5	12	
	Sütun Yüzdesi	3,6	4,9	4,1	
Toplam	Sayı	193	103	296	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş grupları incelendiğinde aşağıdaki sonuca ulaşılmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin %51,7'si 18-21 yaş aralığında bulunmaktadır. Geriye kalan öğrencilerin %31,1'i 22-23 yaş aralığında bulunurken, %13,2'si 24-25 yaş aralığında, %4,1'i ise 26 yaş ve üzerindedir. Vakıf üniversitesinde okuyan öğrencilerin %51,8'i 18-21 yaş aralığında olduğu görülmekte, 22-23 yaş aralığında okuyan öğrenciler ise %29,5'ini oluşturmaktadır. 24-25 yaş aralığında okuyan öğrenci %15,0 iken, 26 yaş üstü öğrenci oranı %3,6'dır.

Kamu Üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %51,5'i 18-21 yaş aralığında bulunmakta, öğrencilerin %34,0'ı ise 22-23 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 24-25 yaş aralığındaki öğrencilerin oranı %9,7 iken, 26 yaşın üstünde kamu üniversitelerinde okuyan öğrenci oranı ise %4,9'dur.

Bu sonuçlar doğrultusunda kamu ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin yaş grubu ile üniversite tercihi arasında ilişkili olduğunu kanıtlayacak yeterli bilgi olduğu söylenememektedir. ($p < 0,548$)

4.2.3. Öğrencilerin Bölümü ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 3
Öğrencilerin Bölümü ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Hukuk	Sayı	99	52	151	
	Sütun Yüzdesi	51,0	49,1	50,3	
İşletme	Sayı	95	54	149	<0,744
	Sütun Yüzdesi	49,0	50,9	49,7	
Toplam	Sayı	194	106	300	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Vakıf ve devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin bölümleri ile ilgili üniversite tercih ilişkisi şu bilgilere ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %50,3'ü hukuk fakültesinde okumakta iken, %49,7'si ise işletme bölümünde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %51,0'ı hukuk fakültesi okumakta iken, %49,0'ı işletme bölümünde eğitim görmektedir. Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin %49,1'i hukuk fakültesinde eğitim görmekte iken, işletme bölümünde okuyan öğrenci oranı %50,9'dur.

Devlet ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin bölüm seçiminin üniversite tercihi ile ilişkili olduğunu söyleyecek yeteri kadar kanıt bulunamamıştır. ($p < 0,744$)

4.2.4. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 4

Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Okur-Yazar	Sayı	5	13	18	
	Sütun Yüzdesi	2,6	12,4	6,0	
İlköğretim	Sayı	79	52	131	
	Sütun Yüzdesi	41	49,6	44	
Üniversite	Sayı	102	36	138	<0,01
	Sütun Yüzdesi	52,8	34,3	46,3	
Lisansüstü	Sayı	7	4	11	
	Sütun Yüzdesi	3,6	3,8	3,7	
Toplam	Sayı	193	105	298	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile üniversite tercih ilişkisiyle ilgili aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

Ankete katılan 300 öğrenciden 298'si annesinin eğitim durumunu belirtmiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarının dağılımı incelendiğinde %6,0'ı okur yazar iken, %44,2'si ilköğretim eğitim düzeyinde, %46,3'ü üniversite, %3,7'si ise lisansüstü eğitim seviyesindedir. Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %2,6'sının annesinin okur-yazar seviyede olduğu, %41'inin ise ilköğretim seviyesinde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin annelerinin %52,8'si üniversite eğitimi görmekte iken %3,6'sının lisans üstü eğitim aldığı görülmektedir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerinin annelerinin %12,4'ü okur-yazar düzeyinde olduğu, %49,6'sının ise ilköğretim seviyesinde eğitim aldığı görülmektedir. Öğrencilerin %34,3'ünün üniversite seviyesinde eğitim almış görülmüş iken, %3,8'i lisans üstü eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki bulgular ışığında öğrencilerin annelerinin eğitim durumunun öğrencilerin üniversite tercihi ile ilişkili olduğuna ilişkin elimizde yeterli kanıt olduğu söylenebilir. (p<0,01)

4.2.5. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 5

Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Okur-Yazar	Sayı	7	8	15	
	Sütun Yüzdesi	3,6	7,5	5,0	
İlköğretim	Sayı	53	39	92	
	Sütun Yüzdesi	27,4	36,8	30,8	
Üniversite	Sayı	106	44	150	<0,126
	Sütun Yüzdesi	54,9	41,5	50,2	
Lisansüstü	Sayı	27	15	42	
	Sütun Yüzdesi	14,0	14,2	14,0	
Toplam	Sayı	193	106	299	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile üniversite tercih ilişkisiyle ilgili aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

Ankete katılan 300 öğrenciden 299'u babasının eğitim durumunu belirtmiştir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde %5,0'ı okur yazar iken, %30,8'i ilköğretim seviyesinde %50,2'si üniversite, %14,0'ı ise lisansüstü eğitim almıştır. Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %3,6'sının babası okur-yazar seviyede olduğu, %27,4'ünün ise ilköğretim seviyesinde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin babaları %54,9'u üniversite eğitimi görülmüş iken %14,0'ının lisans üstü eğitim aldığı görülmektedir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerinin babalarının %7,5'i okur-yazar düzeyinde olduğu, %36,8'inin ise ilköğretim seviyesinde eğitim aldığı görülmektedir. Öğrencilerin %41,5'ünün üniversite seviyesinde eğitim almış görülmekte iken, %14,2'si lisans üstü eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki bulgular ışığında öğrencilerin babalarının eğitim durumunun üniversite tercihi ile ilişkili olduğunu söyleyecek yeteri kadar kanıt bulunamamıştır.(p<0,126)

4.2.6. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Ortalama Gelir Durumu ile Üniversite

Tercih İlişkisi

Tablo 6

Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Ortalama Gelir Durumu ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
1000 TL'den az	Sayı	0	8	8	
	Sütun Yüzdesi	,0	7,5	2,7	
1001-2200 TL	Sayı	8	23	31	
	Sütun Yüzdesi	4,3	21,7	10,7	
2201-3000 TL	Sayı	15	19	34	
	Sütun Yüzdesi	8,1	17,9	11,7	
3001-3400 TL	Sayı	34	17	51	
	Sütun Yüzdesi	18,4	16,0	17,5	
3401-4000 TL	Sayı	21	10	31	<0,01
	Sütun Yüzdesi	11,4	9,4	10,7	
4001-6000 TL	Sayı	55	18	73	
	Sütun Yüzdesi	29,7	17,0	25,1	
6000 TL'den çok	Sayı	52	11	63	
	Sütun Yüzdesi	28,1	10,4	21,6	
Toplam	Sayı	185	106	291	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Öğrencilerin ebeveynlerinin ortalama aylık gelirleri ile üniversite tercih ilişkisiyle ilgili aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

Vakıf yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin ebeveynlerinin hiçbiri 1000TL gelirin altında olmadığı, %4,3'ü ise ebeveynlerinin 1001-2200TL ortalama gelir sahip olduğu belirtilmiştir. Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %8,1'i ise ebeveynlerinin 2201-3000TL ortalama gelire sahip olduğu belirtilmişken, öğrencilerin %18,4'ü ebeveynlerinin 3001-3400TL ortalama gelir sahip olduğunu, öğrencilerin %11,4'ü ise ebeveynlerinin 3401-4000TL ortalama gelir sahip olduğunu belirtmiştir. Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %29,7'si ebeveynlerinin 4001-6000TL ortalama

gelirine sahip olduğuna, %28,1'i ise ebeveynlerinin 6000TL'den fazla ortalama gelire sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Devlet yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin ebeveynlerinin %7,5'i 1000TL gelirinin altında olduğu, %21,7'si ise ebeveynlerinin 1001-2200TL ortalama gelir sahip olduğu belirtilmiştir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %17,9'u ise ebeveynlerinin 2201-3000TL ortalama gelire sahip olduğu belirtilmişken, öğrencilerin %16,0'ı ebeveynlerinin 3001-3400TL ortalama gelir sahip olduğunu, öğrencilerin %9,4'ü ise ebeveynlerinin 3401-4000TL ortalama gelir sahip olduğunu belirtmiştir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %17,0'ı ebeveynlerinin 4001-6000TL ortalama gelire sahip olduğuna, %10,4'ü ise ebeveynlerinin 6000TL'den fazla ortalama gelire sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Kamu ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerinin aylık gelirinin öğrencilerin üniversite tercihi ile ilişkili olduğuna ilişkin elimizde yeterli kanıt olduğu söylenebilir. (p<0,01)

4.2.7. Öğrencilerin Okudukları Üniversiteyi Tercih Etme Nedenleri ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 7

Öğrencilerin Okudukları Üniversiteyi Tercih Etme Nedenleri ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Kendi tercihim	Sayı	120	71	191	
	Sütun Yüzdesi	62,2	67,6	64,1	
Ailemin tercihi	Sayı	36	9	45	
	Sütun Yüzdesi	18,7	8,6	15,1	
Hocalarımın yönlendirmesi	Sayı	16	9	25	<0,115
	Sütun Yüzdesi	8,3	8,6	8,4	
Arkadaş çevremin etkisi	Sayı	6	2	8	
	Sütun Yüzdesi	3,1	1,9	2,7	
Kaliteli öğretim Üyelerinin olması	Sayı	15	14	29	
	Sütun Yüzdesi	7,8	13,3	9,7	
Toplam	Sayı	193	105	298	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Yapılan anket çalışmaları doğrultusunda vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okuduğu üniversiteyi tercih etme nedeni ile ilişkisi incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %62,2'si üniversitelerini tercih ederken kendi seçimleri olduğunu belirtmiştir. Ailelerin tercihleri doğrultusunda üniversitelerini tercih eden öğrenci oranı %18,7 olduğu görülmekte, üniversite tercihinde hocaların yönlendirmesi %8,3'tür. Vakıf üniversitelerini tercih etmede arkadaş çevresinin etkisi %3,1 ile sınırlıyken, kaliteli öğretim üyelerinin üniversite tercih etmesinde etkisi %7,8'dir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %67,6'sı üniversitelerini tercih ederken kendi seçimleri olduğunu belirtmiştir. Ailelerin tercihleri ve hocalarının üniversiteyi tercih etmelerindeki oran %8,6 olduğu görülmektedir. Devlet üniversitelerini tercih etmede arkadaş çevresinin etkisi %1,9 ile sınırlıyken, kaliteli öğretim üyelerinin üniversite tercih etmesinde etkisi %13,3'tür.

Vakıf ve devlet üniversitelerinin okuyan öğrencilerin okudukları üniversiteyi tercih etme sebebinin üniversite tercihi ile ilişkili olduğunu söyleyecek yeteri kadar kanıt bulunamamıştır. ($p < 0,115$)

4.2.8. Öğrencilerin Okuduğu Bölümü Tercih Etme Nedenleri ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 8
Öğrencilerin Okuduğu Bölümü Tercih Etme Nedenleri ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Kendi tercihim	Sayı	151	103	254	
	Sütun Yüzdesi	77,8	97,2	84,7	
Ailemin tercihi	Sayı	24	2	26	
	Sütun Yüzdesi	12,4	1,9	8,7	
Hocalarımın yönlendirmesi	Sayı	12	0	12	<0,01
	Sütun Yüzdesi	6,2	,0	4,0	
Arkadaş çevremin etkisi	Sayı	2	1	3	
	Sütun Yüzdesi	1,0	0,9	1,0	
Kaliteli öğretim Üyelerinin olması	Sayı	5	0	5	
	Sütun Yüzdesi	2,6	,0	1,7	
Toplam	Sayı	194	106	300	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Yapılan anket çalışmaları doğrultusunda vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okuduğu bölümü tercih etme nedeni ile ilişkisi incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okudukları fakülte/bölümü tercihleri sırasında %77,8'i kendi seçimleri olduğunu, %12,4'ü ise okudukları bölüm/fakültelerin ailelerin tercih ettiği görülmüştür. Öğrencilerin %6,2'si hocaların yönlendirmesinin etkili olduğunu belirtirken arkadaş ve çevresinin etkisi %1,0'dır. Vakıf yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin %2,6'sı kaliteli öğretim üyelerinin olmasının üniversite tercihlerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okudukları fakülte/bölümü tercihleri sırasında %97,2'si kendi seçimleri olduğunu, %1,9'u ise okudukları bölüm/fakültelerin ailelerin tercih ettiği görülmüştür. Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin hocaların yönlendirmesinin etkili olmadığını belirtirken arkadaş ve çevresinin etkisi %0,9 olmuştur. Devlet yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin kaliteli öğretim üyelerinin olmasının üniversite tercihlerinde etkili olmadığını belirtmiştir.

Yukarıdaki bulgular doğrultusunda kamu ve vakıf yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin okudukları bölümü tercih etme nedenlerinin öğrencilerin üniversite tercihi ile ilişkili olduğuna ilişkin elimizde yeterli kanıt olduğu söylenebilir.($p<0,01$)

4.2.9. Öğrencilerin Okuduğu Fakülte/Bölümü Seçiminde Ebeveyn Etkisinin Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 9

Öğrencilerin Okuduğu Fakülte/Bölümü Seçiminde Ebeveyn Etkisinin Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Anne mesleğinin etkisi	Sayı	9	3	12	
	Sütun Yüzdesi	8,9	5,9	7,9	
Baba mesleğinin etkisi	Sayı	71	24	95	<0,01
	Sütun Yüzdesi	70,3	47,1	62,5	
Abi/abla mesleğinin etkisi	Sayı	21	24	45	
	Sütun Yüzdesi	20,8	47,1	29,6	
Toplam	Sayı	101	51	152	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Yapılan anket çalışmaları doğrultusunda vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okuduğu bölümü tercih etmelerinde ebeveynlerin etkisi ile üniversiteyi tercih etme nedeni ile ilişkisi incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerini tercih eden öğrencilerin bölüm/fakülte tercihlerinde %8,9'u anne mesleğinden etkilendiğini belirtirken, baba mesleğinin etkisi %70,3 olduğu görülmüştür. Abi/Abla mesleğinin üniversite tercihi sırasında etkisi %20,8 olduğu görülmüştür. Devlet üniversitelerini tercih eden öğrencilerin bölüm/fakülte tercihlerinde %5,9'u anne mesleğinden etkilendiğini belirtirken, baba mesleğinin etkisi %47,1'i olduğu görülmüştür. Abi/Abla mesleğinin üniversite tercihi sırasında etkisi %47,1 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okudukları bölüm seçimini etkileyen faktörlerin öğrencilerin üniversite tercihi ile ilişkili olduğuna ilişkin elimizde yeterli kanıt olduğu söylenebilir. ($p<0,01$)

4.2.10. Öğrencilerin Üniversite Seçme Sınavında Tercih Sırası ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 10

Öğrencilerin Üniversite Seçme Sınavında Tercih Sırası ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
1.-5. Sıra	Sayı	120	78	198	
	Sütun Yüzdesi	62,8	75,0	67,1	
6.-10. Sıra	Sayı	45	17	62	
	Sütun Yüzdesi	23,6	16,3	21,0	
11.-20. Sıra	Sayı	23	5	28	<0,05
	Sütun Yüzdesi	12,0	4,8	9,5	
21.-30. Sıra	Sayı	3	4	7	
	Sütun Yüzdesi	1,6	3,8	2,4	
Toplam	Sayı	191	104	295	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Yapılan anket çalışmaları doğrultusunda vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin üniversiteyi seçme sınavında tercih sırasının üniversiteyi tercih etme nedeni ile ilişkisi incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerini tercih eden öğrencilerin öğrenci seçme sınavında 1-5. Sırayı tercih edenler %62,8'i oluştururken, 6-10. Sırada tercih edenlerin oranı %23,6'dır. Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %12,0'ı 11-20. Sırada okudukları üniversiteyi tercih ettikleri, %1,6'sı ise 21-30. Sırada üniversitelerini tercih ettikleri gözlenmiştir. Devlet üniversitelerini tercih eden öğrencilerin öğrenci seçme sınavında 1-5. Sırayı tercih edenler %75,0'ı oluştururken, 6-10. Sırada tercih edenlerin oranı %16,3'tür. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %4,8'i 11-20. Sırada okudukları üniversiteyi tercih ettikleri, %3,8'i ise 21-30. Sırada üniversitelerini tercih ettikleri gözlenmiştir.

Öğrencilerin okudukları üniversiteyi seçme sınavında kaçınıcı sırada tercih ettiklerinin öğrencilerin üniversite tercihi ile ilişkili olduğuna ilişkin elimizde yeterli kanıt olduğu söylenebilir. ($p < 0,05$)

4.2.11. Öğrencilerin Okudukları Üniversiteye Duydukları Memnuniyet ile Tercih İlişkisi

Tablo 11

Öğrencilerin Okudukları Üniversiteye Duydukları Memnuniyet ile Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Çok mutluyum	Sayı	14	26	40	
	Sütun Yüzdesi	7,3	24,5	13,4	
Mutluyum	Sayı	69	52	121	
	Sütun Yüzdesi	35,8	49,1	40,5	
Fark etmez	Sayı	65	16	81	<0,01
	Sütun Yüzdesi	33,7	15,1	27,1	
Mutsuzum	Sayı	31	5	36	
	Sütun Yüzdesi	16,1	4,7	12,0	
Çok mutsuzum	Sayı	14	7	21	
	Sütun Yüzdesi	7,3	6,6	7,0	
Toplam	Sayı	193	106	299	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Anket çalışmasına göre vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okudukları üniversiteden memnuniyeti ile tercih etme nedeni ile ilişkisi incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %7,3'ü okudukları üniversiteden dolayı çok mutlu olduklarını belirtirken, %35,8'i okudukları okuldan dolayı mutlu olduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %33,7'si okudukları üniversite memnuniyeti hakkında fark etmeyeceğini belirtirken, %16,1'i eğitim aldıkları üniversiteden memnun olmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %7,3'ü ise okudukları üniversiteden çok mutsuz olduklarını belirtmiştir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %24,5'i okudukları üniversiteden dolayı çok mutlu olduklarını belirtirken, %49,1'i okudukları okuldan dolayı mutlu olduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %15,1'i okudukları üniversite memnuniyeti hakkında fark etmeyeceğini belirtirken, %4,7'si eğitim aldıkları üniversiteden memnun olmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %6,6'sı ise okudukları üniversiteden çok mutsuz olduklarını belirtmiştir.

Öğrencilerin şu an okudukları üniversitede oldukları için hissettikleri mutluluk seviyesinin öğrencilerin üniversite tercihi ile ilişkili olduğuna ilişkin elimizde yeterli kanıt olduğu söylenebilir. ($p<0,01$)

4.2.12. Öğrencilerin Okudukları Bölüm/Fakülte Memnuniyeti ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 12
Öğrencilerin Okudukları Bölüm/Fakülte Memnuniyeti ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Çok mutluyum	Sayı	61	29	90	
	Sütun Yüzdesi	31,4	27,6	30,1	
Mutluyum	Sayı	81	53	134	
	Sütun Yüzdesi	41,8	50,5	44,8	
Fark etmez	Sayı	34	10	44	<0,278
	Sütun Yüzdesi	17,5	9,5	14,7	
Mutsuzum	Sayı	10	7	17	
	Sütun Yüzdesi	5,2	6,7	5,7	
Çok mutsuzum	Sayı	8	6	14	
	Sütun Yüzdesi	4,1	5,7	4,7	
Toplam	Sayı	194	105	299	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Anket çalışmasına göre vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okudukları fakülte/bölümden memnuniyeti tercih etme nedeni ile ilişkisi incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %31,4'ü okudukları fakülte/bölümden dolayı çok mutlu olduklarını belirtirken, %41,8'i okudukları fakülte/bölümden dolayı mutlu olduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %17,5'i okudukları fakülte/bölümden memnuniyeti hakkında fark etmeyeceğini belirtirken, %5,2'si eğitim aldıkları fakülte/bölümden memnun olmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %4,1'i ise okudukları fakülte/bölümden çok mutsuz olduklarını belirtmiştir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %27,6'sı okudukları fakülte/bölümden dolayı çok mutlu olduklarını belirtirken, %50,5'i okudukları fakülte/bölümden dolayı mutlu olduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %9,5'i okudukları

fakülte/bölümden memnuniyeti hakkında fark etmeyeceğini belirtirken, %6,7'si eğitim aldıkları fakülte/bölümden memnun olmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %5,7'si ise okudukları fakülte/bölümden çok mutsuz olduklarını belirtmiştir.

Öğrencilerin okudukları fakülte/bölüm ile ilgili mutlu veya mutsuz olma durumlarının üniversite tercihi ile ilişkili olduğunu söyleyecek yeteri kadar kanıt bulunamamıştır. ($p < 0,278$)

4.2.13. Öğrencilerin Üniversitelerinden Aldıkları Yabancı Dil Eğitimi ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 13

Öğrencilerin Üniversitelerinden Aldıkları Yabancı Dil Eğitimi ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Okuduğumu anlıyorum	Sayı	39	27	66	
	Sütun Yüzdesi	20,7	26,0	22,6	
Rahat konuşabiliyorum	Sayı	8	6	14	
	Sütun Yüzdesi	4,3	5,8	4,8	
Konuşulana anlıyorum	Sayı	32	15	47	
	Sütun Yüzdesi	17,0	14,4	16,1	
Türkçeden çeviri yapabiliyorum	Sayı	8	2	10	<0,515
	Sütun Yüzdesi	4,3	1,9	3,4	
yabancı dilden çeviri yapabiliyorum	Sayı	14	8	22	
	Sütun Yüzdesi	7,4	7,7	7,5	
Hiçbiri	Sayı	56	36	92	
	Sütun Yüzdesi	29,8	34,6	31,5	
İngilizcem yeterli Düzeyde	Sayı	31	10	41	
	Sütun Yüzdesi	16,5	9,6	14,0	
Toplam	Sayı	188	104	292	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Anket çalışmasına göre vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin üniversitelerinde aldıkları yabancı dil eğitimi ile üniversite tercihi etme nedeni arasındaki ilişki incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %20,7'si okuduğunu anlayacak seviyede olduğu, %4,3'ü ise yabancı dili rahatça konuşabildiği görülmüştür. Öğrencilerin %17,0'ı yabancı dilde konuşulanları anlayabildiğini, %4,3'ünün ise Türkçeden çeviri yapabildiği görülmüştür. Vakıf yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin %7,4'ü yabancı dilde çeviri yapabilmekte iken, %29,8'i yabancı dil ile ilgili durumunun seçeneklerin hiçbirinin uygun olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %16,5'i ise İngilizce dilinin yeterli düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %26,0'ı okuduğunu anlayacak seviyede olduğu, %5,8'i ise yabancı dili rahatça konuşabildiği görülmüştür. Öğrencilerin %14,4'ü yabancı dilde konuşulanları anlayabildiğini, %1,9'unun ise Türkçeden çeviri yapabildiği görülmüştür. Vakıf yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin %7,7'sinin yabancı dilde çeviri yapabilmekte iken, %34,6'sının ise yabancı dil ile ilgili durumunun seçeneklerin hiçbirinin uygun olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %9,6'sı ise İngilizce dilinin yeterli düzeyde olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin üniversiteden aldığı yabancı dil bilgisinin durumunun üniversite tercihi ile ilişkili olduğunu söyleyecek yeteri kadar kanıt bulunamamıştır. ($p < 0,515$)

4.2.14. Öğrencilerin Üniversite Seçiminde Şehir Merkezinde Olması ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 14

Öğrencilerin Üniversite Seçiminde Şehir Merkezinde Olması ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Evet	Sayı	96	67	163	<0,083
	Sütun Yüzdesi	50,5	63,8	55,3	
Hayır	Sayı	31	14	45	
	Sütun Yüzdesi	16,3	13,3	15,3	
Fark etmez	Sayı	63	24	87	
	Sütun Yüzdesi	33,2	22,9	29,5	
Toplam	Sayı	190	105	295	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Anket çalışmasına göre vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin üniversitelerinin şehir merkezinde olması ile üniversite tercih etme nedeni arasındaki ilişki incelenmiştir.

Vakıf üniversitesinde okuyan öğrencilerin %50,5'i okudukları üniversitenin şehir merkezinde olmasının tercih sebebi olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %16,3'ü üniversitenin şehir merkezinde olmasının üniversitenin tercihini etkilemediği gözlemlenirken, öğrencilerin %33,2'sinin tercihleri sırasında üniversitenin şehir merkezinde olmasının etkisi olmadığı gözlenmektedir. Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin %63,8'i okudukları üniversitenin şehir merkezinde olmasının tercih sebebi olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %13,3'ü üniversitenin şehir merkezinde olmasının üniversitenin tercihini etkilemediği gözlemlenirken, öğrencilerin %22,9'nun tercihleri sırasında üniversitenin şehir merkezinde olmasının etkisi olmadığı gözlenmektedir.

Öğrencilerin üniversite seçiminde üniversitenin şehir merkezinde olmasının tercih sebebi olma durumunun üniversite tercihi ile ilişkili olduğunu söyleyecek yeteri kadar kanıt bulunamamıştır. ($p < 0,083$)

4.2.15. Öğrencilerin Oturdukları Şehir ile Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 15

Öğrencilerin Oturdukları Şehir ile Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Evet	Sayı	92	28	120	<0,01
	Sütun Yüzdesi	48,2	26,7	40,5	
Hayır	Sayı	62	54	116	
	Sütun Yüzdesi	32,5	51,4	39,2	
Fark etmez	Sayı	37	23	60	
	Sütun Yüzdesi	19,4	21,9	20,3	
Toplam	Sayı	191	105	296	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Anket çalışmasına göre vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin üniversitelerinin oturdukları şehirde olması ile üniversite tercih etme nedeni arasındaki ilişki incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %48,2'si üniversitelerinin oturdukları şehirde olmasının üniversitelerini tercih etmesinde etkili olduğunu belirtirken, %32,5'nin oturdukları şehirde üniversitelerinin olmasının etkisi olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %19,4'ü üniversitelerini tercih ederken, üniversitenin oturdukları şehirde olmasının etkisiz olduğu görülmektedir.

Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %26,7'si üniversitelerinin oturdukları şehirde olmasının üniversitelerini tercih etmesinde etkili olduğunu belirtirken, %51,4'ü oturdukları şehirde üniversitelerinin olmasının etkisi olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %21,9'u üniversitelerini tercih ederken, üniversitenin oturdukları şehirde olmasının etkisiz olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin üniversite seçiminde yaşadıkları şehirde olan üniversiteleri seçme durumlarının öğrencilerin üniversite tercihi ile ilişkili olduğuna ilişkin elimizde yeterli kanıt olduğu söylenebilir.($p<0,01$)

4.2.16. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Gerçekleştirmek İstedikleri Plan İle Üniversite Tercih İlişkisi

Tablo 16

Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Gerçekleştirmek İstedikleri Plan İle Üniversite Tercih İlişkisi

		Vakıf Üniversitesi	Devlet Üniversitesi	Toplam	p
Yüksek lisans Yapmak	Sayı	41	34	75	
	Sütun Yüzdesi	21,6	32,7	25,5	
Devlet kurumunda Çalışmak	Sayı	47	32	79	
	Sütun Yüzdesi	24,7	30,8	26,9	
Özel sektörde çalışmak	Sayı	41	13	54	
	Sütun Yüzdesi	21,6	12,5	18,4	
Yurt dışında eğitime Devam etmek	Sayı	28	10	38	<0,146
	Sütun Yüzdesi	14,7	9,6	12,9	
Yurt dışında çalışmak	Sayı	10	3	13	
	Sütun Yüzdesi	5,3	2,9	4,4	
Askere gitmek	Sayı	9	4	13	
	Sütun Yüzdesi	4,7	3,8	4,4	
Evlenmek	Sayı	14	8	22	
	Sütun Yüzdesi	7,4	7,7	7,5	
Toplam	Sayı	190	104	294	
	Sütun Yüzdesi	100	100	100	

Anket çalışmasına göre vakıf ve devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin üniversitelerinin mezun olduktan sonra gerçekleştirmek istedikleri plan ile üniversite tercih etme nedeni arasındaki ilişki incelenmiştir.

Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %21,6'sı mezun olduktan sonra lisansüstü eğitime devam etmek istedikleri belirtilmiştir. Öğrencilerin %24,7'si mezun olduktan sonra devlet kurumunda çalışmak istediğini belirtirken, özel sektörde çalışmayı planlayan öğrencilerin oranı %21,6'dır. Eğitimlerini yurt dışında devam etmek isteyen öğrenciler %14,7'i oluştururken, mezun olduktan sonra yurtdışında çalışmayı planlayanların oranı %5,3'tür. Erkek öğrencilerin %4,7'si mezun olduktan sonra vatani görevlerini yerine getirmek planlarken, öğrencilerin %7,4'ü evlilik planı yaptığı görülmüştür.

Devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %32,7'si mezun olduktan sonra lisansüstü eğitime devam etmek istedikleri belirtilmiştir. Öğrencilerin 30,8'i mezun olduktan sonra devlet kurumunda çalışmak istediğini belirtirken, özel sektörde çalışmayı planlayan öğrencilerin oranı %12,5'dir. Eğitimlerini yurt dışında devam etmek isteyen öğrenciler %9,6'sı oluştururken, mezun olduktan sonra yurtdışında çalışmayı planlayanların oranı %2,9'dur. Erkek öğrencilerin %3,8'i mezun olduktan sonra vatani görevlerini yerine getirmek planlarken, öğrencilerin %7,7'i evlilik planı yaptığı görülmüştür.

Öğrencilerin mezun olduktan sonra gerçekleştirmek istedikleri planla üniversite tercihi ile ilişkili olduğunu söyleyecek yeteri kadar kanıt bulunamamıştır. ($p < 0,146$)

4.2.17. Öğrencilerin Üniversitelerinden Memnun Olduğu Yönlere Göre Dağılımı

Tablo 17

Öğrencilerin Üniversitelerinden Memnun Olduğu Yönlere Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Öğretim üyelerinin sayıca fazlalığı	287	46,9
Eğitimin kaliteli olması	189	31,0
Sınıfların kalabalık olmaması	90	14,7
Sosyal faaliyetlerin yeterliliği	28	4,6
Yönetim şeffaflığı	17	2,8
Toplam	611	100

Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin okudukları üniversitede memnun olduğu yönleri sorulmuş olup, bu soruda birden çok seçeneği seçme hakkı verilmiştir. Öğrencilerin %46,9'u üniversitelerinde öğretim üyelerinin fazla olması üniversitelerinden memnun oldukları en önemli yönlerden biri olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan öğrencilerin %31,0'ı okudukları eğitimin kaliteli olmasından memnun kalmakta, %14,7'si sınıfların kalabalık olmamasından, %4,6'sı sosyal faaliyetlerin yeterliliğinden memnun oldukları gözlemlenmiştir. İdari teşkilat yapısının ve hesap verebilir bir yönetim fonksiyonu açısından öğrencilerin %2,8'i yönetimin şeffaflığından memnun olduğunu belirtmiştir.

4.2.18. Kamu Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Vakıf Üniversitelerini Seçmeme Nedenlerine Göre Dağılımı

Tablo 18

Kamu Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Vakıf Üniversitelerini Seçmeme Nedenlerine Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Ücretlerin yüksek olması	61	58,7
Öğretim üye sayısının azlığı	1	1,0
Eğitim kalitesinin yetersizliği	36	34,6
Sosyal faaliyetlerin yetersizliği	1	1,0
Mezun olduktan sonra iş olanaklığı	5	4,8
Toplam	104	100

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin vakıf üniversitelerini tercih etmeme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %58,7'si ücretler yüksek olduğu için vakıf üniversitesini seçmediklerini belirtmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %1,0'ı öğretim üyesinin azlığından dolayı tercih etmediğini dile getirirken, öğrencilerin %34,6'sının eğitim kalitesinde yetersiz bulmasından dolayı tercih etmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin %1,0'ı ise sosyal faaliyetlerin yetersizliğinden, %4,8'i ise mezun olduktan sonra iş olanaklarının sınırlı olmasından dolayı vakıf üniversitelerini tercih etmediğini belirtmiştir.

4.2.19. Vakıf Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Kamu Üniversitelerini Seçmeme Nedenlerine Göre Dağılımı

Tablo 19

Vakıf Üniversitelerinde Okuyan Öğrencilerin Kamu Üniversitelerini Seçmeme Nedenlerine Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Puan yetersizliği	140	79,5
Sınıfların kalabalık olması	10	5,7
Eğitim kalitesinin yetersiz olması	17	9,7
Öğretim üyelerinin ilgisiz olması	9	5,1
Toplam	176	100

Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin devlet üniversitelerini tercih etmeme nedeni olarak %79,5'i puanlarının kamu üniversitelerine yetersiz olduğunu belirtmiştir. Yapılan anket

alışmasına göre vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %5,7 devlet üniversitelerini seçmeme nedeninin sınıfların kalabalık olması olduğunu belirtirken, öğrencilerin %9,7'sinin vakıf üniversitelerinde eğitimin kalitesinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Vakıf niversitesini seçen öğrencilerin %5,1'i ise devlet üniversitelerinde ğretim üyelerinin ilgisiz olması nedeniyle devlet üniversitelerini tercih etmediği görülmektedir.

DEĞERLENDİRME

Bu araştırma Ankara’da bulunan Ankara Üniversitesi, Ufuk Üniversitesi ve TOBB ETÜ’de İşletme bölümü ve Hukuk fakültesinde 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerin devlet ve vakıf üniversitelerini tercih etme nedenlerini ve öğrencilerin okudukları üniversitelerinden memnuniyetinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmada vakıf ve devlet üniversitesinden toplam 300 öğrenci katılmıştır.

Anket çalışmasının ilk bölümünde öğrencilerin kişisel bilgileri, ikinci bölümde ise üniversitelerinden memnuniyetleri incelenmiştir. Ki-kare(X^2) tekniği kullanarak hazırlanan anket çalışmasında şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin aynı oranda eğitim aldığı görülmüştür. Bu durum vakıf üniversitelerini ve devlet üniversitelerini tercih edilmesinde cinsiyetin etkisinin olmadığını göstermiştir (Tablo-1). Yaş değişkenine baktığımızda öğrencilerin 18-21 yaş aralığında yığılma olduğu görülmektedir. Vakıf ve devlet üniversitelerini tercih eden öğrenciler lise eğitimini tamamladıktan sonra üniversiteye yerleştikleri ancak bu durumun tercihler konusunda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Tablo-2).

Yapılan anket çalışmasında öğrencilerin bölüm tercihlerine bakıldığında her iki bölümde de aynı oranda tercih edildiği görülmektedir. Diğer yandan hukuk fakültesi ve işletme bölümünü tercih eden öğrenciler devlet ve vakıf üniversitelerini aynı oranda tercih etmiş bu durum anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermiştir (Tablo-3).

Öğrencilerin ailelerinin eğitim durumu incelendiğinde, annelerinin eğitim seviyeleri ilköğretim ve üniversite seviyesinde yığılma olduğu görülmüştür. Vakıf yükseköğretim kurumlarını tercih eden öğrencilerin annelerinin eğitim seviyelerindeki yığılma üniversite mezunu olanlarda görülürken, devlet yükseköğretim kurumlarını tercih eden öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesindeki yığılma ilköğretim mezunu olanlarda görülmektedir. Bu durum vakıf ve devlet yükseköğretimi seçimi sırasında anlamlı bir farklılık göstermiştir. Nitekim daha önce yapılan çalışmalarda da annenin eğitim seviyesinin yükselmesi üniversite tercihlerinde en önemli etken olduğu görülmüştür. Eğitim seviyesi yüksek olduğu annelerin üniversite tercihlerini yaparken üniversitenin eğitim kalitesi, fiziksel koşullar, akademik

çalışmalar, sosyal imkanlar gibi konularla daha ilgili olduğu görülürken, eğitim seviyesi düşük olan annelerin daha çok üniversitelerin taban puanlarına öncelik verdiği görülmektedir. Bu nedenle annelerin eğitim seviyesi vakıf ve devlet üniversiteleri tercih edilirken etkili olduğu görülmektedir (Tablo-4).

Devlet ve vakıf üniversitelerini tercihleri sırasında öğrencilerin babalarının eğitim seviyeleri incelendiğinde devlet ve vakıf üniversiteleri tercih eden öğrencilerinin babalarının eğitim seviyelerindeki yığılma üniversite mezunlarında olduğu görülmüştür. Ancak bu durum devlet ve vakıf üniversitelerini tercih etmede anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır (Tablo5). Yapılan diğer araştırmalarda da görülmüştür ki babanın üniversitelerin tercih edilmesinden daha çok mesleğin çocuklarının kişiliğine uygun olması ve gelecekte iş bulma gibi konularda yoğunlaştığı görülmektedir.

Öğrencilerin ebeveynlerinin ortalama gelirlerini araştırdığımızda, ebeveynlerinin ortalama gelirlerinin vakıf ve devlet üniversite tercihlerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Vakıf üniversitelerini tercih eden öğrencilerinin ebeveynlerin ortalama gelirine baktığımızda 4000TL ve üstü gelire sahip olduğu görülürken, devlet üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin ebeveynlerin gelirlerinin 1000TL ve üstü olduğu görülmektedir. Bu durum ülkemizde vakıf ve devlet üniversitelerini tercih edilmesinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir (Tablo-6). Vakıf üniversitelerinin başarılı öğrencileri çekmek için sundukları sosyal ve akademik burslar yeterli düzeyde olmamakta ve ailelerin vakıf üniversitelerin yüksek maliyet oluşturduğu algısı hala devam etmektedir.

Yapılan anket çalışmasında vakıf ve devlet üniversitesini tercih eden öğrencilerin üniversitelerini kendilerinin tercih ettikleri görülmektedir. Üniversite tercihi sırasında aile, çevre ve kurumsal faktörler öğrencilerin kararlarında etkisinin az olduğu, öğrencilerin kendi kararları doğrultusunda üniversitelerini seçtikleri görülmüştür. Ancak bu durum devlet ve vakıf üniversitelerinin tercih etme konusunda anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır (Tablo-7). Öğrencilerin üniversite tercihlerinde oluşmayan farklılık, öğrencilerin bölümlerini seçme konusunda ters bir sonuç ortaya koymuştur. Devlet ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okudukları bölümleri tercih etmelerinde yine kendi kararları doğrultusunda olduğunu göstermiş ancak burada devlet ve vakıf üniversiteleri tercih sırasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (Tablo 8). Üniversitenin devlet veya vakıf üniversitesi olmasından çok ilgi duydukları bölümün devlet veya vakıf üniversitesinde olmasının

tercihlerinde etkili olduğu gör÷lmektedir. Bu durum devlet ve vakıf üniversitelerinde kurulacak bölümlerin öğrencilerin tercihleri için önemli bir anlam taşıdığını göstermektedir.

Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin fakülte/bölüm seçimlerinde etkileyen faktörler incelendiğinde vakıf üniversitelerinde babanın mesleği etkili olurken, devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin baba ve abi/abla mesleğinin aynı etkiye sahip olduğu gör÷lmektedir (Tablo-9). Diğer yandan annelerin eğitim seviyesi üniversite tercihlerine etkisi büyük olurken, annelerinin mesleklerinin üniversite tercihlerine etkisinin az olduğu gör÷lmektedir. Bu durum babanın meslek konusunda daha doğru bir yargıya sahip olduğu bu nedenle de fakülte/bölüm seçiminde babanın anneye oranla daha etkili olduğu gör÷lmektedir. devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerde gör÷len abi/abla mesleği etkisi ise yaşanan sürecin abi/ablalarında gözlemleyebildikleri ve bunun sonucunda da tercihlerini yönlendirdikleri söylenebilir.

Öğrencilerin üniversite seçme sınavında tercih sırasına baktığımızda okudukları üniversiteleri ilk 5'te tercih ettikleri gör÷lmektedir (Tablo-10). Eğitim aldıkları üniversitelerin kendi tercihlerinin olması öğrenci seçme sınavında sıralamayı da etkilediğini göstermektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı tercih ettikleri üniversiteyi üst tercihte göstermiş bu durum devlet ve vakıf üniversitelerinin tercihlerinde anlamlı bir farklılık olmasına neden olmuştur.

Öğrencilerin okudukları üniversiteye duydukları memnuniyete baktığımızda hem devlet üniversitesinde hem de vakıf üniversitelerinde memnun oldukları gör÷lmekte ve bu durum anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır (Tablo-11). Aynı şekilde öğrencilerin bölüm/fakülte memnuniyeti ile üniversite tercih ilişkisi incelendiğinde hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde bölüm/fakülteden memnun oldukları gözlemlenmiştir. Ancak bölüm/fakülte memnuniyeti üniversite memnuniyeti gibi anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır (Tablo-12). Öğrencilerin üniversitelerinin memnun oldukları yönlerine bakıldığında ise öğretim üyelerinin fazlalığı ve eğitimin kaliteli olması önemli olduğu gör÷lmektedir (Tablo-17). Bu durum öğrencilerin üniversiteleri tercihleri sırasında üniversitenin akademik açıdan ve fiziksel koşullarının tercihleri etkilediğini göstermektedir.

Öğrencilerin üniversitelerinden aldıkları yabancı dil eğitiminin devlet ve vakıf üniversitelerini tercih etme ile ilişkisi incelendiğinde ise anlamlı bir farklılığın olduğu gör÷lmüştür (Tablo-13).

Devlet ve vakıf üniversitelerini tercih sırasında üniversitelerin şehir merkezinde ve oturdukları şehirde olması incelenmiş, üniversitelerinin şehir merkezinde olmasının hem devlet hem de vakıf üniversiteleri için önemli olduğunu belirtmiş olsalar da anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır (Tablo-14). Diğer yandan öğrencilerin oturdukları şehirde eğitim almak istedikleri sorulduğunda, vakıf üniversitelerindeki öğrencilerin büyük bir kısmının yaşadıkları şehirde eğitim almak istedikleri görülürken, devlet üniversitelerinde okuyan öğrenciler için bu durum aynı olmamaktadır. Bu durum üniversite tercihleri sırasında yaşadıkları şehirde üniversite tercihinde anlamlı bir farklılık yaratmaktadır (Tablo-15).

Son olarak öğrencilerin gelecekle ilgili planları incelendiğinde devlet ve vakıf üniversitelerini tercih etmeleriyle ilgili olarak anlamlı bir farklılık yaratmasa da çarpıcı sonuçlara ulaşılmıştır (Tablo-16). Öğrencilerin mezun olduktan sonraki yapmak istedikleri planları incelediğimizde gerek devlet üniversitelerinde gerekse vakıf üniversitelerinde okuyan öğrenciler eğitim süreçlerine devam etmek istedikleri gözlemlenmektedir. Diğer yandan çalışma hayatına katılmayı isteyen öğrencilerin genel ağırlığı devlet kurumu olmakla birlikte vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin özel sektöre sıcak baktığı görülmektedir.

SONUÇ

Devlet ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okudukları üniversiteyi tercih etme nedenleri ve bölüm/fakülte tercihleri incelendiğinde öğrencilerin gerek okudukları üniversiteden gerekse fakülte/bölümden memnun oldukları görülmüştür.

Ülkemizdeki devlet ve vakıf üniversitelerini tercihleri sırasında öğrencilerin kendi tercihleri ağır basmakta ancak aile ve çevrenin etkisi yadsınmamaktadır. Özellikle eğitim seviyesi yüksek ailelerin üniversitelerin sosyal ve akademik yönlerine ağırlık verdiği görülmekte, bu durum vakıf üniversitelerine yönelmeleri sağlamaktadır. Vakıf üniversitelerinin hem akademik çalışmalara ağırlık vermesi hem de sosyal aktivitelerini geliştirmesi bir çok ailenin vakıf üniversitelerine yöneleceğini göstermektedir.

Ailelerin sosyo-ekonomik seviyelerinin yükselmeleri ile birlikte vakıf üniversitelerine daha sıcak bakıldığını söyleyebiliriz. Ülkemizde hala devlet üniversitelerinin puanlarının yüksek olması ve yeterli puana sahip olamayan öğrencilerin tekrar bir sınav sürecine girmemesi için vakıf üniversitelerine yönelim artmaktadır. Diğer yandan devlet üniversitelerinde okuyan öğrenciler için vakıf üniversiteleri tercih etmemenin en önemli nedenleri vakıf üniversitelerinin ücretlerinin yüksek olmasıdır. Bu konuda vakıf üniversitelerin merkezi sınavla öğrencilere burs kontenjanı sağlamış olsa da, başarılı ve nitelikli öğrencileri kendi bünyelerine çekmek için akademik ve sosyal burslar verebilir. Bu durum hem devlet üniversitelerindeki yığılmayı azaltacak hem de vakıf üniversitelerinde oluşan düşük puanlı öğrencilerin yerleştiği kurum algısını bir nebze azaltacaktır.

Son olarak üniversitelerde sosyal imkanların önemi bir kez daha görülmektedir. Üniversite seçiminde eğitim düzeyleri yüksek ailelerinin seçimlerinde öncelik olan bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca üniversitelerin kurumsal itibarları ile birlikte akademik itibarın da önemli olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Değişimin hızlı yaşandığı dünyada, AR-GE çalışmalarını destekleyici ve öğrencileri bu konuda yönlendirebilen üniversiteler, tercih sırasında göz önünde bulundurulmaktadır. Diğer yandan üniversitelerin ebeveynlerinin yaşadıkları şehirde olması vakıf üniversitesi öğrencileri için önem arz etmektedir. Bu nedenle vakıf üniversitelerinin daha çok şehirde açılması ve gerek bilgi gerekse deneyim açısından eksiksiz ve ihtiyacı karşılayacak seviyede akademisyen bulundurulması öğrencilerin vakıf üniversitelerine yönelimini artıracaktır.

KAYNAKLAR

Altaş, Dilek, 2006, “Üniversite Öğrencileri Memnuniyet Araştırması”, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:21, Sayı: 1, s.439-458

Altınsoy, Selcen, 2011, “Yeni Devlet Üniversitelerinin Gelişimi: Sorunlar ve Politika Önerileri”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, s.98-104

Antalyalı, Ömer Lütfi, 2007, “Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Cilt:2, Sayı:6

Arap-Kavili, Sultan, 2010, “Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye’de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gerekçeleri”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*, Cilt:65, Sayı:1, s.1-29

Arslan, Mehmet, 2005, “Cumhuriyet Dönemi Üniversite Reformları Bağlamında Üniversitelerimizde Demokratiklik Tartışmaları”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:18, s. 23-49

Baltacı, Cemal ve Akın, Fehmi, 2007, “1946 Üniversite Reformu”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, Cilt:12, Sayı:1, s.83-94

Başar, Erdoğan, 1997, “Türk Yükseköğretim Sisteminin Dünü, Bugünü, Yarını (İleriye Dönük Gelişmeleri Üzerine Görüş ve Öneriler)”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 10.1, s.23-57.

Başkan, Gülsün Atanur, 2001, “Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:21, Sayı:1, s. 21-32

Battal, Ahmet, 2015, “Vakıf Üniversiteleri Özel mi?”, http://www.yeniasya.com.tr/ahmet-battal/vakif-universiteleri-ozel-mi_200968 (Erişim Tarihi: 27.11.2015)

Bingöl, Bilge, 2012, “Üniversite Özerkliğinin Değişen Tanımı ve Üniversitelerin Yeniden Yapılandırılması”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, s.39-75

Cevher, Ezgi, 2015, “Türkiye’deki Vakıf Üniversitelerinin Eğitim Faaliyetlerinin Mevcut Durumunun Araştırılması”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:6-1, s.25-50

Çelik, Zafer, 2015, “Türkiye’de Vakıf Üniversitelerinin Mevcut Durumu ve Geleceği”, <http://www.ilem.org.tr/pdf/ipn08.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.03.2016)

Çetinsaya, Gökhan, 2014, “Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası”, <https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/YolHaritasi.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.01.2016)

Çiftçi, Münire, t.y., "Girişimci Üniversite ve Üçüncü Kuşak Üniversiteler.", https://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/27/341-348.pdf (Erişim Tarihi: 16.10.2016)

Dölen, Emre, 2009, “Türkiye Üniversite Tarihi 1: Osmanlı Döneminde Darülfünun (1863-1922)”, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul*

Dölen, Emre, 2010-a, “Türkiye’de Üniversite Tarihi 2 – Cumhuriyet Döneminde Osmanlı Darülfünunu (1922-1933)”, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul*

Dölen, Emre, 2010-b, “Türkiye’de Üniversite Tarihi 3 - Darülfünundan Üniversiteye Geçiş (Tasfiye ve Yeni Kadrolar)”, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul*

Erguvan, Deniz İ., 2010, “Vakıf Üniversitelerinin Türkiye Yükseköğretim Sistemine Etkilerinin İncelenmesi”, *Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul*

Gelişli, Yücel, 2005, “On Dokuzuncu Yüzyılda (Osmanlı Devleti’nin), Bağdat ve Yemen Vilayetlerinde Medreselerin Açılma Gerekçelerine İlişkin İki Belge”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 2, s. 83-113.*

Güven, İsmail, 1998, “Türkiye Selçukluları’nda Medreseler”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 31, Sayı: 1*

Güvenç, İsmail, 2016, “Üniversite Konuşmaları”, *7Aralık Üniversitesi, Kilis*

Hızlı, Mefail, 1987, “Kuruluşundan Osmanlılara Kadar Medreseler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Sayı: 2, Cilt: 2.*

Işık-Yılmaz, Elçin, 2011, “Yükseköğretim Kurumlarında Kurumsal İtibarın Öğrenci Tercihleri Üzerindeki Rolü: Vakıf Üniversitelerinde Bir Araştırma”, *Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*

İhsanoğlu, Ekmeleddin, t.y. “Cem‘iyyet-i İlmîyye’i Osmâniyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Araştırma Merkezleri, Cilt:7, Sayfa: 334*, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=070334>(Erişim Tarihi: 01.05.2017)

İlğan, Abdurrahman, 2006, “Türkiye’de Vakıf Üniversiteleri”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:11, s.152-167*

Kenan, Seyfi, 2015, “Modern Üniversitelerinin Oluşum Süreci”, *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies, ss.333-369*,

Kılıç, Ramazan, 1999, “Türkiye’de Yükseköğretimin Kapsamı ve Tarihsel Gelişimi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sayı:3, s.289-310*

Kiper, Mahmut, 2010, “Dünyada ve Türkiye’de Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı (ÜSAMP)”, *Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı, Ankara*

Mutluer, Kamil, M., 2008, “Türkiye’de Yükseköğretimin Başlıca Sorunları ve Sorunlara Çözüm Önerileri”, *Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, http://docplayer.biz.tr/4008332-Turkiye-de-yuksekogretimin-baslica-sorunlari-ve-sorunlara-cozum-onerileri.html*, (Erişim Tarihi: 27.06.2016)

Namal, Yücel ve Karakök, Tunay, 2011, “Atatürk ve Üniversite Reformu (1933)”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, s.27-35*

Odabaşı, Yavuz, 2007, “21.Yüzyıl’ın Üniversite Modeli Olarak Girişimci Üniversiteler”, *Yaşar Üniversitesi Yayını, İzmir, s.117-133*.

Okçabol, Rifat, 2007, “Yükseköğretim Sistemimiz”, *Ütopya Yayınevi, Ankara*

Olgun, Kenan, 2002, “II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Basımında Bir Eğitim Kurumu Olarak Darülfünun” <http://ataturkilkeleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2013/03/ydta-02-olgun.pdf> (Erişim Tarihi: 10.04.2017)

Owen-Korkut, Fidan, et al., 2012, "Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri." *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:8, Sayı:3, s. 135-151*

Özden, Yüksel, 1998, “Yeni Kurulan Üniversitelerde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanması”, <https://pegem.net/dosyalar/dokuman/18581Ozden-2.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.03.2016)

Rukancı, Fatih ve Anameriç Hakan, 2004, “Ortaçağda İlk Üniversiteler: Studium Generale” , <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/3/>, (Erişim Tarihi: 30.09.2016)

Sakınç, Süreyya ve Bursalıoğlu, Sibel Aybarç, 2012,“Yükseköğretimde Küresel Bir Değişim: Girişimci Üniversite Modeli”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, s.92-99*

Sargın, Sevil, 2007, “Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı”, *Süleyman Demirel Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 3, Sayı:5, s.133-150*

Söyler, İlhami ve Karataş, Süleyman, “Türkiye’de Özel Yükseköğretim Kurumlarının Kuruluşu ve Finansmanı”, *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar, İstanbul, Cilt:2, Bölüm 10, s.1148-1158*

Taş, Hüseyin, 2015, “Üniversitelerde Öğrenci Memnuniyeti Üzerine Gaziantep İlinde Bir Alan Çalışması”, *Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*

Tekeli, İlhan, 2010, “Tarihsel Bağlamı İçinde Türkiye’de Yükseköğretimin ve YÖK’ün Tarihi”, *Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul*

TYMSR, 2012, “Türkiye Yükseköğretim Meclisi Sektör Raporu 2011”, 2012, *TOBB Yayın*, www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2012/TOBB_yukseogr_sektor_raporu_int.pdf, (Erişim Tarihi: 22.02.2017)

“Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi”, 2007, www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_strateji_kitabi/27077070-cb13-4870-ab1-6742db37696b, (Erişim Tarihi: 10.06.2016)

Uysal, Kadriye ve Sevgener, Ali Sait ve Özpınar, Doğan, 2011, “Vakıf Üniversitelerinde Yeniden Yapılanma”, *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar, İstanbul, Cilt:3, Bölüm 13, s.1796-1803*

Ülgen, Pınar, 2010, “Geç Ortaçağ’da Avrupa’daki Üniversiteler ve Eğitim”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:7, Sayı: 14 s.347-372*

Ülken, Hilmi Ziya, t.y., “Batı Üniversitelerinin Gelişmesi, Laiklik ve Fikir Hürlüğü İçin Savaşı, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/487/5702.pdf> (Erişim Tarihi: 03.03.2016)

Ülker, Halil İbrahim, t.y., “Üçüncü Kuşak Üniversiteler Neden Gelindi”, <http://docplayer.biz.tr/9434143-Ucuncu-kusak-universitelere-neden-gelindi.html> (Erişim Tarihi: 27.11.2015)

“Vakıf Üniversiteleri Raporu”, 2007,
www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_strateji_kitabi/27077070-cb13-4870-abal-6742db37696b, (Erişim Tarihi: 11.03.2016)

YÖK, 2016, “2015 Mali Yılı İdare Faaliyet Raporu,”
www.yok.gov.tr/documents/10279/3773452/2015_yok_faaliyet_raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 27.11.2015)

1946 sayılı Üniversiteler Kanunu,
www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc028/kanuntbmmc028/kanuntbmmc02804936.pdf (Erişim Tarihi: 20.08.2016)

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>
(Erişim Tarihi: 20.01.2017)

ÖSYM, Tarihsel Gelişme, www.osym.gov.tr/TR,8530/tarihsel-gelisme.html (erişim Tarihi: 10.07.2017)

EK 1.*Türkiye'de Kurulan Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Kuruluş Tarihleri (1933-2016)*

Üniversite Adı	Kurulduğu İl	Kuruluş Tarihi	Yasa No
İstanbul Üniversitesi	İstanbul	31.05.1933	2252
İstanbul Teknik Üniversitesi	İstanbul	10.02.1944	4619
Ankara Üniversitesi	Ankara	13.06.1946	4936
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Trabzon	20.05.1955	6594
Ege Üniversitesi	İzmir	20.05.1955	6595
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Ankara	04.06.1956	7307
Atatürk Üniversitesi	Erzurum	31.05.1957	6990
Hacettepe Üniversitesi	Ankara	08.07.1967	892
Boğaziçi Üniversitesi	İstanbul	09.09.1971	1487
Dicle Üniversitesi	Diyarbakır	22.11.1973	1785
Çukurova Üniversitesi	Adana	22.11.1973	1786
Anadolu Üniversitesi	Eskişehir	22.11.1973	1787
Cumhuriyet Üniversitesi	Sivas	24.01.1974	1788
İnönü Üniversitesi	Malatya	25.03.1975	1872
Frat Üniversitesi	Elazığ	11.04.1975	1873
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Samsun	11.04.1975	1873
Selçuk Üniversitesi	Konya	11.04.1975	1873
Uludağ Üniversitesi	Bursa	11.04.1975	1873
Erciyes Üniversitesi	Kayseri	18.11.1978	2175
Akdeniz Üniversitesi	Antalya	28.03.1983	2809
Dokuz Eylül Üniversitesi	İzmir	28.03.1983	2809
Gazi Üniversitesi	Ankara	28.03.1983	2809
Marmara Üniversitesi	İstanbul	28.03.1983	2809
Mimar Sinan Üniversitesi	İstanbul	28.03.1983	2809
Trakya Üniversitesi	Edirne	28.03.1983	2809
Yıldız Teknik Üniversitesi	İstanbul	28.03.1983	2809
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Van	28.03.1983	2809
Bilkent Üniversitesi	Ankara	05.03.1992	3785
Gaziantep Üniversitesi	Gaziantep	18.06.1987	3389
Koç Üniversitesi	İstanbul	05.03.1992	3785
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Bolu	03.07.1992	3837
Adnan Menderes Üniversitesi	Aydın	03.07.1992	3837
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Afyon	03.07.1992	3837
Balıkesir Üniversitesi	Balıkesir	03.07.1992	3837
Celal Bayar Üniversitesi	Manisa	03.07.1992	3837
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	Çanakkale	03.07.1992	3837
Dumlupınar Üniversitesi	Kütahya	03.07.1992	3837
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Tokat	03.07.1992	3837
Gebze Yük. Tek. Enstitüsü	Kocaeli	03.07.1992	3837
Harran Üniversitesi	Şanlıurfa	03.07.1992	3837
İzmir Yük. Tek. Enstitüsü	İzmir	03.07.1992	3837
Kafkas Üniversitesi	Kars	03.07.1992	3837
K.maraş Sütçü İmam Üniversitesi	K.maraş	03.07.1992	3837
Kırkkale Üniversitesi	Kırkkale	03.07.1992	3837
Kocaeli Üniversitesi	Kocaeli	03.07.1992	3837
Mersin Üniversitesi	Mersin	03.07.1992	3837
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Muğla	03.07.1992	3837
Mustafa Kemal Üniversitesi	Hatay	03.07.1992	3837
Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde	03.07.1992	3837
Pamukkale Üniversitesi	Denizli	03.07.1992	3837
Sakarya Üniversitesi	Sakarya	03.07.1992	3837
Süleyman Demirel Üniversitesi	Isparta	03.07.1992	3837
Bülent Ecevit Üniversitesi	Zonguldak	03.07.1992	3837
Osmangazi Üniversitesi	Eskişehir	13.08.1993	496 KHK
Başkent Üniversitesi	Ankara	13.01.1994	3961
Galatasaray Üniversitesi	İstanbul	01.06.1994	3993
Işık Üniversitesi	İstanbul	05.06.1996	4142
İstanbul Bilgi Üniversitesi	İstanbul	05.06.1996	4142
Sabancı Üniversitesi	İstanbul	05.06.1996	4142
Yeditepe Üniversitesi	İstanbul	05.06.1996	4142
Kadir Has Üniversitesi	İstanbul	30.05.1997	4263
Atılım Üniversitesi	Ankara	09.07.1997	4281
Doğuş Üniversitesi	İstanbul	09.07.1997	4281
İstanbul Kültür Üniversitesi	İstanbul	09.07.1997	4281
Maltepe Üniversitesi	İstanbul	09.07.1997	4282
Çağ Üniversitesi	Tarsus	09.07.1997	4282
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Kilis	17.05.2007	5262
Çankırı Üniversitesi	Çankırı	17.05.2007	5662
Artvin Üniversitesi	Artvin	17.05.2007	5662
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Bilecik	17.05.2017	5662
Bitlis Eren Üniversitesi	Bitlis	17.05.2017	5662

Kırklareli Üniversitesi	Kırklareli	17.05.2017	5662
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Osmaniye	17.05.2017	5662
Bingöl Üniversitesi	Bingöl	17.05.2017	5662
Muş Alparslan Üniversitesi	Muş	17.05.2017	5662
Mardin Artuklu Üniversitesi	Mardin	17.05.2017	5662
Karamanoğlu Mehmetbey Üniv.	Karaman	17.05.2017	5662
Batman Üniversitesi	Batman	17.05.2017	5662
Piri Reis Üniversitesi	İstanbul	30.01.2008	5733
Bartın Üniversitesi	Bartın	22.05.2008	5765
Ardahan Üniversitesi	Ardahan	22.05.2008	5765
Bayburt Üniversitesi	Bayburt	22.05.2008	5765
Gümüşhane Üniversitesi	Gümüşhane	22.05.2008	5765
Hakkari Üniversitesi	Hakkari	22.05.2008	5765
Iğdır Üniversitesi	Iğdır	22.05.2008	5765
Şırnak Üniversitesi	Şırnak	22.05.2008	5765
Munzur Üniversitesi	Tunceli	22.05.2008	5765
Yalova Üniversitesi	Yalova	22.05.2008	5765
İstanbul Kemerburgaz Üni.	İstanbul	22.05.2008	5765
İstanbul Şehir Üniversitesi	İstanbul	22.05.2008	5765
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Gaziantep	31.07.2008	5796
İstanbul Kavram MYO	İstanbul	12.07.2008	13861 BK.
Kapadokya MYO	Nevşehir	12.07.2008	13861 BK.
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	İstanbul	19.02.2009	5839
KTO Karatay Üniversitesi	Konya	23.06.2009	5913
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	Kayseri	23.06.2009	5913
Ted Üniversitesi	Ankara	23.06.2009	5913
Toros Üniversitesi	Mersin	23.06.2009	5913
İstanbul Medipol Üniversitesi	İstanbul	23.06.2009	5913
Türk Alman Üniversitesi	İstanbul	01.04.2010	5975
Bezm-i Alem Üniversitesi	İstanbul	15.04.2010	5981
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniv.	İstanbul	15.04.2010	5981
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	İstanbul	15.04.2010	5981
İstanbul Sabahattin Zaim Üniv.	İstanbul	15.04.2010	5981
Bursa Teknik Üniversitesi	Bursa	14.07.2010	6005
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Ankara	14.07.2010	6005
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	İzmir	14.07.2010	6005
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	İstanbul	14.07.2010	6005
Abdullah Gül Üniversitesi	Kayseri	14.07.2010	6005
Erzurum Teknik Üniversitesi	Erzurum	14.07.2010	6005
Uluslararası Antalya Üniversitesi	Antalya	14.07.2010	6005
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	İstanbul	14.07.2010	6005
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Konya	14.07.2010	6005
Avrasya Üniversitesi	Trabzon	25.11.2010	6082
İstanbul Gelişim Üniversitesi	İstanbul	17.02.2011	6114
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	Ankara	17.02.2011	6114
Üsküdar Üniversitesi	İstanbul	17.02.2011	6114
Yüksek İhtisas Üniversitesi	Ankara	17.02.2011	6114
Alanya Hamdullah Emin Paşa Üni	Alanya	17.02.2011	6114
İstanbul Gedik Üniversitesi	İstanbul	17.02.2011	6114
Adana Bilim ve Teknoloji Üniv.	Adana	31.03.2011	6218
MEF Üniversitesi	İstanbul	19.04.2012	6296
Nişantaşı Üniversitesi	İstanbul	16.05.2012	6307
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Ankara	31.01.2013	6410
İstanbul Esenyurt Üniversitesi	İstanbul	12.06.2013	6492
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi	Konya	12.06.2013	6492
Sanko Üniversitesi	Gaziantep	12.06.2013	6492
Anka Teknoloji Üniversitesi	Ankara	12.06.2013	6492
Biruni Üniversitesi	İstanbul	20.02.2014	6525
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	İstanbul	27.03.2015	6639
İstanbul Rumeli Üniversitesi	İstanbul	31.03.2015	6640
Alanya Alaaddin Keykubat Üni.	Antalya	31.03.2015	6640
Bandırma Onyeddi Üniversitesi	Balıkesir	31.03.2015	6640
İskenderun Teknik Üniversitesi	Hatay	31.03.2015	6640
Antalya AKEV Üniversitesi	Antalya	31.03.2015	6640
İbn Haldun Üniversitesi	İstanbul	01.04.2015	6641
İstinye Üniversitesi	İstanbul	01.04.2015	6641
Türkiye U. arası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	İstanbul	01.04.2015	6641
İzmir Demokrasi Üniversitesi	İzmir	20.08.2016	6745
Beykoz Üniversitesi	İstanbul	20.08.2016	6745
İstanbul Kent Üniversitesi	İstanbul	20.08.2016	6745
İzmir Bakırçay Üniversitesi	İzmir	20.08.2016	6745
İstanbul Ayyansaray Üniversitesi	İstanbul	16.11.2016	6761
Fenerbahçe Üniversitesi	İstanbul	16.11.2016	6761

Kaynak: <http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz>

EK 2.

ANKET ÇALIŞMASI SORULARI

BÖLÜM 1

Öğrencilerin Devlet ve Vakıf Üniversitelerini Seçme Nedeni ve Öğrenci Memnuniyeti Belirleme Ölçeği

KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde kişisel durumunuz ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Lütfen her soru için size uygun seçeneği kutucuğun içerisine (X) sembolünü koyarak belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz:

Kız Erkek

2. Yaş Aralığı

20-21 22-23 24-25 26+

3. Okuduğunuz Fakülte/ Bölüm

Hukuk İşletme

4. Annenizin Eğitim Durumu;

Okur-Yazar İlköğretim Üniversite Lisans Üstü

5. Babanızın Eğitim Durumu;

Okur-Yazar İlköğretim Üniversite Lisans Üstü

6. Ailenizin ortalama aylık gelirleri;

- 1000'den az
- 1001-2200
- 2201-3000
- 3001-4000
- 3401-4000
- 4001-6000
- 6000'den çok

BÖLÜM 2

Öğrencilerin Devlet ve Vakıf Üniversitelerini Seçme Nedeni ve Öğrenci Memnuniyeti Belirleme Ölçeği

Bu bölümde; okuduğunuz okul ve bölümü, seçme nedeni ve beklentileriniz ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Lütfen aşağıda verilen her bir soru için size uygun olan cevapları (X) sembolü koyarak belirtiniz.

1. Okuduğunuz üniversiteyi en önemli tercih etme nedeniniz;

- Kendi tercihim
- Ailemin tercihi
- Hocalarımla yönlendirmesi
- Arkadaş çevremle etkisi
- Kaliteli Öğretim Üyelerinin olması

2. Okuduğunuz bölümün önemli tercih etme nedeniniz;

- Kendi tercihim
- Ailemin tercihi
- Hocalarımla yönlendirmesi
- Arkadaş çevremle etkisi
- Kaliteli Öğretim Üyelerinin olması

3. Okuduğunuz Fakülte/ Bölüm seçiminde

- Anne Mesleğinin Etkisi
 Baba Mesleğinin Etkisi
 Abi/ Abla Mesleğinin Etkisi

4. Üniversite Seçme Sınavında tercih sıranız;

1. - 5. 6. - 10. 11. - 20. 21. - 30.

5. Bu Üniversitede okuyor olduğum için;

- Çok mutluyum
 Mutluyum
 Fark etmez
 Mutsuzum
 Çok mutsuzum

6. Okuduğunuz fakülte/bölümde olduğum için;

- Çok mutluyum
 Mutluyum
 Fark etmez
 Mutsuzum
 Çok mutsuzum

7. Üniversitenizden memnun olduğunuz yönler (birden çok işaretleme yapabilirsiniz.)

- Öğretim Üyelerinin sayıca fazlalığı
 Sosyal faaliyetlerin yeterliliği
 Eğitimin kaliteli olması
 Yönetim şeffaf
 Sınıfların kalabalık olmaması

8. Üniversiteden aldığınız yabancı dil bilginiz;

- Okuduğumu anlıyorum
- Rahat konuşabiliyorum
- Konuşulanı anlıyorum
- Türkçeden çeviri yapabiliyorum
- Yabancı dilden çeviri yapabiliyorum
- Hiçbiri

9. Vakıf Üniversitesini seçmeme nedenleriniz (Devlet Üniversiteleri öğrencileri için)

- Ücretlerin yüksek olması
- Öğretim üye sayısının azlığı
- Eğitim kalitesinin yetersizliği
- Sosyal faaliyetlerin yetersizliği
- Mezun olduktan sonra iş olanaklarının sınırlılığı

10. Devlet Üniversitesini seçmeme nedeni (Vakıf Üniversiteleri öğrencileri için)

- Puan yetersizliği
- Sınıfların kalabalık olması
- Eğitim kalitesinin yetersiz olması
- Öğretim üyesinin sayıca az olması
- Öğretim üyesinin ilgisiz olması

11. Üniversite seçiminde, Üniversitenin şehir merkezinde olması tercih sebebi midir?

- Evet
- Hayır
- Fark etmez

12. Üniversite seçiminde sizin önceliğiniz oturduğunuz şehirde olması mıdır?

- Evet
- Hayır
- Fark etmez

13. Mezun olduktan sonra gerçekleştirmek istediğiniz ilk plan nedir?

- Yüksek Lisans yapmak
- Devlet kurumunda çalışmak
- Özel sektörde çalışmak
- Yurt dışında eğitime devam etmek
- Yurt dışında çalışmak
- Askere gitmek
- Evlenmek